

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Pedagogická fakulta
Katedra speciální pedagogiky

Bakalářská práce

Rozvoj lexikálně-sémantické roviny řeči u dětí předškolního věku s narušenou komunikační schopností

Vypracovala: Lucie Štemberková
Vedoucí práce: Mgr. Nicole Hovorková

České Budějovice 2023

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem autorem této kvalifikační práce a že jsem ji vypracovala pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu použitých zdrojů.

V Českých Budějovicích dne 12.04.2023

.....

Lucie Štemberková

Poděkování

Ráda bych poděkovala vedoucí mé bakalářské práce paní Mgr. Nicole Hovorkové, za její odborné vedení, podporu, trpělivost, čas a užitečné rady, kterými přispěla k vypracování této práce. Dále bych chtěla poděkovat dětem, které se účastnily výzkumného šetření, za jejich spolupráci. Děkuji rovněž i mé rodině za trpělivost a podporu během celého studia.

Abstrakt

Bakalářská práce se zaměřuje na rozvoj lexikálně-sémantické roviny řeči u dětí předškolního věku s narušenou komunikační schopností. Práce je rozdělena na část teoretickou a na část praktickou. V teoretické části je vymezena charakteristika dítěte předškolního věku, ontogenetický vývoj řeči, narušená komunikační schopnost se zaměřením na vývojovou dysfázii a dyslalii. Dále je zde charakteristika jednotlivých jazykových rovin s důrazem na lexikálně-sémantickou rovinu, u které je popsán její vývoj, diagnostika, možnosti jejího rozvoje a pomůcky. Cílem praktické části je vytvoření souboru metodických listů pro děti s narušenou komunikační schopností a jeho následným ověřením v praxi při práci s vybraným výzkumným vzorkem. Výzkumné šetření je zpracováno na základě zúčastněného pozorování, rozhovoru, analýzy osobních dokumentů a analýzy získaných dat. Výsledky výzkumného šetření jsou interpretovány formou případových studií.

Klíčová slova: lexikálně-sémantická rovina; řeč; dítě předškolního věku; narušená komunikační schopnost; aktivní a pasivní slovní zásoba

Abstract

The bachelor thesis focuses on the disordered of lexical semantic level of speech in preschool children with disrupted communication ability. The thesis is divided into theoretical and practical part. The theoretical part describes the characteristic of the preschool child, ontogenetic development speech, disrupted communication ability with a focus on the developmental dysphasia and dyslalia. Moreover the theoretical part characterizes the individual language levels of speech with an emphasis on the lexical semantic level of speech, which is described terms of its evolutin, diagnostics, possibilities of its development and aids. The aim of the practical part is to create set of methodical sheets for children with dicrupted communication ability and its verify in practise in working with the selected research sample. The research is based on the observation, interview, analysis of the personal documents and analysis of the collecting data. The results od the research are interpreted in the form of case studies.

Keywords: lexical semanctic level of speech; speech; preschool child; disrupted communication ability; active and passive vocabulary

Obsah

ÚVOD	8
1 PŘEDŠKOLNÍ OBDOBÍ	10
1.1 Motorický vývoj	10
1.2 Kognitivní vývoj.....	11
1.2.1 Vnímání	11
1.2.2 Paměť.....	12
1.2.3 Pozornost	12
1.2.4 Představivost a fantazie.....	12
1.2.5 Myšlení.....	13
1.2.6 Řeč.....	14
1.3 Emoční vývoj a socializace	14
2 ONTOGENEZE ŘEČI	16
2.1 Stádium přípravné (předřečové)	16
2.2 Stádium vlastního vývoje řeči.....	18
2.3 Faktory ovlivňující vývoj řeči	19
2.4 Předpoklady normálního vývoje řeči.....	20
3 NARUŠENÁ KOMUNIKAČNÍ SCHOPNOST	21
3.1 Vývojová dysfázie	22
3.1.1 Etiologie vývojové dysfázie	23
3.1.2 Symptomatologie vývojové dysfázie	23
3.1.3 Diagnostika vývojové dysfázie	24
3.1.4 Terapie vývojové dysfázie	24
3.2 Dyslalie.....	25
3.2.1 Etiologie dyslalie	25
3.2.2 Symptomatologie a klasifikace dyslalie	26
3.2.3 Diagnostika dyslalie	27
3.2.4 Terapie dyslalie	28
4 JAZYKOVÉ ROVINY SE ZAMĚŘENÍM NA ROVINU LEXIKÁLNĚ- SÉMANTICKOU.....	29
4.1 Foneticko-fonologická rovina	29
4.2 Morfologicko-syntaktická rovina.....	30
4.3 Pragmatická rovina	31

4.4	Lexikálně-sémantická rovina	32
4.4.1	Diagnostika	35
4.4.2	Možnosti rozvoje	37
4.4.3	Pomůcky.....	38
5	UVEDENÍ DO PRAKTICKÉ ČÁSTI BAKALÁŘSKÉ PRÁCE.....	41
5.1	Cíle a metodologie výzkumného šetření	41
5.2	Charakteristika místa šetření a výzkumného vzorku	42
5.3	Charakteristika průběhu realizace výzkumného šetření.....	42
5.4	Charakteristika vytvořeného materiálu.....	43
6	VLASTNÍ VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ	58
6.1	Dívka č. 1.....	58
6.2	Chlapec č.1.....	63
6.3	Chlapec č.2.....	67
6.4	Chlapec č.3.....	71
7	SHRnutí VÝSLEDKŮ VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ	77
8	DISKUZE	78
	ZÁVĚR.....	80
	SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	82
	SEZNAM OBRÁZKŮ.....	86
	SEZNAM TABULEK.....	87
	SEZNAM PŘÍLOH	88

ÚVOD

Komunikace patří k nejdůležitějším lidským schopnostem. Potřebujeme ji k dorozumívání, sdělování informací či udržování mezilidských vztahů. Pokud však chceme s ostatními lidmi komunikovat, musíme mít dostatečně rozvinutou aktivní i pasivní slovní zásobu. V období předškolního věku dochází k největšímu rozvoji slovní zásoby, poněvadž u dítěte roste zájem o mluvenou řeč. Proto je v tomto období důležité se o slovní zásobu starat a pěstovat ji tak, aby docházelo k jejímu rozšiřování a obohacování při komunikaci s druhými lidmi. Zároveň získaná úroveň slovní zásoby v předškolním věku ovlivňuje budoucí vývoj řeči, neboť používání a rozšiřování slovní zásoby probíhá po celý náš život. Proto je důležité na tuto složku řeči nezapomínat a dostatečně ji podněcovat.

Rozvoj slovní zásoby u dětí s narušenou komunikační schopností by autorka ráda přirovnala k citátu z knihy Malý princ: *„A pro ten čas, který jsi své růži věnoval, je tvá růže tak důležitá.“* Ze zmíněného citátu vyplývá, že úsilí a čas, který do sebe investujeme, se projeví v rozvoji našich komunikačních schopností, u kterých roste hodnota, a stávají se tak důležitou složkou naší osobnosti.

Zpracování tohoto tématu si autorka zvolila z důvodu, že chtěla kreativním způsobem vytvořit soubor metodických listů, které by se daly využít k rozvoji a obohacení slovní zásoby při přímé práci pedagogů s dítětem s narušenou komunikační schopností. Motivací byla i skutečnost, že se během své praxe nesetkala s komplexním materiálem, který by se zaměřoval na rozvoj či zhodnocení lexikálně-sémantické roviny u dítěte předškolního věku. Dalším důvodem k napsání této práce byl i fakt, že v českém prostředí nenajdeme moc odborné literatury zabývající se lexikálně-sémantickou rovinou či osvojováním slovní zásoby.

Bakalářská práce se věnuje rozvoji lexikálně-sémantické roviny řeči u dětí předškolního věku s narušenou komunikační schopností. Je členěna na část teoretickou a část praktickou. V teoretické části je popsána charakteristika dítěte předškolního věku či ontogenetický vývoj řeči. Dále je zde definována narušená komunikační schopnost s důrazem na vývojovou dysfázii a dyslalii. Dále autorka pokračuje charakteristikou jednotlivých jazykových rovin se zaměřením na rovinu lexikálně-

sémantickou, u které se zabývá jejím vývojem, diagnostikou, možnostmi jejího rozvoje a pomůckami.

Praktická část se zabývá vytvořením souboru metodických listů zaměřených na rozvoj lexikálně-sémantické roviny u dětí s narušenou komunikační schopností a jeho následným ověřením v praxi při práci s vybraným výzkumným vzorkem. Efektivita vytvořeného materiálu bude zjišťována porovnáním vstupního a výstupního orientačního vyšetření.

1 PŘEDŠKOLNÍ OBDOBÍ

Předškolní období je ve většině vývojových publikací vymezeno jako období mezi třetím až šestým (sedmým) rokem dítěte. Začátkem této vývojové fáze je vstup do mateřské školy, zatímco konec fáze určuje nástup do základní školy.¹

Dle Šulové v předškolním období převládá spontánní herní činnost dítěte, ve které se aktivita dítěte projevuje nejvíce. Z tohoto důvodu je tato doba někdy také nazývána jako období hry.²

V tomto období je dítě pohybově zdatnější, dochází k rozvoji zručnosti, myšlení, řeči a dalších poznávacích procesů.

1.1 Motorický vývoj

V oblasti motorického vývoje předškolního dítěte dochází ke zdokonalování a zlepšování pohybové koordinace. Dítě je hbitější a jeho pohyby začínají být přesnější, plynulejší a elegantnější.³ Dokáže velmi dobře pozorovat a napodobovat různé druhy sportovních aktivit. Začíná se učit lyžovat, bruslit, plavat či jezdit na kole. Zlepšování pohybové koordinace se projevuje v sebeobslužných činnostech – dítě se samostatně nají přiborem, obléká a svléká, uklízí a skládá své věci, zavazuje si tkaničky nebo pečuje o svou hygienu a vyprazdňování.⁴

Ve třech letech již dítě chodí, běhá, skáče na místě, chodí nahoru i dolů po schodech bez držení a střídá při tom nohy. Udrží rovnováhu na jedné noze, umí jezdit na tříkolce či kope do míče. Čtyřleté dítě umí poskakovat na jedné noze, leze po žebříku, dovádí na dětských prolézačkách a bezpečně zvládá překážky. V pěti letech dítě dokáže chodit pozpátku, dovede se dotknout rukou prstů u nohou, skákat přes švihadlo. Obratnější pětileté dítě se naučí dělat kotrmelce.⁵

S rozvojem hrubé motoriky souvisí i rozvoj **jemné motoriky**, neboť si dítě rádo hraje s různými materiály, jako je například plastelína, knoflíky, kostky, kamínky či korálky. Většina předškolních dětí se zapojuje do rukodělných činností, které vyžadují

---

¹ VÁGNEROVÁ, Marie a Lidka LISÁ. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání.*

² ŠULOVÁ, Lenka. *Raný psychický vývoj dítěte.*

³ LANGMEIER, Josef a Dana KREJČÍŘOVÁ. *Vývojová psychologie.*

⁴ ŠULOVÁ, Lenka. *Raný psychický vývoj dítěte.*

⁵ ALLEN, K. Eileen a Lynn R. MAROTZ. *Přehled vývoje dítěte: od prenatálního období do 8 let.*

určitou míru přesnosti a obratnosti. ⁶ Tříleté dítě staví věž z osmi a více kostek, dokáže obracet stránky v knize po jedné a rádo si hraje s modelínou. Čtyřleté dítě staví věž z deseti a více kostek, z modelíny vytváří jednoduché tvary. Navléká korálky na šňůrku a s větší přesností se strefuje kladívkem do kolíků. Pětileté dítě dobře zachází s tužkou i fixem, stříhá nůžkami podle naznačených linek, ale zatím jen nepřesně. ⁷

Rozvoj jemné motoriky je spjat i s **rozvojem kresby**. Od spontánního čárání, až ke schopnosti napodobit základní tvary a spontánně malovat postavu člověka. Kolem třetího roku nejčastěji děti kreslí tzv. **hlavonožce** čili člověka s obličejem z něhož čouhají nohy. Čtyřleté dítě k tělu připojí ruce, na kterých se začínají objevovat prsty. Postava nakreslená pětiletým dítětem obsahuje již všechny náležitosti – tělo, nohy, ruce, hlavu včetně očí, úst a nosu. ⁸

Úroveň motorických dovedností a schopností ovlivňuje celý proces vývoje dítěte. Ovlivňuje fyzickou zdatnost, vnímání i řeč. Souvislost mezi motorikou a řečí je tak velká, že u dětí s poruchou motoriky pozorujeme opožděný řečový vývoj, naopak u dětí s narušenou komunikační schopností (např. s dysfázií, dyslalií) se často setkáváme se sníženou úrovní motorických dovedností. ⁹

1.2 Kognitivní vývoj

V předškolním období se dítě rozvíjí ve všech oblastech kognitivních schopností, mezi které řadíme vnímání, paměť, pozornost, představivost a fantazii, myšlení a řeč.

1.2.1 Vnímání

Vnímání v období předškolního věku je **globální**. Dítě nahlíží na celek jako na souhrn jednotlivostí, ale zatím není schopné rozlišovat základní vztahy mezi nimi. Nechá se snadno upoutat výraznými detaily. Zejména pak těmi, které mají nějaký vztah k jeho aktuálnímu zájmu nebo potřebě. ¹⁰

---

⁶ BEDNÁŘOVÁ, Jiřina a Vlasta ŠMARDOVÁ. *Diagnostika dítěte předškolního věku: co by dítě mělo umět ve věku od 3 do 6 let.*

⁷ ALLEN, K. Eileen a Lynn R. MAROTZ. *Přehled vývoje dítěte: od prenatálního období do 8 let.*

⁸ MATĚJČEK, Zdeněk. *Prvních 6 let ve vývoji a výchově dítěte: normy vývoje a vývojové milníky z pohledu psychologa: základní duševní potřeby dítěte: dítě a lidský svět.*

⁹ LECHTA, Viktor. *Symptomatické poruchy řeči u dětí.*

¹⁰ ŠULOVÁ, Lenka. *Raný psychický vývoj dítěte.*

Současně se rozvíjí **zraková a sluchová diference**, která je nezbytná pro pozdější proces analýzy a syntézy při čtení a psaní. **Vnímání času** se rozvíjí pomaleji, jelikož dítě upřednostňuje přítomnost. Vnímání času umí posoudit jen ve vztahu ke konkrétní činnosti. **Vnímání prostoru** je dosud nepřesné. Dítě nejdříve chápe pojmy nahoře a dole, začíná používat předložkové vazby, orientuje se v okolí a následně používá i pravolevou orientaci.¹¹

1.2.2 Paměť

Paměť je v předškolním období převážně **bezděčná a konkrétní**. Dítě si snáze zapamatuje konkrétní události než slovní popis. Až okolo pátého roku se začíná vyvíjet **paměť záměrná**. Převažuje **paměť mechanická**, která spolu s dětskou aktivitou a zvědavostí tvoří dobrý základ pro snadné přijímání informací. U dítěte v tomto období převládá **paměť krátkodobá**, i když mezi pátým až šestým rokem nastupuje paměť dlouhodobá.¹²

Zároveň se v předškolním období zvyšuje kapacita paměti a rychlost zpracování informací. Zdokonaluje se i kvalita paměti a délka uchování zapamatovaných věcí. Mezi čtvrtým až šestým rokem se rozvíjí schopnost vzpomenout si na události, které se staly. Zapamatované informace bývají často doplněné o informace smyšlené, tzv. vykonfabulované.¹³

1.2.3 Pozornost

Na počátku předškolního období je pozornost ještě nestálá a přelétavá. S rostoucím věkem se dítě dokáže soustředit lépe a déle, začíná se rozvíjet i pozornost úmyslná. Stálost a úmyslnost pozornosti nezávisí pouze na věku dítěte, ale také na temperamentních vlastnostech a druhu činnosti, kterou vykonává.¹⁴

1.2.4 Představitost a fantazie

Představy předškolního dítěte jsou velmi bohaté a barvité. Typické jsou **dětské konfabulace**, jimiž dítě vyplňuje mezery mezi vnímanými jevy či jednotlivými detaily. Jde o smyšlené informace, o jejichž pravdivosti je dítě přesvědčeno. Není proto snadné

---

¹¹ BEDNÁŘOVÁ, Jiřina a Vlasta ŠMARDOVÁ. *Diagnostika dítěte předškolního věku: co by dítě mělo umět ve věku od 3 do 6 let.*

¹² ŠULOVÁ, Lenka. *Raný psychický vývoj dítěte.*

¹³ VÁGNEROVÁ, Marie a Lidka LISÁ. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání.*

¹⁴ ŠIMÍČKOVÁ-ČÍŽKOVÁ, Jitka. *Přehled vývojové psychologie.*

pro něj odlišit realitu od konfabulace. Důležitou roli, zde sehrávají dospělí, kteří směřují dítě k pochopení a přijetí reálného světa od jeho fantazie.¹⁵

Fantazie má v předškolním věku harmonizují význam. Je důležitá pro citovou a rozumovou rovnováhu. Dítě má tendenci přizpůsobovat realitu svým potřebám a přáním.¹⁶ Allen a Marotz¹⁷ ve své publikaci zmiňují, že se dětská fantazie projevuje téměř ve všem, co děti předškolního věku dělají, např. ve hře, vyprávění či kresbě.

1.2.5 Myšlení

Myšlení dítěte v předškolním věku přechází z fáze **symbolického, předpojmového myšlení** do fáze **názorného, intuitivního myšlení**, pro které je typické předoperační stádium. Myšlení předškolního dítěte nepostupuje podle logických operací, zatím je prelogické, nepřesné.¹⁸

Pro myšlení je dále charakteristická **útržkovitost, nekoordinovanost a nepropojenost**. Dítěti v tomto období chybí komplexní přístup, nedovede do svých úvah zahrnout více aspektů. Uvažování je zúžené, zaměřené na jednu oblast. Vágnerová¹⁹ mezi další znaky předškolního myšlení řadí:

- **egocentrismus** – ulpívání na vlastním názorů a opomíjení jiných;
- **fenomenismus** – kladen je důraz na zjevnou podobu světa. Pro dítě je svět takový, jak vypadá a jeho podstatu ztotožňuje s viditelnými znaky;
- **prezentismus** – vyznačuje se chápáním všeho ve vztahu k přítomnosti, k aktuální podobě světa;
- **magičnost** – vyznačuje se tendencí pomáhat si při intepretaci reálného světa fantazií;
- **animismus, resp. antropomorfismus** – polidšťování předmětů, díky čemuž dítě světu lépe rozumí;
- **artificialismus** – jde se o způsob výkladu vzniku okolního světa;
- **absolutismus** – přesvědčení, že každé poznání má definitivní a jednoznačnou platnost.

---

¹⁵ ŠULOVÁ, Lenka. *Raný psychický vývoj dítěte*.

¹⁶ VÁGNEROVÁ, Marie a Lidka LISÁ. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*.

¹⁷ ALLEN, K. Eileen a Lynn R. MAROTZ. *Přehled vývoje dítěte: od prenatálního období do 8 let*.

¹⁸ LANGMEIER, Josef a Dana KREJČÍŘOVÁ. *Vývojová psychologie*.

¹⁹ VÁGNEROVÁ, Marie a Lidka LISÁ. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*.

V průběhu předškolního věku dochází ke zdokonalování myšlenkových operací, mezi které řadíme analýzu a syntézu, komparaci či generalizaci.²⁰

1.2.6 Řeč

V rámci předškolního období dochází ke zdokonalování řeči. Řeč tříletého dítěte je většinou hodně nedokonalá, mnohé hlásky nedovede správně vyslovovat a komolí je, anebo je nahrazuje hláskami jinými. Během čtvrtého a pátého roku se řeč většiny dětí zdokonalí natolik, že počáteční dětská patlavost vymizí před začátkem školní docházky. V některých případech patlavost přetrvává a během prvního roku školní docházky se spontánně či s malou logopedickou pomocí upraví.²¹

Pro rozvoj správného vyjadřování a obohacování znalostí a slovníku mají významný vliv otázky typu „proč“ a „jak“, prostřednictvím nichž se děti učí používat příslovce, spojky a předložky. V rámci komunikace dochází k postupnému osvojování gramatických pravidel, jako je jednoduché stupňování, časování a skloňování. Mladší děti předškolního věku užívají pravidla rigidním způsobem, z tohoto důvodu se v mluvě objevují chyby, které svědčí o pomalém rozvoji jazykového citu. Postupem času se zvětšuje rozsah i složitost vět. Děti začínají mluvit v delších a složitějších větách, později i v souvětích. V tomto období se řeč stává hlavním dorozumivacím prostředkem a hraje významnou roli při socializaci dítěte.²²

Současně roste u dítěte zájem o mluvenou řeč, neboť dítě v této době rádo povídá. Ve třech až čtyřech letech děti umí přeříkat krátké říkánky a básničky, dovedou zazpívat písničku, dokážou vyslechnout kratší příběh či pohádku. Pětileté až šestileté děti umí vyprávět delší povídku, zvládnou popsat děj podle předlohy či převyprávět pohádku. Na konci předškolního období mluví děti obvykle artikulačně správně, výskyt dysgramatismů je minimální.²³

1.3 Emoční vývoj a socializace

Emoční prožívání předškolních dětí je stabilnější a vyrovnanější. Většina prožitků je vázána na aktuální situaci a jsou spojeny s upokojením či neuspokojením dítěte.

---

²⁰ PŘINOSILOVÁ, Dagmar. *Diagnostika ve speciální pedagogice: texty k distančnímu vzdělávání*.

²¹ LANGMEIER, Josef a Dana KREJČÍŘOVÁ. *Vývojová psychologie*.

²² VÁGNEROVÁ, Marie a Lidka LISÁ. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*.

²³ LANGMEIER, Josef a Dana KREJČÍŘOVÁ. *Vývojová psychologie*.

Dochází k lepší orientaci v emočních prožitích. Děti jsou již schopné rozlišit jednotlivé emoce i jejich projevy a postupem času začínají chápat příčiny jejich vzniku.²⁴

Období předškolního věku je velmi důležité pro utváření **základních citových projevů**. Citové prožívání je u předškolních dětí velmi intenzivní. Děti zvládají ovládat své emoční projevy, začínají být kritické samy k sobě, hodnotí své chování, umí se litovat, ale i zlobit se za něco samy na sebe.²⁵

Důležité jsou také sociální city, jako je láska, nenávisť, sympatie, antipatie. Dítě s vrstevníky začíná více spolupracovat, ale také soupeřit. Má pochopení pro druhé, dovede pomáhat slabším, vést druhé, podřídit se zájmu ostatních či vyřešit konflikt kompromisem.²⁶

V předškolním období je rodina nejvýznamnějším prostředím, protože zajišťuje primární socializaci dítěte. Socializace předškolního dítěte spočívá v jeho začlenění do společnosti ostatních lidí a v osvojování forem sociálního chování.²⁷

Langmeier²⁸ ve své publikaci popisuje tři vývojové aspekty socializačního procesu:

1. **Vývoj sociální reaktivity** – jedná se o vývoj bohatě diferencovaných emočních vztahů k lidem v blízkém i vzdálenějším společenském okolí. Tato schopnost se projevuje v chování a komunikaci s rodiči a v navazování kontaktu s dalšími osobami.
2. **Vývoj sociálních kontrol a hodnotových orientací** – představuje vývoj norem, které si dítě na základě příkazů a zákazů postupně osvojuje a přijímá je za své.
3. **Osvojení sociálních rolí, vzorců chování a postojů**, které jsou od dítěte očekávány ostatními členy společnosti vzhledem k jeho pohlaví, věku a společenskému postavení.

---

²⁴ VÁGNEROVÁ, Marie a Lidka LISÁ. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*.

²⁵ ŠULOVÁ, Lenka. *Raný psychický vývoj dítěte*.

²⁶ Tamtéž.

²⁷ LANGMEIER, Josef a Dana KREJČÍŘOVÁ. *Vývojová psychologie*.

²⁸ Tamtéž

2 ONTOGENEZE ŘEČI

Na počátek je důležité zmínit, že ontogeneze dětské řeči neprobíhá jako samostatný proces, ale je ovlivňován řadou aspektů, mezi které řadíme vývoj sensorického vnímání, dostačující intelekt, neporušenou jemnou a hrubou motoriku, myšlení a také socializaci dítěte. Zásadním obdobím pro vývoj řeči je období do šesti až sedmi let, avšak k nejprudšímu nárůstu řeči dochází od tří do čtyř let.

Problematikou vývoje dětské řeči se zabývalo mnoho zahraničních i našich autorů, přesto se názory mnohých shodují, že ontogeneze řeči se dělí na dvě stádia, která mohou mít různou délku trvání, a to **stádium přípravné (předřečové)** a **stádium vlastního vývoje řeči**.²⁹

2.1 Stádium přípravné (předřečové)

Přípravné neboli předřečové stádium probíhá od narození dítěte do jednoho roku života. Dítě si v tomto období osvojuje návyky, dovednosti a zručnosti, na jejichž základě si postupně vybuduje řeč. Důležitou roli z hlediska vývoje řeči představují také aktivity, jako je sání, polykání a žvýkání, které představují jakýsi trénink mluvidel.³⁰ Böhme ve své publikaci potvrzuje, že schopnost žvýkání a mluvidel spolu souvisejí, protože dítě se nejdříve učí provádět žvýkací pohyby, a teprve poté začíná verbálně používat čelist, jazyk a rty.³¹ Z logopedického hlediska má toto zjištění mimořádný význam, zejména pokud se zabýváme rozvojem primárních činností u postižených dětí.

Prvním z komunikačních projevů novorozence je **křik**, kterým dítě ohlašuje své narození. Jedná se o hlasový reflex, prostřednictvím kterého dítě reaguje na změnu prostředí, teploty okolí a krevního tlaku. Zhruba okolo šestého týdne dochází ke změně hlasového projevu a křik dostává citové zabarvení. Zpočátku má křik tvrdý hlasový začátek, kterým dítě vyjadřuje svou nespokojenost, bolest či odpor. Okolo třetího měsíce se objevuje měkký hlasový začátek, který je projevem spokojenosti dítěte.³²

Na období křiku pozvolna navazuje **období broukání**, ve kterém se postupně zvětšuje škála různých zvuků, vznikajících opakováním sacích pohybů s postupným

---

²⁹ KLENKOVÁ, Jiřina. *Logopedie: narušení komunikační schopnosti, logopedická prevence, logopedická intervence v ČR, příklady z praxe*

³⁰ LECHTA, Viktor. *Logopedické repetitorium*.

³¹ BÖHME, Gerhard. *Hör- und Sprachstörungen bei Mehrfachstädigungen im Kindersalter*.

³² BYTEŠNÍKOVÁ, Ilona. *Komunikace dětí předškolního věku*.

používáním pohybu jazyka a rtu. Tyto zvuky s měkkým hlasovým začátkem nám připomínají jakési mlaskání, houkání či výskání.³³

Po období broukání následuje **období žvatlání**, jež se dále dělí na pudové a napodobující. **Pudové žvatlání** se objevuje kolem třetího měsíce života. Nejde zatím o uvědomělou činnost, ale spíše o jakousi „hru s mluidly“, při níž dítě řečovými orgány vykonává podobné pohyby jako při příjmu potravy, které navíc doprovází pestrými hlasovými projevy.³⁴ Klenková navíc dodává, že v pudovém žvatlání „*jsou vytvářeny tzv. prahlásky, prefonémy. Nejsou to ještě hlásky mateřského jazyka, jsou to podle některých výzkumů (např. Ohnesorga) pouze dětské zvučky.*“³⁵

Asi od šestého měsíce se začíná objevovat období **napodobujícího žvatlání**. Žvatlání již není nahodilé, neboť dochází k napodobování zvuků, podobajících se hláskám mateřského jazyka. Dítě začíná používat vědomou sluchovou a zrakovou kontrolu, tzn. všímá si pohybů mluidel nejbližších osob, napodobuje melodii, rytmus řeči a hlásky svého rodného jazyka. K tomu, aby se dítě naučilo některé skupiny hlásek, využívá mnoho pokusů. Tyto opakované pokusy nazýváme fyziologickou echolalií.³⁶ V tomto období je velmi důležité, jak s dítětem mluvíme. Měli bychom na něj mluvit klidně, zřetelně, ale ne příliš hlasitě. Rozhodně bychom na dítě neměli šišlat. Schopnost napodobování slyšených zvuků je mnohem silnější, než si myslíme, a právě proto můžeme nechtěně vytvořit základ pro některou z řečových poruch.³⁷

Poslední fází přípravného stádia je období **rozumění řeči**, které nastupuje okolo desátého měsíce života. V této vývojové fázi dítě ještě nechápe obsahy slyšených slov, proto nemůžeme hovořit o rozumění v pravém slova smyslu. Jelikož dítě nemluví, jeho porozumění řeči se projeví ve formě motorické reakce (např. na pokyn ukáže „*Jak jsi velký*“). Zmíněnou motorickou reakci nazýváme komunikačními gesty.³⁸

---

³³ KUTÁLKOVÁ, Dana. *Logopedická prevence: průvodce vývojem dětské řeči*.

³⁴ BYTEŠNÍKOVÁ, Ilona. *Komunikace dětí předškolního věku*.

³⁵ KLENKOVÁ, Jiřina. *Logopedie: narušení komunikační schopnosti, logopedická prevence, logopedická intervence v ČR, příklady z praxe*, s. 35.

³⁶ BEZDĚKOVÁ, Jana. *Učíme naše dítě mluvit*.

³⁷ KUTÁLKOVÁ, Dana. *Vývoj dětské řeči krok za krokem*.

³⁸ LECHTA, Viktor. *Logopedické repetitorium*.

2.2 Stádium vlastního vývoje řeči

Stádium vlastního vývoje řeči nastupuje u dítěte kolem jednoho roku života a přetrvává až do dospělosti. Je rozděleno na čtyři stádia, která na sebe navazují.

Na počátku vlastního vývoje řeči je **stádium emocionálně-volní**, ve kterém dítě vyjadřuje své pocity, city a přání. První dětská slova jsou artikulačně nenáročná, jednoslabičná a často jsou ve formě citoslovcí. Tato jednoduchá slova jsou nejčastěji spojována s konkrétními věcmi či osobami. Pasivní slovní zásoba převažuje nad aktivní, jelikož dítě v tomto věku porozumí mnoha slovům, přestože je ještě neumí vyslovit. Okolo roka a půl až dvěma roky začíná dítě napodobovat dospělé, z vlastní iniciativy opakuje slova a mluvení se pro něj stává činností. Mluvíme tak o egocentrickém stádiu vývoje řeči.³⁹

Dalším stádiem je **asociačně-reprodukční**, pro které je charakteristické, že prvotní slova dostávají funkci pojmenovací. Dítě je schopné jedním slovem pojmenovat více podobných věcí. „*Výrazy, které dítě slyšelo ve spojitosti s určitými jevy, přenáší na jevy podobné, reprodukuje tak jednoduché asociace. Jde o přenášení (transfer) označení pro jevy analogické.*“⁴⁰ Na přelomu druhého a třetího roku dochází k výraznému rozvoji řeči. Dítě používá neobratné věty, gramatické tvary tvoří analogicky na základě podobnosti (např. *půjdeme k dědečkovi a babičkovi*), některá slova komolí, „strefuje se“ do správných tvarů či vytváří nová slova (např. *éro-lívanec pro vrtulník*).⁴¹ Z hlediska logopedie je zajímavým zjištěním, že po dovršení dvou a půl let je možné u dítěte pozorovat frustraci v důsledku neúspěšného pokusu o komunikaci (např. z důvodu, že rodiče nerozumí tomu, co jim dítě chce říci, anebo jsou zaneprázdněni a nechtějí s dítětem komunikovat).⁴²

Okolo třetího roku života přechází dítě do stádia **logických pojmů**, ve kterém se pomocí abstrakce stávají konkrétní slova všeobecnými pojmy. Je potřeba si uvědomit, že v tomto období jsou na dítě kladeny vysoké nároky, proto může docházet k různým

---

³⁹ LECHTA, Viktor. *Logopedické repetitorium*.

⁴⁰ KLENKOVÁ, Jiřina. *Logopedie: narušení komunikační schopnosti, logopedická prevence, logopedická intervence v ČR, příklady z praxe*, s. 36.

⁴¹ KUTÁLKOVÁ, Dana. *Vývoj dětské řeči krok za krokem*.

⁴² LECHTA, Viktor. *Logopedické repetitorium*.

vývojovým obtížím v řeči. Zmíněné obtíže se mohou projevovat v opakování hlásek, slabik, slov a obecně dysfluencí řečového projevu.⁴³

Poslední stádium **intelektualizace řeči** se objevuje přibližně kolem čtvrtého roku a přetrvává až do dospělosti. Během tohoto procesu se rozvíjí schopnost zpřesňovat obsah slov a gramatických struktur, rozlišování pojmů konkrétních a abstraktních. Celkově dochází ke zkvalitňování řečového projevu a prudkému nárůstu slovní zásoby.

44

2.3 Faktory ovlivňující vývoj řeči

Vývoj řeči je ovlivňován multifaktoriálním působením endogenních (vnitřních) a exogenních (vnějších) faktorů. Dle Bytešnickové⁴⁵, Bednářové a Šmardové⁴⁶ ovlivňují vývoj řeči následující faktory:

- **stav centrální nervové soustavy** – k tomu, aby docházelo ke správnému vývoji řeči, je třeba, aby žádný z oddílů centrální nervové soustavy nebyl narušen;
- **úroveň intelektových schopností** – myšlení a řeč spolu velmi úzce souvisí, neboť úroveň osvojení řeči je do značné míry závislé na celkové úrovni inteligence. Z toho vyplývá, že jedinci se sníženou úrovní rozumových schopností, nedosáhnou ve vývoji řeči obvyklé normy;
- **úroveň motorických schopností** – na vývoj řeči má vliv i vývoj hrubé a jemné motoriky. Po narození jsou pro rozvoj řeči důležité aktivity jako je např. sání, polykání, dumlání, žvýkání či broukání. Dalším důležitým předpokladem pro rozvoj řeči je správná funkce řečových orgánů. Pokud dojde k jejich narušení, dochází i k deficitům v oblasti vyjadřování. Obecně lze říci, že u dětí s narušeným, opožděným vývojem hrubé či jemné motoriky častěji nastávají problémy ve vývoji řeči;
- **úroveň sluchové percepce** – prostřednictvím sluchového analyzátoru vnímáme různé množství zvuků, tedy i řeč. Pokud dojde k poškození sluchu,

---

⁴³ BYTEŠNÍKOVÁ, Ilona. *Komunikace dětí předškolního věku*.

⁴⁴ Tamtéž

⁴⁵ Tamtéž

⁴⁶ BEDNÁŘOVÁ, Jiřina a Vlasta ŠMARDOVÁ. *Diagnostika dítěte předškolního věku: co by dítě mělo umět ve věku od 3 do 6 let*.

nejvíce to postihne řeč v receptivní složce. Dochází tak k omezení či vyloučení spontánní tvorby řeči;

- **úroveň zrakové percepce** – prostřednictvím zraku dítě odezírá pohyby mluvidel, které jsou důležité pro osvojování artikulace a při nápravě řeči;
- **vrozená míra nadání pro řeč a jazyk a vlivy sociálního prostředí** – pokud má dítě nedostatek podnětů, může docházet k opožďování ve vývoji řeči. Na druhou stranu nadbytečná stimulace a velký důraz na správnost řeči je pro dítě ohrožující, jelikož může vést k negativismu, zadržování v řeči či zvýšené unavitelnosti dítěte.

2.4 Předpoklady normálního vývoje řeči

Aby se dítě naučilo správně mluvit, potřebuje mít dostatek podnětů z okolí, správný přístup a vhodné edukační podmínky. Vybrané možnosti stimulace vývoje řeči:

- **komunikujte s dítětem tváří v tvář na stejné úrovni** – dítě tak může sledovat ústa mluvící osoby, což mu napomáhá v odezírání jednotlivých hlásek;
- **mluvte jasně, zřetelně, používejte základní slovní zásobu a krátké věty** – aby se dítě naučilo komunikovat, je potřeba na něj hovořit srozumitelně, tvořit krátké věty a snažit se o dobrou výslovnost;
- **pojmenovávejte stručně a jasně to, co právě děláte** – tímto dítěti poskytnete množství slov k rozšíření slovní zásoby;
- **opakujte to, co dítě říká** – pokud dítěti nerozumíte a nepoznáte, co říká, opakujte, co slyšíte. Pokud dítěti rozumíte, zopakujte slovo po správné stránce výslovnosti, aby mělo správný mluvní vzor pro nápodobu.⁴⁷

---

⁴⁷ KEJKLÍČKOVÁ, Ilona. *Vady řeči u dětí: návody pro praxi*.

3 NARUŠENÁ KOMUNIKAČNÍ SCHOPNOST

Lechta definuje narušenou komunikační schopnost následovně: „*Komunikační schopnost člověka je narušena tehdy, když některá rovina (popř. několik jazykových rovin současně) jeho jazykových projevů působí interferenčně vzhledem k jeho komunikačnímu záměru. Může jít o foneticko-fonologickou, syntaktickou, morfologickou, lexikální, pragmatickou rovinu, nebo o verbální, mluvenou i gramatickou formu komunikace, její expresivní i receptivní složku.*“⁴⁸

Na základě symptomů dělí Lechta⁴⁹ narušenou komunikační schopnost do deseti základních kategorií:

1. vývojová nemluvnost (vývojová dysfázie, opožděný vývoj řeči);
2. získaná orgánová nemluvnost (afázie);
3. získaná psychická nemluvnost (mutismus, elektivní mutismus, surdomutismus);
4. narušení zvuku řeči (rinolalie, palatolalie);
5. narušení plynulosti řeči (kockavost, breptavost);
6. narušení článkování řeči (dyslalie, dysartrie);
7. narušení grafické stránky řeči (specifické poruchy učení);
8. symptomatické poruchy;
9. poruchy hlasu;
10. kombinované poruchy hlasu.

Je důležité zmínit, že za narušenou komunikační schopnost nepovažujeme fyziologické jevy: *fyziologickou nemluvnost* (nemluví-li dítě do prvního roku života), *vývojovou dysfluenci* (projevy neplynulosti se vyskytují do třetího roku života), *fyziologickou dyslalii* (nesprávná výslovnost některých hlásek v období do pěti let), *fyziologický dysgramatismus* (do čtvrtého roku života).⁵⁰

Vzhledem k výzkumnému vzorku bakalářské práce bude v následujících podkapitolách blíže vymezena vývojová dysfázie a dyslalie.

---

⁴⁸ LECHTA, Viktor. *Diagnostika narušené komunikační schopnosti*, s.17.

⁴⁹ Tamtéž.

⁵⁰ LECHTA, Viktor. *Logopedické repetitorium*.

3.1 Vývojová dysfázie

Vývojová dysfázie neboli specificky narušený vývoj řeči řadíme k vývojovým poruchám. Jedná se o centrální poruchu řeči projevující se velmi širokou škálou symptomů. Zasahuje receptivní i expresivní složku řeči v různých jazykových rovinách – postihuje výslovnost, gramatickou strukturu, slovní zásobu a porozumění řeči. Vývojová dysfázie přesahuje rámec fatické poruchy a znamená **nerovnoměrný vývoj celého jedince.**⁵¹

Odborníci na tuto problematiku pohlíží nejednotně, a to se promítá i do terminologie. Ve starší odborné literatuře bývá dysfázie nazývána jako sluchoněmota, alalie, dětský vývojová nemluvnost, afemie. V nejnovějších publikacích se pro specificky narušený vývoj řeči uvádí termín **vývojová dysfázie.**⁵² V zahraniční literatuře se často také používají pojmy specific language impairment (SLI), childhood neurological language disorder, developmental dysphasia či developmental language disorder.⁵³

Vývojová dysfázie bývá definovaná jako „*komplexní, vrozená porucha osvojení řečových, jazykových a komunikačních dovedností, kterou nelze vysvětlit celkově zpoždujícím se vývojem, abnormalitou řečového aparátu, poruchou akustického spektra, získaným poškozením mozku, sluchovým postižením, pohybovým postižením ani deprivacími či jinými vlivy prostředí.*“⁵⁴

Současná česká klinická logopedie vymezuje vývojovou dysfázii jako „*specificky narušený vývoj řeči, projevující se ztíženou schopností nebo neschopností naučit se verbálně komunikovat, i když podmínky pro rozvoj řeči jsou přiměřené.*“⁵⁵

V 10. revizi Mezinárodní klasifikace nemocí je vývojová dysfázie řazena mezi Specifické vývoje poruchy řeči a jazyka (F80), kde se dále dělí na dvě formy, a to **F80.1 expresivní poruchu řeči** (motorická vývojová dysfázie) a **F80.2 receptivní poruchu řeči**

---

⁵¹ KLENKOVÁ, Jiřina. *Logopedie: narušení komunikační schopnosti, logopedická prevence, logopedická intervence v ČR, příklady z praxe.*

⁵² Tamtéž.

⁵³ WILLINGER, U. et al. *Behaviour in children with language development disorders.*

⁵⁴ POSPÍŠILOVÁ, Lenka. *Vývojová dysfázie*, s. 284.

⁵⁵ ŠKODOVÁ, Eva a Ivan JEDLIČKA. *Klinická logopedie*, s.110.

(senzorická vývojová dysfázie). Od tohoto tradičního členění se v současné praxi upouští, protože porucha se spíše vyskytuje v tzv. smíšené, kombinované formě.⁵⁶

3.1.1 Etiologie vývojové dysfázie

Etiologie vzniku specifických poruch vývoje řeči a jazyka je předmětem neustálého zkoumání. Všeobecně můžeme etiologické faktory rozdělit na genetické, vrozené a získané. Typickou příčinou vývojové dysfázie je **difuzní poškození centrální nervové soustavy**, nikoli ložiskové. Toto poškození zasahuje prakticky celou centrální korovou oblast a podle vážnosti postižení se projevuje různou hloubkou příznaků. Z čehož následně vyplývají i jednotlivé symptomy, které vedou ke správné diagnostice vývojové dysfázie.⁵⁷

Dále se uvažuje o postižení vývoje kognitivních funkcí vlivem prenatálního, perinatálního a postnatálního poškození mozku. Z **prenatálních příčin** je uváděn negativní vliv farmakoterapie (chlorpromazin, kortikoidy, antialergika) či virových onemocnění, z **perinatálních** asfyxie, inkompabilita Rh-faktoru, těžká novorozenecká žloutenka, nedonošenost či nízká porodní hmotnost.⁵⁸

3.1.2 Symptomatologie vývojové dysfázie

Vývojová dysfázie představuje velmi závažnou poruchu, projevující se širokou škálou symptomů. Dítě s vývojovou dysfázií řeč slyší, ale nedostatečně a nepřesně rozumí. Celkově má dysfatické dítě velké nedostatky ve slovní zásobě, gramatice, stavbě vět i gramatice. Nejzásadnějším příznakem je vždy **opožděný vývoj řeči**.⁵⁹

V oblasti řeči můžeme pozorovat symptomy jako je malá slovní zásoba, zkomolování slov, přehazování slovosledu, odchylky ve frekvenci výskytu jednotlivých slovních druhů, užívání nesprávných koncovek, vynechávání některých slov či výskyt novotvarů v mluvě. Věty bývají jednoduché a stereotypní, může docházet ke změnám či redukci hlásek nebo slabik. Řeč je výrazně patlavá až nesrozumitelná. Mezi další doprovodné znaky patří poruchy pozornosti a soustředěnosti, poruchy zrakové a sluchové percepce, porucha krátkodobé paměti, poruchy kresby (u těžké vývojové

---

⁵⁶ VITÁSKOVÁ, Kateřina a Alžběta PEUTELSCHMIEDOVÁ. *Logopedie*.

⁵⁷ ŠKODOVÁ, Eva a Ivan JEDLIČKA. *Klinická logopedie*.

⁵⁸ VITÁSKOVÁ, Kateřina a Alžběta PEUTELSCHMIEDOVÁ. *Logopedie*.

⁵⁹ KLENKOVÁ, Jiřina. *Logopedie: narušení komunikační schopnosti, logopedická prevence, logopedická intervence v ČR, příklady z praxe*.

dysfázie je kresba často jediným pojítkem k určení diagnózy), porušena je i hrubá a jemná motorika.⁶⁰

3.1.3 Diagnostika vývojové dysfázie

Diagnostika vývojové dysfázie je dlouhodobým procesem. Předpokladem pro úspěšnou diagnostiku je spolupráce foniatra, neurologa, pediatra, psychologa, logopeda a speciálního pedagoga.

Významnou složkou je i diferenciální diagnostika, neboť pro bohatou symptomatologii lze vývojovou dysfázi zaměnit za opožděný vývoj řeči prostý, dyslalii, sluchové vady, mentální retardaci, mutismus či syndrom Landau-Kleffnera. U **opožděného vývoje řeči prostého** je opožděn vývoj řeči, ale opoždění není patrné v dalších oblastech osobnosti. Dítě s **dyslalií** dodržuje segmentální strukturu slov a vět, na rozdíl od vývojové dysfázie, kdy dítě není schopno dodržovat a tvořit řečové segmenty. U **sluchových vad** je narušen vývoj řeči, ale ostatní složky osobnosti se nemusí opožďovat. U **mentální retardace** je opožděn celý vývoj osobnosti jedince, na rozdíl od vývojové dysfázie, kde je opoždění nerovnoměrné ve všech složkách. U **mutismu** dítě přestane komunikovat na základě psychogenním. U **syndromu Landau-Kleffnera** (tzv. epileptická afázie) dochází ke ztrátě komunikační schopnosti na základě epileptické aktivity.⁶¹

3.1.4 Terapie vývojové dysfázie

Jak v diagnostice, tak i v terapii je vhodné zajistit týmovou spolupráci. Tým by se měl optimálně skládat z foniatra, pediatra, logopeda, psychologa, pedagoga předškolního nebo školního zařízení a pracovníků speciálněpedagogických center. Nejdůležitější roli zastávají rodiče dítěte a jejich spolupráce s uvedenými odborníky.⁶²

V dnešní době je rozvoj komunikačních dovedností u vývojové dysfázie zaměřen na celkovou osobnost dítěte. Celková terapie se orientuje na rozvoj zrakového vnímání, sluchového vnímání, myšlení, paměti a pozornosti, dále pak na rozvoj motoriky, schopnosti orientace, grafomotoriky a řeči.⁶³

---

⁶⁰ ŠKODOVÁ, Eva a Ivan JEDLIČKA. *Klinická logopedie*.

⁶¹ KEJKLÍČKOVÁ, Ilona. *Vady řeči u dětí: návody pro praxi*.

⁶² KLENKOVÁ, Jiřina. *Logopedie: narušení komunikační schopnosti, logopedická prevence, logopedická intervence v ČR, příklady z praxe*.

⁶³ KUTÁLKOVÁ, Dana. *Opožděný vývoj řeči. Dysfázie: metodika reedukace*.

Účinnou metodou pro podporu a rozvoj řeči je i metoda **self talking** – rodič komentuje všechny situace, ve kterých se dítě nachází (např. *Kde je láhev? Tady je. Dáme do ní mléko.*) a **parallel talking** – rodič v roli dítěte komentuje jeho aktuální činnosti a pocity. Pomocí zmíněných metod poskytujeme dítěti správný řečový vzor či reflektujeme jeho snahu o komunikaci.⁶⁴

3.2 Dyslalie

Dyslalie neboli patlavost je nejčastěji se vyskytující porucha komunikační schopnosti v dětském věku. Jedná se o vývojovou vadu, která je nejrozšířenější do šestého až sedmého roku života dítěte. S přibývajícím věkem výskyt nesprávné výslovnosti klesá vlivem procesu dozrávání jedince, ale i vlivem logopedické péče.⁶⁵

Klenková⁶⁶ vymezuje dyslalii „jako poruchu artikulace, kdy je narušena výslovnost jedné hlásky nebo skupiny hlásek rodného jazyka, ostatní hlásky jsou vyslovovány správně podle příslušných jazykových norem.“

Podle Lechty⁶⁷ je možné dyslalii definovat jako „neschopnost používat jednotlivé hlásky anebo skupiny hlásek v komunikačním procesu podle příslušnosti jazykových norem.“ Z terminologického hlediska je nutné rozlišovat vadnou výslovnost (dyslalii) od nesprávné výslovnosti (tzv. fyziologická dyslalie), která je do určitého věku přirozeným a fyziologickým jevem.⁶⁸

3.2.1 Etiologie dyslalie

Příčiny vzniku dyslalie mohou být **funkční** a **orgánové**. Dále můžeme příčiny dělit na **vnitřní** a **vnější**. K vnitřním příčinám patří poruchy sluchu, nedostatečná diskriminace zvuků, anatomické vady řečových orgánů, neuromotorické poruchy, kognitivně-lingvistické nedostatky. Vnějšími příčinami jsou psychosociální vlivy.⁶⁹

Mezi další faktory spadá **dědičnost** (tzv. nespecifická dědičnost, jde o zdědění artikulační neobratnosti, která může být příčinou poruchy), **vliv prostředí** (nesprávný

---

⁶⁴ LECHTA, Viktor. *Logopedické repetitorium*.

⁶⁵ KRAHULCOVÁ, Beáta. *Dyslalie*.

⁶⁶ KLENKOVÁ, Jiřina. *Logopedie: narušení komunikační schopnosti, logopedická prevence, logopedická intervence v ČR, příklady z praxe*, s. 99.

⁶⁷ LECHTA, Viktor. *Logopedické repetitorium*, s. 112.

⁶⁸ Tamtéž.

⁶⁹ ŠKODOVÁ, Eva a Ivan JEDLIČKA. *Klinická logopedie*.

mluvní vzor, napodobování dětského šišlání dospělými, nevhodné výchovné prostředí), **poruchy analyzátorů** (narušení sluchového a zrakového vnímání), **poškození dostředivých a odstředivých nervových drah** (ovlivňuje narušenou řečovou percepci a produkci), **poruchy centrálního nervového systému** či **poruchy řečového neuroefektoru** (zde hrají velkou roli kompenzační mechanismy, např. dlouhodobé dumláni palce může být příčinou vzniku špatného skusu a následného sigmatismu).⁷⁰

3.2.2 Symptomatologie a klasifikace dyslalie

Symptomatologie dyslalie je velmi rozmanitá. Různost symptomů je daná pestrými příčinami vzniku. V rámci symptomatologie je nejjednodušší rozlišovat:

- **mogilalii** – vynechávání hlásky v řeči (např. stom → strom);
- **paralalie** – nahrazování hlásky jinou hláskou (např. stlom → strom);
- **ismus** (dyslalie v užším slova smyslu) – tvoření hlásky chybným způsobem, může jít např. o rotacismus či sigmatismus.⁷¹

Dyslalii lze dělit podle vývojového hlediska, etiologického hlediska, z hlediska rozsahu, z hlediska kontextu a z hlediska místa poškození.

Z **vývojového hlediska** rozlišujeme dyslalii fyziologickou a prodlouženou. Nesprávná výslovnost je asi do pěti let dítěte považována za fyziologický a přirozený jev, jedná se o tzv. *fyziologickou dyslalii*. Pokud nesprávná výslovnost přetrvává až do sedmého roku, hovoříme o *prodloužené fyziologické dyslalii*. Neupraví-li se výslovnost po sedmém roce života dítěte, jde o vadnou výslovnost a diagnostikujeme dyslalii.⁷²

Z **etiologického hlediska** se dělí dyslalie na **funkční** a **orgánovou**. Funkční dyslalii dále rozdělujeme na typ *senzorický* (narušena schopnost sluchové diferenciacie) a *motorický* (artikulační neobratnost). Vzniká na základě napodobování nesprávného mluvního vzoru, zanedbáváním ze strany rodičů, dědičnými vlivy. Orgánová dyslalie se dělí na *impresivní* (porozumění řeči) a *expresivní* (produkce řeči).⁷³

---

⁷⁰ ŠKODOVÁ, Eva a Ivan JEDLIČKA. *Klinická logopedie*.

⁷¹ LECHTA, Viktor. *Logopedické repetitorium*.

⁷² KLENKOVÁ, Jiřina. *Logopedie: narušení komunikační schopnosti, logopedická prevence, logopedická intervence v ČR, příklady z praxe*.

⁷³ KRAHULCOVÁ, Beáta. *Dyslalie*.

Podle **místa poškození** dělíme patlavost na **akustickou** (při vadách sluchu), **labiální** (při defektech rtu), **dentální** (při defektech zubů), **palatální** (při anomáliích patra), **lingvální** (při anomáliích jazyka) a **nazální** (při narušené nazaliti).⁷⁴

Z **hlediska rozsahu** dělíme dyslalii na **dyslalii universalis** (mnohočetná dyslalie) – postižena je výslovnost většiny hlásek a řeč je prakticky nesrozumitelná, **dyslalii multiplex** (gravis) – jedná se o těžkou vadu výslovnosti, narušena je i srozumitelnost řeči, **dyslalii levis** (parciální dyslalie) – vada jedné nebo několik hlásek, není narušena srozumitelnost řeči, můžeme ji třídit na *monomorfní* (vadně vyslovované hlásky v jedné artikulační oblasti) nebo *polymorfní* (vadné hlásky jsou z více artikulačních oblastí).⁷⁵

Z **hlediska kontextu** dělíme dyslalii na **hláskovou** a **kontextovou** (slabiková nebo slovní). U kontextové dyslalie uvádí Lechta nejružnější symptomy: *elize* (vynechávání hlásek), *metateze* (přesmykování hlásek), *kontaminace* (směšování hlásek), *anaptixe* (vkládání hlásek) a *asimilace* (připodobňování, přizpůsobování hlásek).⁷⁶

3.2.3 Diagnostika dyslalie

Základem diagnostiky je **logopedické vyšetření**. Při diagnostice dyslalie postupujeme jako při diagnostice ostatních poruch komunikační schopnosti – shromažďujeme anamnestické údaje, provádíme vyšetření sluchové percepce, fonemické diferenciacce, motoriky celkové, jemné i oromotoriky, impresivní a expresivní složky řeči a laterality. Cílem diagnostiky je zjištění příčin, druhu i rozsahu poruchy či vady výslovnosti a stanovení diagnózy a prognózy.⁷⁷

Dyslalii vyšetřujeme tak, že výslovnost vyšetřované osoby hodnotíme při pojmenování obrázků a při spontánní komunikaci. Dítě s dyslalii má pojmenovat obrázky, jejichž název obsahuje sledovanou hlásku střídavě na začátku, uprostřed a na konci slov. Nesledujeme jen realizaci hlásek, ale také rozsah slovní zásoby. Na popis obrázků navazuje volný rozhovor, při kterém zjišťujeme mluvní projev dítěte v průběhu spontánní komunikace.⁷⁸

---

⁷⁴ LECHTA, Viktor. *Logopedické repetitorium*.

⁷⁵ KRAHULCOVÁ, Beáta. *Dyslalie*.

⁷⁶ LECHTA, Viktor. *Diagnostika narušené komunikační schopnosti*.

⁷⁷ KLENKOVÁ, Jiřina. *Logopedie: narušení komunikační schopnosti, logopedická prevence, logopedická intervence v ČR, příklady z praxe*.

⁷⁸ KRAHULCOVÁ, Beáta. *Dyslalie*.

3.2.4 Terapie dyslalie

V průběhu terapie máme vypracovanou řadu zásad a principů. Nejpoužívanější jsou čtyři zásady vypracované Seemanem:⁷⁹

1. **zásada krátkodobého cvičení** – procvičovat výslovnost krátce, daná cvičení by se měla procvičovat přibližně 2–3 minuty;
2. **zásada využití sluchové kontroly** – kladen je důraz na sluchové vnímání nově vytvořené hlásky;
3. **zásada používání pomocných hlásek** – jedná se o hlásky, jež osoba s dyslalií zvládne správně artikulovat;
4. **zásada minimální akce** – cvičení provádět bez přehnaného úsilí a napětí artikulačních orgánů, je vhodné začít vyvozovat hlásku šepem.

Průběh korekce dyslalie se dělí do čtyř základních etap, jejichž průběh a délka je individuální:

1. **Přípravná cvičení** – slouží k rozvoji motoriky mluvních orgánů a fonemické diferenciaci. Používáme dechová a fonační cvičení, cvičení na rozvoj motoriky rtů, čelisti, jazyka a měkkého patra.
2. **Vyvozování hlásky** – při vyvozování hlásek můžeme využít metody přímé a nepřímé. *Nepřímé metody* jsou cvičení napodobující nejrůznější zvuky, využívají se u malých dětí. *Přímé metody* navozujeme bez mechanické, nebo s mechanickou pomocí, užíváme je při práci se staršími dětmi.
3. **Fixace hlásky** – spojování vyvozené hlásky s jinými hláskami ve slabikách, ve slovech. Tato cvičení je třeba provádět zajímavě, v dětském věku formou hry.
4. **Automatizace hlásky** – tato etapa se nesmí při nácvičování hlásky podcenit a vynechat. Výsledkem etapy je správná výslovnost nacvičované hlásky ve spontánní řeči. Do této fáze spadá pojmenování obrázků a předmětů, reprodukování říkánek a básniček.⁸⁰

---

⁷⁹ SEEMAN, Miloslav. *Poruchy dětské řeči*.

⁸⁰ LECHTA, Viktor. *Logopedické repetitorium*.

4 JAZYKOVÉ ROVINY SE ZAMĚŘENÍM NA ROVINU LEXIKÁLNĚ-SÉMANTICKOU

Dvořák definuje jazykovou rovinu jako „určitý dílčí systém jazyka charakterizovaný specifickými základními jednotkami.“⁸¹ Při sledování komunikačních schopností jedince rozlišujeme v řeči čtyři jazykové roviny, a to rovinu foneticko-fonologickou, morfologicko-syntaktickou, lexikálně-sémantickou a pragmatickou.

4.1 Foneticko-fonologická rovina

Foneticko-fonologická rovina se zabývá **sluchovým rozlišováním hlásek a jejich výslovností**. Sluchové rozlišování je v úzkém vztahu k výslovnosti, protože dítě pro správnou výslovnost hlásek potřebuje slyšet rozdíl mezi jejich správným a nesprávným zněním.⁸²

Tuto jazykovou rovinu můžeme zkoumat ze všech jazykových rovin nejdříve, respektive již po narození dítěte. Za důležitý moment ve vývoji řeči lze považovat přechod z pudového žvatlání na žvatlání napodobující. Až od tohoto období můžeme hovořit o výslovnosti hlásek v pravém slova smyslu. Zvuky, které dítě produkovalo před tímto obdobím, nepokládáme za hlásky mateřského jazyka, jelikož je produkovalo „pudově“ bez vědomé sluchové a zrakové kontroly.⁸³

Vývoj výslovnosti se řídí tzv. *pravidlem nejmenší námahy*, tedy od hlásek artikulačně nejlehčích, po hlásky náročnější. Podle zmíněného pravidla tvoří dítě nejprve samohlásky, poté až souhlásky, jejichž fixace trvá mnohem déle. Z diagnostických důvodů, zejména při plánování rozvíjení řeči či odstraňování dyslálie, je důležité vědět pořadí fixace výslovnosti jednotlivých hlásek.⁸⁴ Ohnesorg⁸⁵ ve své publikaci uvádí fixační proces výslovnosti hlásek ve vývoji řeči:

1. závěrové – P, B, M, D, T, N, Ď, Ť, K, G;
2. úžinové jednoduché – F, V, J, H, CH, S, Z, Š, Ž;

⁸¹ DVOŘÁK, Josef. *Logopedický slovník*, s. 169.

⁸² BEDNÁŘOVÁ, Jiřina a Vlasta ŠMARDOVÁ. *Diagnostika dítěte předškolního věku: co by dítě mělo umět ve věku od 3 do 6 let*.

⁸³ BYTEŠNÍKOVÁ, Ilona. *Komunikace dětí předškolního věku*.

⁸⁴ LECHTA, Viktor. *Logopedické repetitorium*.

⁸⁵ OHNESORG, Karel. *Fonetika pro logopedy*.

3. polozávěrové a úžinové se zvláštním způsobem tvoření – C, Č, DZ, DŽ, L, R, Ř.

Vývoj výslovnosti probíhá do pěti až sedmi let. Během tohoto vývoje se může u dítěte objevit nesprávná výslovnost neboli dyslalie, kterou do pěti let považujeme za fyziologickou. Pokud přetrvá do sedmi let jedná se o prodlouženou dyslalii. Po sedmém roce je již nepravděpodobné, že se výslovnost upraví spontánně.⁸⁶ Samotný proces artikulace jednotlivých hlásek představuje pro dítě jeden z nejnáročnějších procesů v oblasti jemné motoriky. „Rozdíl mezi artikulací některých příbuzných hlásek je tak nepatrný, že stačí minimální odchylka a dítě artikuluje již sousední hlásku.“⁸⁷

Pro snazší orientaci může posloužit tabulka (viz. tabulka č. 1) fyziologického vývoje artikulace jednotlivých hlásek:

Tabulka č. 1: Fyziologický vývoj hlásek

Věk dítěte	Vývoj artikulace
1 – 2,5 let	<i>b, p, m, a, o, u, i, e, j, d, t, n, l</i>
2,5 – 3,5 let	<i>au, ou, v, f, h, ch, k, g</i>
3,5 – 4,5 let	<i>bě, pě, mě, vě, ď, ť, ň</i>
4,5 – 5,5 let	<i>č, š, ž</i>
5,5 – 6,5 let	<i>c, s, z, r</i>
6,5 – 7 let	<i>ř a diferenciaci č, š, ž, c, s, z</i>

Zdroj: Jurnečková, Vysoudilová in Škodová, Jedlička⁸⁸

4.2 Morfologicko-syntaktická rovina

Morfologicko-syntaktická rovina zahrnuje uplatňování **gramatických pravidel** v mluvním projevu, **správnost slov a vět, slovosledu, rodu, čísla a pádu** z gramatického hlediska. Řeč v gramatické rovině lze zkoumat okolo prvního roku života, tedy v období, kdy začíná vývoj vlastní řeči v pravém slova smyslu.⁸⁹ Zpočátku jsou první dětská slova neohebná, nedají se skloňovat ani časovat. Podstatná jména používá dítě

⁸⁶ KLENKOVÁ, Jiřina. *Logopedie: narušení komunikační schopnosti, logopedická prevence, logopedická intervence v ČR, příklady z praxe.*

⁸⁷ LECHTA, Viktor. *Logopedické repetitorium*, s.50.

⁸⁸ ŠKODOVÁ, Eva a Ivan JEDLIČKA. *Klinická logopedie.*

⁸⁹ BYTEŠNÍKOVÁ, Ilona. *Komunikace dětí předškolního věku.*

převážně v 1. pádě, slovesa v infinitivu, případně ve 3. osobě, anebo v rozkazovacím způsobu.⁹⁰

Z hlediska morfologie se v dětské řeči během vývoje mění zastoupení jednotlivých slovních druhů. V počátcích se v řeči vyskytují tzv. onomatopoická (zvukomalebná) citoslovce (např. bé, bác, pipi apod.), na které později navazují podstatná jména a slovesa. V období mezi druhým až třetím rokem začíná dítě používat přídavná jména i osobní zájmena. Nejpozději si dítě osvojuje číslovky, spojky či předložky. Po čtvrtém roce by mělo používat všechny slovní druhy. Zároveň se také po čtvrtém roce objevuje tvorba souvětí – nejdříve tvoří souvětí slučovací, později i souvětí podřadná.⁹¹

Gramatická pravidla se dítě učí skrze tzv. transfer, což znamená přenos mluvního vzoru na mluvu v podobné situaci. Pokud je transfer nepřesný či nesprávný, dochází k vytvoření dysgramatismů, tj. neobratnosti v tvarosloví či větosloví. Do čtyř let považujeme dysgramatismy za fyziologické. Pokud nadále přetrvávají i po čtvrtém roce, mohou signalizovat opoždění v intelektovém vývoji nebo narušený vývoj řeči.⁹²

4.3 Pragmatická rovina

Pragmatickou rovinou se rozumí užití řeči v praxi. Dále se zaměřuje na realizaci komunikačních schopností, jako je vyžádání či oznámení informace, vyjádření pocitů, prožitků, tvořit dialog (respektovat střídání komunikačních partnerů) a usměrňování sociálních vztahů. Lze ji považovat za rovinu sociální aplikace komunikačních schopností jednotlivce. Součástí roviny je i schopnost zapojení neverbální komunikace, zejména očního kontaktu, mimiky a gestiky do komunikace.⁹³

Oslabení v této rovině se v předškolním věku projevuje menším mluvním apetitem, pasivitou v komunikaci, obtížemi při navozování a udržování sociálních kontaktů. U dítěte, jež má problémy v pragmatické rovině, se objevuje snížená

---

⁹⁰ LECHTA, Viktor. *Logopedické repetitórioium*.

⁹¹ LECHTA, Viktor. *Logopedické repetitórioium*.

⁹² KLENKOVÁ, Jiřina. *Logopedie: narušení komunikační schopnosti, logopedická prevence, logopedická intervence v ČR, příklady z praxe*.

⁹³ BYTEŠNÍKOVÁ, Ilona. *Komunikace dětí předškolního věku*.

schopnost až neschopnost formulovat otázky, s čímž souvisí i problém s vyjadřováním se před lidmi (nejistota, tréma, vyhýbání se komunikaci).⁹⁴

4.4 Lexikálně-sémantická rovina

Lexikálně-sémantická rovina se zaměřuje vývojem **pasivní a aktivní slovní zásoby** jedince. V této rovině se zabýváme porozuměním významu slov, schopností realizovat rozhovor a chápáním instrukcí. Sledována je také schopnost dítěte porozumět složitému sdělení slov, výkladu či vyprávění. Dále pozorujeme schopnost sebe prezentace a samostatného vyprávění s využitím nadřazených a podřazených slov, antonym, synonym a homonym.⁹⁵

Vývoj lexikálně-sémantické roviny lze blíže přiblížit v rámci vývojových fází řeči dle Lechty. Období pragmatizace (přibližně do 1. roku života) je charakteristické porozuměním řeči a motorickou reakcí dítěte na slovní pokyny, instrukce a zákazy. Rovněž se u dítěte objevuje experimentování se zvuky. Na období pragmatizace navazuje období sémantizace (1.–2. rok života). V této fázi produkuje dítě jednoslovné věty s různou intonací, objevuje mluvení jako činnost či na požádání ukáže, kde má některé části. Zároveň se v tomto období nachází první věk otázek. Polovinu verbální produkce tvoří podstatná jména. V období lexemizace (2.–3. rok života) začíná dítě povolně ohýbat slova, tvořit víceslovné věty, chápat pojmy já a moje a dokáže říci své jméno a příjmení. Pomalu začíná reprodukovat krátké říkánky. Také dovede správně odpovídat na otázky „co děláš?“ a „co je to?“. Období pragmatizace (3.–4. rok života) je typické tím, že dítě vytváří souvětí, začíná tvořit jednoduchá antonyma, recitovat básničky a zpívat písničky. V této fázi dochází k rozšiřování slovní zásoby o slovní druhy, a zároveň se lexikálně-sémantická rovina pojí s pragmatickou rovinou, neboť si dítě začíná uvědomovat praktický význam řeči. Taktéž probíhá druhý věk otázek. Poslední fází je období intelektualizace (po 4. roce života). V této době se již v mluvě dítěte vyskytují všechny slovní druhy. Dítě produkuje delší věty a dle obrázků v knize převypráví známý příběh. Plynulý projev dítěte se cvičí prostřednictvím vyprávění krátké pohádky. K procvičování jsou vhodné kumulativní pohádky, neboť se v nich

---

⁹⁴ BEDNÁŘOVÁ, Jiřina a Vlasta ŠMARDOVÁ. *Diagnostika dítěte předškolního věku: co by dítě mělo umět ve věku od 3 do 6 let.*

⁹⁵ KLENKOVÁ, Jiřina. *Logopedie: narušení komunikační schopnosti, logopedická prevence, logopedická intervence v ČR, příklady z praxe.*

opakuje děj (např. O řepě, O Koblížkovi). Pomocí těchto pohádek upevňujeme a rozšiřujeme slovní zásobu.⁹⁶

Pasivní slovní zásoba se začíná rozvíjet okolo desátého měsíce, jelikož v této době začíná dítě rozumět řeči dospělých. Přibližně okolo dvanáctého měsíce začíná dítě produkovat svá první slova, což je znakem rozvoje aktivní slovní zásoby. To však neznamena, že by se verbální komunikace stala prioritní, neboť dorozumívání dítěte probíhá na úrovni pohledů, gest, mimiky, pláče a pohybu celého těla.⁹⁷ Do pasivní slovní zásoby spadají slova, kterým rozumíme, oproti tomu aktivní slovní zásoba zahrnuje slova, která reálně používáme ve spontánní řeči.

Nejdříve dítě chápe první slova všeobecně. Tento jev definujeme jako **hypergeneralizaci**. „V procesu hypergeneralizace dochází k tomu, že například slovy „mňau-mňau“ dítě označuje vše, co je chlupaté a má čtyři nohy.“⁹⁸ S rozšiřováním slovní zásoby začíná dítě používat všeobecná slova k označení jedné konkrétní věci nebo osoby, v tomto případě hovoříme o tzv. **hyperdiferenciaci**, např. „mama“ je označení pro maminku jedince.⁹⁹

Ve vývoji řeči prochází dítě **prvním a druhým věkem otázek**, prostřednictvím kterých si rozšiřuje slovní zásobu a ujasňuje gramatické struktury. **První věk otázek** nastupuje v období kolem jednoho a půl roku dítěte a je provázen otázkami typu „Co je to?“, „Kdo je to?“, nebo „Kde je?“. Kolem třetího roku nastupuje **druhý věk otázek**, který je charakteristický typickými otázkami „Proč?“, případně „Kdy?“. ¹⁰⁰

Nejprudší nárůst slovní zásoby můžeme pozorovat do třetího roku života. V období okolo jednoho roku činí slovní zásoba jedince 5–7 slov, dvouleté dítě zná 200 slov. Po druhém roce následuje prudký nárůst slovní zásoby, kdy ve třech letech užívá dítě již 1000 slov. Ve věku čtyř let disponuje dítě slovní zásobou 1500 slov, v pěti letech 2000 slov. Rozsah slovní zásoby předškolního dítěte je okolo 2500–3000 slov.¹⁰¹

---

⁹⁶ LECHTA, Viktor. *Diagnostika narušené komunikační schopnosti*.

⁹⁷ LECHTA, Viktor. *Logopedické repetitorium*.

⁹⁸ Tamtéž, s. 76.

⁹⁹ BYTEŠNÍKOVÁ, Ilona. *Komunikace dětí předškolního věku*.

¹⁰⁰ LECHTA, Viktor. *Diagnostika narušené komunikační schopnosti*.

¹⁰¹ BYTEŠNÍKOVÁ, Ilona. *Komunikace dětí předškolního věku*.

Pro snazší pochopení nárůstu slovní zásoby uvádí Lechta ¹⁰² ve své publikaci graf růstu slovní zásoby do šestého roku života:

Obrázek č. 1: Růst slovní zásoby

V rámci lexikálně-sémantické roviny by dítě mělo před vstupem do školy umět pojmenovat běžné věci na obrázku, nazvat činnosti, umět vyjádřit náplň práce určitého povolání, chápat antonyma, synonyma a homonyma. Mělo by chápat nadřazené pojmy, jednoduché hádanky a vtipy a také by mělo umět posoudit pravdivost tvrzení. Dále by mělo umět reprodukovat jednoduchou říkanku, spontánně vyprávět dle obrázku či interpretovat pohádky a příběhy bez obrázkové opory. ¹⁰³

Deficity v lexikálně-sémantické rovině se projevují omezeným rozsahem slovní zásoby, sníženou kvalitou verbální pohotovosti a obratnosti, latencemi v odpovědích a obtížnou interpretací a formulací myšlenek. Dále tyto děti potřebují více času na zformulování odpovědi, je pro ně obtížné vyjádřit myšlenku, popisovat tematický obrázek, vyprávět na dané téma, na volné téma – nutno dítě povzbuzovat, klást

¹⁰² LECHTA, Viktor. *Logopedické repetitorium*.

¹⁰³ BEDNÁŘOVÁ, Jiřina a Vlasta ŠMARDOVÁ. *Diagnostika dítěte předškolního věku: co by dítě mělo umět ve věku od 3 do 6 let*.

navádějící otázky. V souvislosti s narušením této roviny se mohou objevovat obtíže v porozumění a chápání textu, výkladu a zadáním úkolů. ¹⁰⁴

4.4.1 Diagnostika

V diagnostice komunikačních schopností dítěte se nejvíce osvědčuje rozhovor, sledování komunikace dítěte s ostatními dětmi, pozorování dítěte při hře včetně jeho slovního komentování herní situace, povídání nad obrázkem či dramatizace. ¹⁰⁵

V rámci diagnostiky lexikálně-sémantické roviny je sledována bohatost aktivní a pasivní slovní zásoby. Při diagnostice pasivní slovní zásoby vybírá dítě obrázek podle názvu, oproti tomu při diagnostice aktivní slovní zásoby zjišťujeme schopnost dítěte pojmenovat předkládaný obrázek. ¹⁰⁶ Lechta uvádí, že pro vyšetření pasivní slovní zásoby je vhodné použít předměty denní potřeby, slyšený příběh, popis obrázku nebo tematické vyprávění. ¹⁰⁷

V současné době v České republice nenalezneme diagnostický nástroj, který by byl vhodný pro komplexní zhodnocení slovní zásoby u dítěte předškolního věku. V praxi proto můžeme využít jen několik málo materiálů, které ovšem hodnotí buď aktivní či pasivní slovní zásobu, nikoliv obě složky dohromady. ¹⁰⁸

Z oblasti psychodiagnostiky lze k diagnostice slovní zásoby využít **slovníkové zkoušky**, které bývají součástí testů inteligence (např. Stanford-Binetův test, Wechslerův test). Tyto subtesty zjišťují porozumění pojmům, tedy pasivní slovní zásobu. Celkově nelze slovníkové zkoušky považovat za komplexní diagnostický materiál slovní zásoby. ¹⁰⁹

Z dalších diagnostických testů lze použít **Kondášovu obrázkově-slovníkovou zkoušku**, při níž sledujeme oblast aktivní slovní zásoby. Zkouška byla vydána v sedmdesátých letech 20. století a děti v ní mají za úkol pojmenovat předložené obrázky. Celkem je test složen ze třiceti obrázků. Zmíněná zkouška je určená pro děti

---

¹⁰⁴ BEDNÁŘOVÁ, Jiřina a Vlasta ŠMARDOVÁ. *Diagnostika dítěte předškolního věku: co by dítě mělo umět ve věku od 3 do 6 let.*

¹⁰⁵ PŘINOSILOVÁ, Dagmar. *Diagnostika ve speciální pedagogice: texty k distančnímu vzdělávání.*

¹⁰⁶ TOMICKÁ, Václava. *Speciálně pedagogické metody využitelné v logopedické i speciálně pedagogické praxi.*

¹⁰⁷ LECHTA, Viktor. *Diagnostika narušené komunikační schopnosti.*

¹⁰⁸ DURDILOVÁ, Lucie a Jiřina KLENKOVÁ. *Hodnocení slovní zásoby dětí před zahájením školní docházky.*

¹⁰⁹ PŘINOSILOVÁ, Dagmar. *Diagnostika ve speciální pedagogice: texty k distančnímu vzdělávání.*

ve věku pět až sedm let. ¹¹⁰ Smolík a Málková ¹¹¹ poukazují na to, že ji vzhledem ke stáří obrázkových materiálů nelze považovat za spolehlivý nástroj. Může však být využita jako vhodná doplňková metoda.

K diagnostice lexikálně-sémantické roviny můžeme využít taktéž **Heidelberský test řečového vývoje (HSET)** od Grimmové a Schölera, jež je určen pro děti ve věku od čtyř do devíti let. Test byl upraven slovenskými autory a je zaměřen na dva řečové aspekty: řečově-lingvistickou složku a řečově pragmatické dovednosti jedince. Skládá se ze třinácti subtestů zaměřených na osvojování gramatiky, sémantiky a pragmatiky. Tento test nebyl dosud v České republice standardizován. ¹¹²

Dalším používaným materiálem je **Diagnostika jazykového vývoje od Málkové a Smolíka**. Jedná se o obrázkový materiál, který je orientován na posouzení pasivní slovní zásoby. Vedle slovní zásoby sleduje porozumění řeči a gramatickou oblast jazyka.

113

Pro hodnocení slovní zásoby u dětí předškolního věku lze použít publikaci **Diagnostika předškoláka** od Klenkové a Kolbábkové. Kniha obsahuje soubor materiálů a metodických postupů pro práci s dítětem s cílem ovlivnit vývoj řeči. Za pomoci diagnostického materiálu zjišťujeme rozvoj motoriky, sluchového a zrakového vnímání, rozumových schopností, slovní zásoby, porozumění řeči, gramatické složky řeči, jazykového citu a schopnost souvislého vyjadřování. Součástí publikace je řada úloh na rozvoj lexikálně-sémantické roviny. ¹¹⁴

Dále byl také vytvořen materiál **Diagnostika dítěte předškolního věku** od Bednářové a Šmardové. Publikace je zaměřena na rozvoj motoriky a grafomotoriky, zrakového a sluchového vnímání, vnímání prostoru a času, základních matematických představ, myšlení a řeči, sociálních dovedností, sebeobsluhy a hry. Vývojové škály řeči dělí podle jazykových rovin, jelikož se to zdá býti přehlednější, lépe uchopitelné a praktičtější. V rámci lexikálně-sémantické roviny se soustředíme na to, zda dítě umí pojmenovat běžné věci a činnosti na obrázku. Zda zvládá pojmenovat a vysvětlit, co

---

¹¹⁰ MIKULAJOVÁ, Marína. Diagnostika narušeného vývoje řeči.

¹¹¹ SMOLÍK, Filip a Gabriela MÁLKOVÁ. *Vývoj jazykových schopností v předškolním věku*.

¹¹² MIKULAJOVÁ, Marína. Diagnostika narušeného vývoje řeči.

¹¹³ MÁLKOVÁ, Gabriela a Filip SMOLÍK. *Diagnostika jazykového vývoje: diagnostická baterie pro posouzení vývoje jazykových znalostí a dovedností dětí předškolního věku: testová příručka*.

¹¹⁴ KLENKOVÁ, Jiřina a Helena KOLBÁBKOVÁ. *Diagnostika předškoláka: správný vývoj řeči dítěte*.

určité povolání dělá. Dále se se zaměřujeme na to, zda dítě chápe jednoduché protiklady a umí je správně tvořit, zda chápe synonyma a homonyma. Dítě by se také mělo orientovat v nadřazených pojmech. Mělo by poznat a pojmenovat nesmysl na obrázku či posoudit pravdivost tvrzení. V pěti letech by dítě mělo sestavit dějovou posloupnost a následně ji popsat. Slovní projev dítěte můžeme nejlépe zkoumat při popisování obrázku, vyprávění pohádek a příběhů či reprodukci básniček a říkadel.¹¹⁵

4.4.2 Možnosti rozvoje

Lexikálně-sémantickou rovinu lze rozvíjet prostřednictvím protikladů, synonym, homonym, stupňování, rýmů, nadřazených a podřazených slov, zdvořin, pohádek, básniček nebo říkadel. Rozvoj slovní zásoby bývá často podpořen obrázkovými materiály.¹¹⁶

K rozvoji slovní zásoby dochází také prostřednictvím komunikace, proto bychom měli děti zapojovat do smysluplných a bohatých rozhovorů, kdykoli je to možné. Pro děti je rovněž důležité, aby se s novými slovy setkávaly spíše v praxi (např. při hrách, rozhovorech, písničkách), neboť potřebují nova slova prožít, nikoliv je jen slyšet.¹¹⁷

Důležitou roli v rozvíjení slovní zásoby hrají různé **obrázkové knížky, dětské encyklopedie a časopisy**. Při práci s obrázky v knize je dobré zachovat tři etapy, mezi které spadá seznámení (pojmenování obrázku dítěti), porozumění (dítě ukáže obrázek dle pokynu) a proslovení (dítě obrázek samo pojmenuje). Nesmíme zapomínat ani na to, že nestačí, aby si dítě v knize jen samo listovalo, ale aby si dospělý prohlížel knihu s dítětem a vysvětloval mu neznámé pojmy a činnosti, které vidí na obrázku.¹¹⁸

Další z metod pro rovnoměrný vývoj dětské řeči jsou **básničky, říkadla a písničky**. Rozvíjí u dětí nejen slovní zásobu, ale také slovní paměť a cit pro rytmus. Vhodné je doplnit básničky a písničky pohybem, neboť napomáhá ke správnému dýchání a mluvení, a zároveň se u dítěte rozvíjí koordinace pohybů a řeči.¹¹⁹

---

¹¹⁵ BEDNÁŘOVÁ, Jiřina a Vlasta ŠMARDOVÁ. *Diagnostika dítěte předškolního věku: co by dítě mělo umět ve věku od 3 do 6 let.*

¹¹⁶ BEDNÁŘOVÁ, Jiřina a Vlasta ŠMARDOVÁ. *Diagnostika dítěte předškolního věku: co by dítě mělo umět ve věku od 3 do 6 let.*

¹¹⁷ DUKE, Nell K a Annie M MOSES. *10 Research-Tested Ways to Build Children's Vocabulary.*

¹¹⁸ KLENKOVÁ, Jiřina a Helena KOLBÁBKOVÁ. *Diagnostika předškoláka: správný vývoj řeči dítěte.*

¹¹⁹ KUTÁLKOVÁ, Dana. *Logopedická prevence: průvodce vývojem dětské řeči.*

V současné době mají na rozvoj řeči velmi silný vliv i masmédiá, která mají svoji pozitivní i negativní stránku. Jejich hlavním problémem je čas strávený u obrazovky, kdy většina předškolních dětí stráví u televize či počítače kolem dvou hodin denně. Abychom podpořili rozvoj slovní zásoby a vyjadřování, je důležité vybrat vhodné pořady pro děti, které s nimi budeme sledovat a průběžně jim vysvětlovat nejasnosti. Po shlédnutí pořadu či filmu je vhodné s dětmi diskutovat o tom, zda se jim pořad líbil nebo nelíbil a případně proč, kdo byl hodný nebo zlý, jak se jmenovaly hlavní postavy atd. ¹²⁰

Kutálková ¹²¹ uvádí několik všeobecně zaměřených her k rozvoji a obohacení slovní zásoby u dětí:

- „**šla babička do městečka, koupila tam...**“ – slova na doplnění volíme podle tématu, cvičení na paměť a cit pro členění věty;
- „**byl jsem v lese a viděl jsem...**“ – cvičení zaměřená na podstatná jména;
- „**co dělá prodavač, doktor, kuchař...**“ – cvičení orientující se na slovesa;
- „**jaké je jablíčko, jaká je travička...**“ – cvičení na přídavná jména;
- „**kouzelný košík**“ – tajemně vytahujeme předměty z košíku, děti je pojmenují a vytvoří zdobnělinu;
- „**čtveřice obrázků**“ – seřazení obrázků dle časové posloupnosti;
- „**na obchod**“ – dospělý je prodavač, dítě popisuje obrázek, který si chce koupit;
- „**rýmovačky**“ – výměna rýmů v jednoduchých básničkách;
- „**na básníka**“ – dítě vyhledává obrázky, které se rýmují;
- „**pohádka**“ – sestavení pohádky podle děje a její reprodukce.

4.4.3 Pomůcky

K rozvoji slovní zásoby lze využít různé logopedické pomůcky, např. knihy, logopedická pexesa, logopedické pracovní listy, hry či logopedické kostky. **Logopedické kostky** mohou u dětí rozvíjet nejen slovní zásobu, ale i jemnou motoriku a souvislé vyjadřování.

---

¹²⁰ KUTÁLKOVÁ, Dana. *Logopedická prevence: průvodce vývojem dětské řeči.*

¹²¹ KUTÁLKOVÁ, Dana. *Dyslalie: metodika reedukace.*

Pro rozvoj slovní zásoby lze využít mnoho obrázkových materiálů a slovníků. Ze starších pomůcek lze využít **Obrázkový slovník pro afatiky**. Jedná se o soubor obrázků pro rozvoj řeči. Slovník se skládá ze série tří nebo čtyř obrázků pro rozvoj slovní zásoby.

Těthalová¹²³ vydala **Šimonovy pracovní listy 23**, které jsou zaměřeny na podporu rozvoje slovní zásoby. Pracovní listy jsou rozděleny do několika částí a setkáváme se zde s tematickými okruhy, jako je např. domov, školka, rodina, ovoce, zelenina, město atd. V každé kapitole uvádí autorka několik témat k povídání a zahájení konverzace.

Různé aktivity spojené se slovní zásobou nalezneme v publikaci **Žvanda a Melivo**.¹²⁴ Hlavním cílem knihy je systematické rozvíjení slovní zásoby, jazykového citu a vyjadřovacích schopností dítěte. V knize děti rozřazují slova do určitých kategorií, vyprávějí příběh dle obrázků, vymýšlejí synonyma či homonyma a tvoří slova nadřazená.

Stará napsala i další publikaci **Povíš mi to?**.¹²⁵ I tato zmíněná kniha slouží jako zábavná pomůcka k přirozenému rozvíjení slovní zásoby, jazykového citu a vyjadřovacích schopností. V knize se vyskytují různá konverzační témata a úkoly, prostřednictvím nichž se děti naučí formulovat své myšlenky a správně se vyjadřovat.

Pohádky k povídání od Jechové¹²⁶ jsou skvělým pomocníkem pro rozvoj lexikálně-sémantické roviny. Pracovní sešit obsahuje čtrnáct ilustrovaných českých pohádek, vytvořených ve stylu obrázkového čtení. Na konci každé pohádky jsou pro děti připravené další úkoly, například sestavení dějové posloupnosti, převyprávění pohádky dle obrázků, hledání rozdílů a nesmyslů na obrázků. Úkoly u dětí rozvíjí jazykový cit, souvislé vyjadřování, paměť, tvorbu vět a řeč.

Terapeutický materiál pro rehabilitaci narušené komunikační schopnosti, jež vydaly Richtrová, Mercelová a Bubeníčková v roce 2014 pod názvem **VYKUK**, se dá taktéž využít k rozvoji slovní zásoby. Materiál je rozdělen do dvou okruhů a každý z nich obsahuje dalších deset podokruhů. První okruh se věnuje stimulaci percepčně-

---

¹²² VRBOVÁ, Renáta. *Metodika práce se žákem s narušenou komunikační schopností*.

¹²³ TĚTHALOVÁ, Marie. *Šimonovy pracovní listy*.

¹²⁴ STARÁ, Ester. *Žvanda a Melivo: cvičení na rozvoj slovní zásoby*.

¹²⁵ STARÁ, Ester. *Povíš mi to?: hravé rozšiřování slovní zásoby*.

¹²⁶ JECHOVÁ, Šárka. *Pohádky k povídání: s jednoduchými úkoly pro rozvoj řeči a dalších dovedností*.

kognitivních schopností, druhý okruh slouží ke stimulaci lexikálně-sémantické a morfologicko-syntaktické roviny. Celkem je v šanonu 220 barevných pracovních listů.

127

Jednou z dalších možností rozvoje lexikálně-sémantické roviny je **LOGICO PICCOLO**, které se skládá z rámečků a různých souborů určených pro děti předškolního věku. Sada zaměřená na rozšíření slovní zásoby obsahuje šestnáct různých karet, zaměřených např. na význam slov (spojení děje s předmětem), homonyma (uvědomění si různých významů slova), antonyma (přiřazování přídavných jmen opačného významu), slova souřadná (přiřazování obrázků dle významu), slova podřadná (třídění slov dle významu) atd. Logico rozvíjí také zrakovou percepci a prostorovou orientaci, logické myšlení, trpělivost a pozornost.¹²⁸

Další využívanou pomůckou k rozvoji slovní zásoby je **soubor pracovních listů KYTICE**. Vychází z potřeb a specifík předškolního vzdělávání s orientací na rozvoj komunikačních dovedností. Jedná se o soubor sedmi sešitů, zaměřených na rozvoj zrakového a sluchového vnímání, motoriky mluvidel, grafomotorických schopností, rozumových schopností, komunikačních schopností a pohybových dovedností. V pracovním sešitě na rozvoj komunikační schopnosti najdeme náměty pro rozvoj souvislého vyjadřování, slovní zásoby, jazykového citu či gramatické stavby věty.¹²⁹

---

¹²⁷ VYKUK – terapeutický materiál pro rehabilitaci narušené komunikační schopnosti. *Asociace klinických logopedů České republiky*.

¹²⁸ Logico Piccolo. *Nakladatelství Mutabene*.

¹²⁹ PÁNÍKOVÁ, Irena, Hana KOLBÁBKOVÁ a Lenka ONDÁKOVÁ. *KYTICE soubor pracovních listů*.

5 UVEDENÍ DO PRAKTICKÉ ČÁSTI BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Obsahem praktické části bakalářské práce je vymezení cílů výzkumného šetření, charakteristika místa, výzkumného vzorku a průběhu realizace výzkumného šetření. V rámci metodologie jsou zde představeny použité metody vlastního výzkumného šetření. Dále je zde představen a popsán edukační materiál pro rozvoj lexikálně-sémantické roviny řeči a jeho následné ověření v praxi při práci s vybraným výzkumným vzorkem. Na závěr je zde uvedeno shrnutí naplněných cílů praktické části bakalářské práce.

5.1 Cíle a metodologie výzkumného šetření

Hlavním cílem praktické části bakalářské práce bylo vytvoření souboru metodických listů zaměřených na rozvoj lexikálně-sémantické roviny řeči u dětí předškolního s narušenou komunikační schopností.

Dílčím cílem bylo následně tento edukační materiál ověřit v praxi při práci s vybraným výzkumným vzorkem. Dále pak pomocí vytvořeného materiálu analyzovat, zda cílená stimulace lexikálně-sémantické roviny řeči vedla k pokroku, či nikoliv.

Praktická část byla zpracována na základě **kvalitativního výzkumu**. Pro sběr a zpracování dat výzkumného šetření byly použity následující výzkumné metody. Zúčastněné pozorování, jehož předmětem bylo pozorování výzkumného vzorku při práci s vytvořeným edukačním materiálem. Dále byl použit rozhovor, analýza osobních dokumentů, při které se autorka zaměřovala na získání základních údajů o dítěti (věk, datum narození a diagnóza), a analýza získaných dat při praktickém ověřování edukačního materiálu. Všechny zmíněné metody proběhly až po svolení zákonných zástupců, kterým byl poskytnut informovaný souhlas k podpisu (**viz. Příloha č.1**).

Pro interpretaci získaných dat byla zvolena metoda **případové studie**. Jde o detailní studii jednoho nebo více případů. Případová studie je dále považována za jeden z možných způsobů, jak porozumět sociálním vlivům.¹³⁰

---

¹³⁰ ŠVAŘÍČEK, Roman a Klára ŠEĎOVÁ. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*.

5.2 Charakteristika místa šetření a výzkumného vzorku

Výzkumné šetření probíhalo v logopedické třídě zřízené dle §16 odst. 9 školského zákona. Do této třídy jsou zařazovány děti na základě logopedického vyšetření a doporučení ze Speciálně pedagogického centra pro vady řeči. Třídou navštěvuje čtrnáct dětí ve věku od čtyř do sedmi let. Z toho se jedná o jedenáct chlapců a tři dívky. Převážně se jedná o děti s opožděným vývojem řeči, vývojovou dysfázií či mnohočetnou dyslalií. Ve třídě denně probíhá individuální a skupinová logopedická péče pod vedením školního logopeda a logopedická prevence pod vedením logopedického asistenta. Hlavní snahou logopedické péče je odstranit, nebo alespoň zmírnit projevy narušené komunikační schopnosti. Dále je ve třídě kladen důraz na rozvoj rozumění řeči, slovní zásoby, vyvozování správné artikulace či vytváření podmínek pro správný vývoj řeči.

Pro výzkumný vzorek byly vybrány čtyři děti s narušenou komunikační schopností. Jednalo se o tři chlapce a jednu dívku ve věku od pěti do sedmi let. Třem dětem byla diagnostikována vývojová dysfázie, u jednoho dítěte je diagnostikována mnohočetná dyslalie. Z vybraného výzkumného vzorku měly pouze dvě děti odklad školní docházky. Vybraný výzkumný vzorek byl do této třídy vřazen na základě logopedického vyšetření a doporučení ze Speciálně pedagogického centra pro vady řeči. U vybraných dětí jsou nastavena podpůrná opatření třetího stupně. Dále jsou tyto děti vzdělávány bez individuálního vzdělávacího plánu ve třídě v běžné mateřské škole zřízené dle §16 odst.9 školského zákona.

5.3 Charakteristika průběhu realizace výzkumného šetření

Výzkumné šetření lze rozdělit do několika na sebe navazujících fází. V první fázi došlo k vytvoření edukačního materiálu a výběru výzkumného vzorku. Při tvorbě materiálu byl kladen důraz na vytvoření dostatečně zajímavých a pestrých aktivit. První fáze se uskutečnila v rozmezí července až září 2022.

Ve druhé fázi proběhlo vstupní orientační vyšetření výzkumného vzorku. Na vstupní vyšetření navazovalo ověření vytvořeného materiálu v praxi, se kterým se pracovalo dvakrát týdně po dobu třiceti minut. Nácvik probíhal vždy v dopoledních hodinách, aby nedocházelo k narušení programu ve třídě. S dětmi bylo pracováno v menší skupince, což napomohlo k lepšímu pozorování dětí při jednotlivých

činnostech. Na začátku každého cvičení byla zařazena básnička o „Bramboře“, doplněná o piktogramy a pohyb. Tato fáze proběhla v období od října 2022 do února 2023.

Na začátku března 2023 se uskutečnila konečná fáze, která je spojena s provedením výstupního orientačního vyšetření výzkumného vzorku a se zpracováním a interpretací získaných dat.

Tabulka č. 2: *Harmonogram výzkumného šetření*

SRPEN – ZÁŘÍ 2022	Vytvoření edukačního materiálu, výběr výzkumného vzorku
ŘÍJEN 2022 – ÚNOR 2023	Vstupní orientační vyšetření, ověření vytvořeného materiálu v praxi
BŘEZEN 2023	Výstupní orientační vyšetření, zpracování a interpretace získaných dat

Zdroj: vlastní

5.4 Charakteristika vytvořeného materiálu

V rámci praktické části bakalářské práce byl vytvořen soubor metodických listů pro děti předškolního věku s narušenou komunikační schopností. Jedná se především o obrázkový materiál, jenž byl inspirován publikacemi „*Diagnostika dítěte předškolního věku*“¹³¹ a „*Logopedická prevence v předškolním věku*“¹³². Při tvorbě materiálu vycházela autorka z odborné literatury a vlastních zkušeností, které získala během odborných praxí v rámci studia.

Vytvořený materiál se skládá ze čtrnácti částí, které cílí na rozvoj řečových schopností, zejména pak na rozvoj pasivní a aktivní slovní zásoby. Materiál byl poskládán tak, aby rozvoj lexikálně-sémantické roviny probíhal zábavnou, pestrou a nenásilnou formou. Celý soubor metodických listů lze nalézt v příloze bakalářské práce (**viz. Příloha č.2**).

Vytvořený materiál je vlastní tvorbou autorky. Veškeré obrázky byly nakresleny ve dvou variantách – v barevné a černobílé verzi. Pro nácvik zvolila autorka barevnou verzi metodických listů, které následně rozstříhala a zalaminovala. Barevná verze obrázků

¹³¹ BEDNÁŘOVÁ, Jiřina a Vlasta ŠMARDOVÁ. *Diagnostika dítěte předškolního věku: co by dítě mělo umět ve věku od 3 do 6 let.*

¹³² ZEZULKOVÁ, Eva. *Logopedická prevence v předškolním věku.*

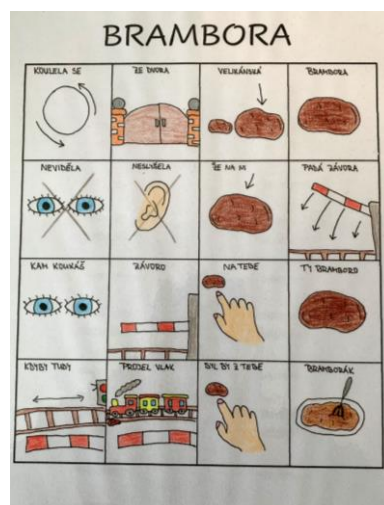
byla využita i při vstupním a výstupním orientačním vyšetření, z čehož vyplývá, že vytvořený materiál lze využít jak po stránce edukační, tak i po stránce diagnostické. Pro větší efektivitu rozvoje slovní zásoby bylo vytvořeno čtrnáct pracovních listů. Čtyři pracovní listy jsou zaměřené na nadřazené a podřazené pojmy. Další tři pracovní listy se věnují tomu, co jednotlivá povolání potřebují ke své práci. Dva pracovní listy jsou zaměřeny na antonyma, další dva na homonyma. Poslední tři pracovní listy se věnují časové posloupnosti. Ukázka pracovních listů je součástí přílohy (**viz. Příloha č.3**) bakalářské práce.

Na následujících stránkách bude vytvořený materiál blíže popsán a představen. U každé části je popsáno, jak materiál vypadá, jak s ním pracovat, a jaké schopnosti rozvíjí.

1. Básnička

- Popis materiálu: Materiál je tvořen básničkou, která je doplněná o piktogramy.
- Postup práce: Dětem rozdáme básničku s piktogramy a společně si ji projdeme. Poté si básničku řekneme a zároveň prstem ukazujeme na obrázky, které se vyskytují v básni. Po třech zopakováních zkusíme básničku spojit s pohybem.
- Co materiál rozvíjí? Prostřednictvím básničky rozvíjíme slovní zásobu, vyjadřování, cit pro rytmus, koordinaci pohybů a řeči, akustickou paměť.

Obrázek č. 2: Básnička

Zdroj: vlastní

2. Aktivní + pasivní slovní zásoba

- Popis materiálu: Tento materiál se skládá celkem z dvaceti dvou obrázků. Jedná se o tyto obrázky – auto, boty, citron, dům, holka, hrneček, hřeben, jahoda, kluk, letadlo, myš, nůžky, oko, postel, sněhulák, strom, štětec, teploměr, tričko, zámek a zmrzlina.
- Postup práce s materiálem: Před děti rozložíme sadu dvaceti dvou obrázků. Každé dítě si vybere jeden obrázek, který pojmenuje, a následně si ho společně vytleskáme. Snažíme se o to, aby děti mluvily v celých větách (např. *To je auto.*).
- Co materiál rozvíjí? Těmito obrázky rozvíjíme slovní zásobu, rytmizaci slov či schopnost tvořit celé věty.

Obrázek č. 3: Aktivní + pasivní slovní zásoba

Zdroj: vlastní

3. Obrázek dle použití

- Popis materiálu: Materiál je tvořen ze šesti obrázků. Jedná se o tyto obrázky – auto, boty, hrneček, hřeben, nůžky a postel. Vytvořené kartičky jsou následně rozstříhané na tři dílky. Jedná se tak o třídílnou skládačku.
- Postup práce s materiálem: Dětem rozdáme kartičky, které jsou rozstříhané na tři dílky. Úkolem dětí je z nich poskládat obrázek. Složené

obrázky si pojmenujeme a vytleskáme. Poté se děti ptáme, k čemu vybrané předměty používáme.

- Co materiál rozvíjí? Skládačkou rozvíjíme slovní zásobu, zrakovou percepci, jemnou motoriku či tvorbu celých vět.

Obrázek č. 4: *Obrázek dle použití*

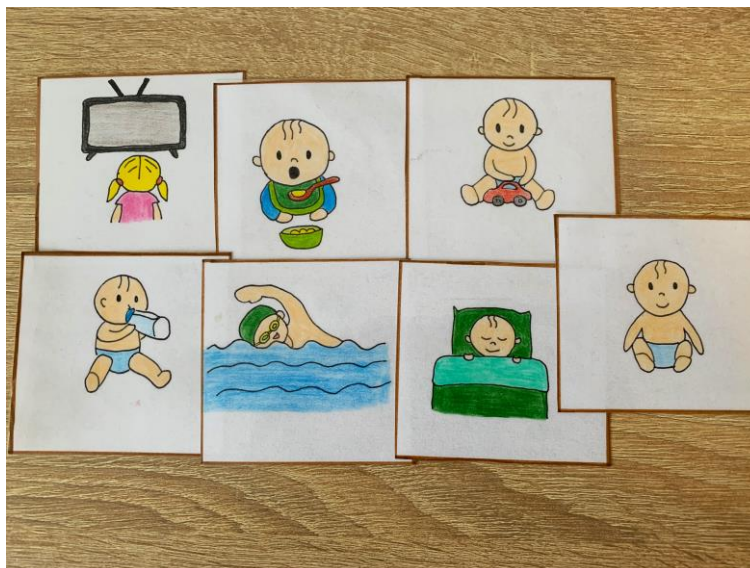

Zdroj: vlastní

4. Činnosti

- Popis materiálu: Materiál se skládá ze sedmi obrázků, na kterých jsou vyobrazeny následující činnosti – dívat se na TV, hrát si, jíst, pít, plavat, sedět a spát. Jedná se o činnosti, které by měly být dětem známé.
- Postup práce s materiálem: Před děti rozložíme obrázky a každé dítě si postupně vybere jednu činnost, kterou pojmenuje. Klademe důraz na to, aby děti mluvily v celých větách. Abychom zmíněnou aktivitu zpestřili, tak si každé dítě může vybrat jednu činnost, kterou předvede prostřednictvím pantomimy, a ostatní děti budou hádat, o jakou činnost jde.
- Co materiál rozvíjí? Materiál rozvíjí používání sloves, používání zvrátneho zájmena si/se, tvorbu celých vět, slovní zásobu.

Obrázek č. 5: Činnosti

Zdroj: vlastní

5. Povolání

- Popis materiálu: Součástí materiálu je šest kartiček, na kterých jsou nakresleni zástupci vybraných povolání. Zvolená byla tato povolání – doktor, hasič, kuchař, kadeřnice, malíř a zahradník. Dále vytvořený materiál obsahuje dvanáct menších kartiček, na kterých se nachází předměty, které jednotlivá povolání ke své profesi potřebují. Ke každému povolání patří dvě menší kartičky. Materiál je vytvořen v podobě puzzlí.
- Postup práce s materiálem: Na počátku před děti rozložíme kartičky se zástupci vybraných povolání, které si pojmenujeme. Dále si s dětmi budeme povídat o tom, co jednotlivé profese dělají, kde pracují atd. Po této činnosti rozložíme před děti menší kartičky s předměty, které si opět pojmenujeme a následně vytleskáme, abychom podpořili rytmiizaci slov. Následná aktivita bude spočívat v tom, že si každé dítě vybere jeden obrázek s předmětem a bude se ho snažit přiřadit ke správnému povolání. V další aktivitě můžeme dětem ukazovat menší kartičky s předměty. Jejich úkolem bude vybavit si, ke které profesi daný předmět patří. V průběhu celé aktivity cílíme na to, aby se děti vyjadřovaly pomocí celých vět.

- Co materiál rozvíjí? Vytvořeným materiálem rozvíjíme slovní zásobu, tvorbu celých vět, logické uvažování či jemnou motoriku.

Obrázek č. 6: Povolání

Zdroj: vlastní

6. Antonyma

- Popis materiálu: Materiál se skládá z jedenácti párů kartiček, které mají opačný význam. Obrázky znázorňují následující antonyma – tlustý x hubený, krátký x dlouhý, teplý x studený, malý x velký, pomalý x rychlý x čistý x špinavý x starý x mladý, sladký x kyselý, dlouhý x krátký, den x noc, směje x pláče. Dále materiál obsahuje dvě logopedické kostky, které obsahují zmiňovaná antonyma. Materiál je navržen ve formě puzzlí.
- Postup práce s materiálem: Před samotnou prací s materiálem si s dětmi projdeme jednotlivé obrázky a seznámíme se s vyobrazenými antonymy. Abychom se přesvědčili, zda děti porozuměly přídavným jménům, tak můžeme zařadit aktivitu, ve které budou děti ukazovat na obrázky dle pokynu (např. „Ukaž mi, který míč malý x velký. Ukaž mi, co je studené x teplé.“). Poté přejdeme k další aktivitě. Před děti rozložíme všech jedenáct párů antonym a úkolem dětí je hledat dvojice karet se

správnými protiklady. Na závěr, k upevnění antonym, využijeme vytvořené logopedické kostky. Aktivita bude probíhat tak, že dítě hodí jednou kostkou a k obrázku, který na ní padne, se pokusí na druhé kostce najít správný protiklad.

- Co materiál rozvíjí? Tímto materiálem rozvíjíme chápání slov opačného významu a přídavných jmen, slovní zásobu, zrakové vnímání. Zároveň pomocí kostek dítě procvičuje jemnou motoriku a vizuomotoriku.

Obrázek č. 7: Antonyma

Zdroj: vlastní

Obrázek č. 8: Antonyma – kostky

Zdroj: vlastní

Zdroj: vlastní

7. Nadřazené/podřazené pojmy

- Popis materiálu: Vytvořený materiál se skládá ze šesti domečků, které znázorňují tyto nadřazené pojmy – ovoce, zelenina, zvířata, dopravní prostředky, oblečení a nábytek. Součástí každého domečku jsou menší obrázky, kterých je dohromady dvacet osm. K ovoci, zelenině, zvířatům a oblečení patří pět menších obrázků. K dopravním prostředkům a nábytku náleží čtyři menší obrázky. Menší obrázky jsou umístěny k domečkům pomocí suchého zipu.
- Postup práce s materiálem: Na úvod si s dětmi projdeme jednotlivé obrázky, které si zároveň pojmenujeme. Poté před děti rozložíme vytvořené domečky s jednotlivými obrázky. Děti se střídají a postupně si vybírají obrázky, které se snaží pomocí suchého zipu připevnit ke správnému domečku. Během činnosti vedeme děti k tomu, aby mluvily v celých větách (např. „*Jahoda je ovoce.*“ „*Pes je zvíře.*“). Po přiřazení všech obrázků si s dětmi jednotlivé domečky projdeme a společně si zopakujeme, kam jednotlivé obrázky patří. Na předešlou aktivitu navážeme tím, že úkolem dětí bude správně určit nadřazené pojmy u předložených obrázků (např. *ukážeme dětem obrázky, na kterých se nachází zajíc, želva, slon, kočka a pes, a děti by měly odpovědět, že se jedná o zvířata*). Další možnou aktivitou je vyčlenění obrázků ze skupiny. Dětem předložíme pět obrázků, mezi kterými se nachází jeden, který do skupiny nepatří. Úkolem dětí je tento obrázek rozpoznat a své rozhodnutí zdůvodnit.
- Co materiál rozvíjí? Prostřednictvím materiálu rozvíjíme chápání nadřazených a podřazených slov, schopnost tvořit celé věty, slovní zásobu či jemnou motoriku.

Obrázek č. 9: Nadřazené/podřazené pojmy

Zdroj: vlastní

8. Nesmysl na obrázku

- Popis materiálu: Materiál obsahuje šest nesmyslných obrázků. Jedná se o tyto nesmysly – letadlo s ptačími křídly, šnek s domečkem, modrá mrkev, židle se třemi nohama, ramínko s háčkem dole, strom, na kterém roste paprika. Vytvořené kartičky jsou rozstříhané na šest dílků. Jedná se tak o šestidílnou skládačku.
- Postup práce s materiálem: Dětem rozdáme rozstříhané kartičky a jejich úkolem je z nich poskládat obrázek. Složené obrázky si s dětmi prohlédneme. Následně je úkolem dětí poznat a vysvětlit, co je na předložených obrázcích špatně. Cílíme na to, aby dítě nesmysl našlo, pojmenovalo a své tvrzení zdůvodnilo.
- Co materiál rozvíjí? Skládačkou rozvíjíme slovní zásobu, schopnost tvořit celé věty či logické uvažování. Zároveň se rozvíjí i zrakové vnímání a jemná motorika.

Obrázek č. 10: Nesmysl na obrázku

Zdroj: vlastní

9. Dějová posloupnost

- Popis materiálu: Tento materiál se skládá z pěti dějových posloupností. Čtyři dějové posloupnosti jsou tvořeny třemi kartami, jedná se o situace – stavění sněhuláka, růst kytky, jezení jablka a líhnutí kuřátka. Zbývá dějová posloupnost je tvořena čtyřmi kartami, jedná se o činnost oblékání. Celkem materiál tvoří třináct kartiček.
- Potup práce s materiálem: Na začátek je vhodné děti s jednotlivými kartami, které tvoří dějovou posloupnost, seznámit. Kartičky s obrázky seřadíme podle toho, jak jdou za sebou, a společně si popíšeme, co se na nich odehrává. Poté jednotlivé kartičky rozmístíme před děti a jejich úkolem je správně seřadit a popsat, co se na nich děje. Dbáme na to, aby děti tvořily celé věty.
- Co materiál rozvíjí? Materiál rozvíjí tvorbu celých vět, slovní zásobu, dále také časovou posloupnost či logické uvažování.

Obrázek č. 11: Dějová posloupnost

Zdroj: vlastní

10. Synonyma

- Popis materiálu: Vytvořený materiál obsahuje tři kartičky s obrázky, na kterých je dům, holka a kluk.
- Postup práce s materiálem: Kartičky se zmíněnými obrázky využijeme z materiálu na aktivní + pasivní slovní zásobu (viz. **Obrázek č.3**). Nejprve dětem na příkladu ukážeme a vysvětlíme, jak bychom daný obrázek mohli pojmenovat jinak (např. *auto – automobil, autíčko, auťák, vůz atd.*). Následně po dětech chceme vědět, jak by mohly vybrané obrázky říci jinak. Pokud je zadání pro děti moc obtížné, cílíme na to, aby nám děti byly schopné říci alespoň zdrobnělinu k zadaným obrázkům.
- Co materiál rozvíjí? Prostřednictvím materiálu rozvíjíme chápání slov souznačných, slovní zásobu či logické uvažování.

11. Homonyma

- Popis materiálu: Tento materiál se skládá ze sedmi dvojic, které tvoří homonyma. Obrázky znázorňují následující homonyma – koruna (královská koruna x peníze), zuby (zuby v puse x zuby na pile), ucho (lidské ucho x ucho na hrnečku), zámek (budova x visací zámek), oko (lidské oko x volské oko), drak (zvíře x podzimní drak) a myš (zvíře x PC myš). Dále materiál obsahuje dvě logopedické kostky, které obsahují zmiňovaná homonyma. Materiál byl navržen ve formě puzzlí.
- Postup práce s materiálem: Na počátku si s dětmi projdeme jednotlivé obrázky a vysvětlíme si, co homonyma znamenají. Začneme tím, že děti

budou dle instrukcí ukazovat na obrázcích homonyma (např. „Ukaž mi, kde je na obrázku oko/myš atd.“). Pokud děti tento úkol zvládají, můžeme přejít k další aktivitě. Před děti rozložíme všechny obrázky s homonymy a jejich úkolem je hledat dvojice karet, které znějí stejně, ale znamenají něco jiného. K následnému upevnění homonym využijeme vytvořené kostky. Jejich využití spočívá v tom, že dítě hodí jednou kostkou a k obrázku, který na ní padne, se pokusí na druhé kostce najít vhodné homonymum. Na závěr lze využít pracovní list na homonyma, který je zalaminován. Každému dítěti se půjčí dvě postavičky Stikeez a následně se dětem řekne slovo a jejich úkolem bude pomocí postaviček označit všechna homonyma na obrázku.

- Co materiál rozvíjí? Tímto materiálem rozvíjíme chápání homonym, zrakové vnímání, slovní zásobu, logické uvažování, jemnou motoriku či vizuomotoriku.

Obrázek č. 12: Homonyma

Zdroj: vlastní

Obrázek č. 13: Homonyma – kostky

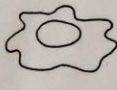

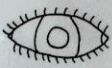

Zdroj: vlastní

Zdroj: vlastní

Obrázek č. 14: Pracovní list – homonyma

PL – HOMONYMA
 Úkol: Dětem se řekne slovo a jejich úkolem bude najít všechny homonyma na obrázku a označit je např. kamínkem.

Zdroj: vlastní

12. Popis dějového obrázku

- Popis materiálu: Materiál je tvořen dějovým obrázkem.
- Postup práce s materiálem: Nejdříve necháme dítě si předložený obrázek prohlédnout. Poté budeme po dítěti chtít, aby samostatně popsalo, co vidí na obrázku. Dbáme na to, aby se dítě vyjadřovalo v celých větách. Pokud samotný popis dějového obrázku vázne, můžeme dítěti pomoci doprovodnými otázkami.
- Co materiál rozvíjí? Popis dějového obrázku rozvíjí tvorbu celých vět, slovní zásobu, používání slovních druhů (zejména podstatných a přídavných jmen, sloves či předložek) či zrakové vnímání.

Obrázek č. 15: Dějový obrázek

Zdroj: vlastní

13. Stínové pexeso

- Popis materiálu: Pexeso se skládá z dvaceti obrázků a dvaceti stínů. Tyto obrázky lze použít ke hraní klasického pexesa.
- Postup práce s materiálem: Seznámíme děti s obrázkem a jejich stínem. Následně můžeme přejít k samotné hře pexesa. Děti se při otáčení obrázků a hledání stejných dvojic střídají. Dbáme na to, aby děti otočený obrázek pojmenovaly a zároveň při pojmenování tvořily celé věty.
- Co materiál rozvíjí? Pomocí pexesa rozvíjíme slovní zásobu, zrakové vnímání, jemnou motoriku, paměť či prostorovou orientaci.

Obrázek č. 16: Stínové pexeso

Zdroj: vlastní

14. Dobble

- Popis materiálu: Hra se skládá ze sedmnácti hracích karet, na kterých jsou vyobrazeny obrázky, se kterými se děti setkaly v přechozích aktivitách. Jedná se o postřehovou hru, ve které je úkolem dětí najít společný obrázek se středovou kartou a postupně se zbavit všech karet.
- Postup práce s materiálem: Do středu stolu dáme jednu kartu. Zbytek karet rozdáme mezi děti. Děti hledají stejný obrázek mezi svojí a středovou kartou. Komu jako prvnímu nezbyla žádná ze svých karet, vyhrává.
- Co materiál rozvíjí? Prostřednictvím tohoto materiálu rozvíjíme slovní zásobu, postřeh, rychlost, schopnost koncentrace, jemnou motoriku či zrakové vnímání.

Obrázek č. 17: Dobble

Zdroj: vlastní

6 VLASTNÍ VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ

Vlastní výzkumné šetření probíhalo formou ověřování vytvořeného materiálu v praxi při práci s vybraným výzkumným vzorkem. Před zahájením a po ukončení práce s vytvořeným materiálem bylo u každého dítěte provedeno vstupní a výstupní orientační vyšetření, které bylo zaznamenáno do předem připraveného záznamového archu (viz. **Příloha č. 4**).

Získaná data z výzkumného šetření jsou interpretována pomocí případových studií čtyř dětí s narušenou komunikační schopností. U všech dětí je uvedeno datum narození, věk a diagnóza. Dále jsou v případové studii u každého dítěte popsány výsledky ze vstupního orientačního vyšetření, vlastní průběh práce s vytvořeným materiálem a výsledky z výstupního orientačního vyšetření. V závěru jsou zde porovnány a vyhodnoceny výsledky získané z obou orientačních vyšetření. Pomocí tohoto vyhodnocení zjistíme, zda cílená stimulace lexikálně-sémantické roviny řeči vedla k pokroku, či nikoliv.

6.1 Dívka č. 1

Datum narození: 8/2017

Věk: 5 let 7 měsíců

Diagnóza: mnohočetná dyslalie, suspektně vývojová dysfázie

Vstupní orientační vyšetření

Vstupní orientační vyšetření se u dívky uskutečnilo ke konci října 2022. Dívčin vyplněný záznamový arch se nachází v **příloze č. 5**. Úkol zaměřený na aktivní a pasivní slovní zásobu zvládla bez jakéhokoliv záseku, neboť se jí podařilo najít a pojmenovat všechny požadované obrázky. Obrázek dle použití a činnosti nedělaly dívce žádné problémy. Zástupce jednotlivých povolání ukázala bez dopomoci. Zasekla se jen u kuchaře, místo kterého ukázala kadeřnici. Odpovědi na to, co jednotlivá povolání dělají, se celkem dařily. Nedovedla pouze říci, co dělá hasič a kuchař. Přídavná jména i jejich protiklady znala. Vždy k sobě správně přiřadila dvojici karet s opakem a následně ji i pojmenovala. Při pojmenování daných antonym používala nespisovné koncovky přídavných jmen a nevěděla, jak vytvořit protiklad ke slovu velký. Nadřazené pojmy dívka velmi dobře znala, zaváhala jen u skupiny ovoce, do které zapomněla zařadit

jablko a banán, a naopak do této kategorie zařadila mrkev. U pojmenování skupin si vedla dobře, až na skupinu „dopravní prostředky“, kterou pojmenovala jako „poslední laloda“. Výběr věcí podle společných podstatných znaků zvládla samostatně, přesto zaváhala u pokynu „co jezdí“, neboť vybrala i letadlo. Když jsem se dívky zeptala, proč vybrala právě letadlo, nedokázala své tvrzení zdůvodnit. U nesmyslných obrázků dokázala ukázat jen to, co je na daném obrázku špatně. Vysvětlit či popsat, proč je daný obrázek špatně, zvládla pouze s dopomocí. Dějovou posloupnost ze tří i čtyř obrázků poskládala samostatně, ale již ji nepopsala. Tvorba synonym a homonym se ani s dopomocí nedařila. U automatizovaných řad zvládla napočítat od jedné do deseti, ale časová posloupnost dnů v týdnu se jí již určit nezdařila. Jako jediná z dětí začala na pokyn, zda umí nějakou básničku nebo písničku, ihned bez dlouhého přemýšlení zpívat píseň „Prší, prší“. Píseň zvládla s malou dopomocí zazpívat sama. Popis dějového obrázku byl velmi stručný a jednoslovný. U obrázku vyjmenovávala pouze předměty a osoby, které na dějovém obrázku viděla (např. mimi, kočka, míč atd.). Ani po upozornění nezačala tvořit celé věty a odpovídala jen na doprovodné otázky. Získané výsledky ze vstupního orientačního vyšetření lze nalézt v **tabulce č.3**.

Během vstupního orientačního vyšetření dívka velmi dobře spolupracovala, byla velmi komunikativní. Dále byla u dívky zaznamenána méně srozumitelná až nesrozumitelná řeč z důvodu mnohočetné dyslalie.

Vlastní průběh práce s vytvořeným materiálem

Dívka se dokázala při práci soustředit, po celou dobu práce s vytvořeným materiálem velmi dobře spolupracovala, aktivně se zapojovala a snažila se všechno opakovat a správně splnit. Jediné, co jsem u dívky vypožadovala, bylo to, že když měl přijít na řadu těžší úkol, který ona sama nezvládala, tak se snažila danému úkolu vyhnout prostřednictvím povídání či toho, že se potřebuje napít. Po celou dobu výzkumného šetření byla bystrá a velice šikovná. Dle jejích slov ji připravené aktivity bavily a vždy se těšila na další setkání s novými úkoly.

Z nácvičku básně byla dívka velmi nadšená a na každém setkání si ji chtěla zopakovat. V rámci aktivity na aktivní a pasivní slovní zásobu byla velmi aktivní a snaživá. Pokaždé mi celou větou odpověděla, co vidí na vybraném obrázku, na jakou hlásku daný obrázek začíná a také dovedla na vybraná slova z obrázků vytvořit

zdrobnělinu. U obrázků dle použití dovedla složit třídílnou skládačku a odpovědět na otázky, které jsem jí pokládala. Např. na otázku, k čemu máme nůžky, odpověděla, že „*stříháme nůžky papír*“, odpověď na otázku, kam jezdíme autem, zní, že „*autíčkem jezdíme na pláž*“. Na otázky vztahující se k obrázkům s činnostmi dokázala odpovídat. Nejdříve odpovídala jednoslovně, ale po upozornění se snažila odpovídat v celých větách (např. „*mimi sedí*“). Z vybraných povolání pojmenovala všechny představitele kromě malíře, na kterého si nevzpomněla. U každého povolání mi řekla, v čem spočívá jeho náplň práce. Při této aktivitě se dívka snažila odpovídat ve dvouslovných větách. Přiřazování předmětů k jednotlivým povoláním nedělalo dívce žádné problémy. Hledání správných dvojic protikladů zvládla bez jediného problému, pojmenování protikladů s obrázkovou podporou i bez obrázkové podpory se opět dívce dařilo. Logopedické kostky s antonymy si velmi oblíbila a dle mého názoru si prostřednictvím kostek lépe osvojila antonyma, která jí dělala potíže. Nadřazené pojmy znala, problém jí dělalo jen pojmenování skupiny dopravní prostředky. Přiřazování obrázků k různým domečkům zvládala. Jediné, u čeho se zasekla, bylo přiřazování mrkve, kterou zařadila mezi ovoce. Vždy dokázala určit a zdůvodnit, která věc mezi ostatní nepatří. Tvorba synonym se již u dívky zadařila, jelikož mi byla schopna říci alespoň zdrobnělinu k předloženým obrázkům. U nesmyslných obrázků jí dělalo problém složit šestidílnou skládačku. Některé obrázky byly pro ni moc obtížné a zvládla je složit až s dopomocí. Oproti vstupnímu orientačnímu vyšetření dokázala sama popsat a vysvětlit, v čem je daný obrázek nesmyslný. Na malou chvíli se zarazila u obrázku se židlí, kde mi nejprve řekla, že na daném obrázku je špatně malá noha, ale poté si všimla a uvědomila, že na obrázku jedna noha chybí, protože židle má nohy čtyři. U dějové posloupnosti dokázala seřadit všechny obrázky správně. Popsání posloupnosti bylo pro dívku těžší, ale s dopomocí zvládla jednotlivé dějové obrázky okomentovat. U homonym mi vždy správně ukázala oba obrázky, které stejně znějí, ale bez obrázkové podpory nedokázala sama vysvětlit, co všechno může dané slovo znamenat. K lepšímu upevnění homonym byly opět využity logopedické kostky a pracovní list. Aktivita s kostkami opět vedla k lepšímu vybavení některých homonym, která dívka dělala potíže. Při popisu dějového obrázku se snažila odpovídat v celých větách. Celkem sama bez dopomoci řekla čtyři následující věty: „*Vidím babičtu. Věší pládro. Děda zalívá mlkvičky. A tady je myš.*“ Pracovní listy dívku velmi nadchly, pokaždé si list chtěla nechat k vymalování. Stínové

pexeso a hra Dobble dívku velmi bavily, a proto jsem se zmiňovanou hru snažila zařazovat při našich setkáních co nejčastěji.

Výstupní orientační vyšetření

Výstupní orientační vyšetření se u dívky uskutečnilo na začátku března 2023. Vyplněný záznamový arch se nachází v **příloze č. 6**. V aktivní a pasivní slovní zásobě se jí podařilo najít a pojmenovat všechny požadované obrázky. Obrázek dle použití a činnosti zvládla opět bez problému. U jednotlivých povolání dokázala oproti vstupnímu orientačnímu vyšetření ukázat všechny požadované profese. Taktéž dokázala vysvětlit, co jednotlivá povolání dělají. Špatně odpověděla pouze u hasiče, u kterého řekla, že dělá oheň. Zlepšení je i v oblasti antonym, jelikož zvládla utvořit a pojmenovat všechny protiklady. Celkově se zlepšení projevuje i v oblasti vyjadřování, neboť při pojmenování antonym již užívala spisovné koncovky přídavných jmen. U nadřazených slov opět dívka zaváhala u skupiny ovoce, do které nezařadila banán, a naopak do této kategorie zařadila mrkev. Ke zlepšení došlo i u pojmenování skupin, ve kterých se jí podařilo utvořit všechny nadřazené pojmy. U skupiny dopravní prostředky použila jen název prostředky, což by se dle mého názoru dalo tolerovat. Výběr věcí podle společných znaků zvládla samostatně bez jediné chyby. U nesmyslných obrázků dokázala již popsat a vysvětlit, co je na daném obrázku špatně. Dějovou posloupnost kromě poskládání zvládla i stručně popsat. U synonym dokázala vytvořit zdrobnělinu ke každému obrázku. U obrázku holka dokázala vytvořit dvě synonyma, a to „*holčička a dívka*“. Při tvorbě homonym zvládla pouze u dvou slov vytvořit dva významy. Pro slovo koruna a myš utvořila jen jeden význam – „*koruna krále*“ a „*myš jako zvíře*“. U automatizovaných řad se dívce podařilo jak napočítat do deseti, tak vyjmenovat dny v týdnu. Jako písničku mi zazpívala čertovskou „*Pec nám spadla*“. Píseň zvládla zazpívat sama bez dopomoci. Oproti vstupnímu orientačnímu vyšetření je popis dějového obrázku mnohem obsáhlejší. Dívka zvládla dějový obrázek popsat pomocí čtyř vět: „*Děda zalejvá mlkvičky. Je tam kočka a myš. Babičta věší pládló. Kluk kope míčem.*“ Po větách už následoval jen výčet slov – sluníčko, domeček, miminko.

Při výstupním orientačním vyšetření na mě dívka působila sebevědoměji než na samém počátku. U dívky došlo ke zlepšení po stránce obsahové, neboť na začátku práce s vytvořeným materiálem dívka odpovídala pouze jednoslovně, oproti tomu při

výstupním vyšetření se již snažila odpovídat v celých větách. Přesto se v dívčině řeči vyskytují dysgramatismy, špatná tvorba slovosledu či špatné skloňování. Dále jsem vyzorovala, že dívka nepoužívá všechny slovní druhy. V jejím mluvním projevu převažují podstatná jména, přídavná jména, slovesa, a zároveň nepoužívá předložky.

Tabulka č. 3: Vstupní a výstupní orientační vyšetření – dívka č.1

Úkol:	Vstupní orientační vyšetření				Výstupní orientační vyšetření			
	ZVLÁDÁ	ZVLÁDÁ S DOPOMOCÍ	NEZVLÁDÁ	ZHODNOCENÍ	ZVLÁDÁ	ZVLÁDÁ S DOPOMOCÍ	NEZVLÁDÁ	ZHODNOCEÍ
Aktivní + pasivní slovní zásoba	✓			20/20	✓			20/20
Obrázek dle použití	✓			6/6	✓			6/6
Činnosti	✓			5/5	✓			5/5
Povolání	✓			9/12	✓			11/12
Antonyma	✓			15/16	✓			16/16
Nadřazené pojmy	✓			12/15	✓			14/15
Nesmysl na obrázku		✓		6/6	✓			6/6
Dějová posloupnost		✓		4/4	✓			4/4
Synonyma			✓	0/3	✓			3/3
Homonyma			✓	0/4		✓		2/4
Automatizované řady		✓		1/2	✓			2/2
Báseň/píseň	✓			„Prší, prší“	✓			„Pec nám spadla“
Popis dějového obrázku			✓	podstatná jména		✓		podstatná jména, slovesa, zdrobňeliny, příslovce

Zdroj: vlastní výzkumné šetření

6.2 Chlapec č.1

Datum narození: 8/2016

Věk: 6 let 7 měsíců

Diagnóza: vývojová dysfázie – smíšená s převahou v expresi

Vstupní orientační vyšetření

Vstupní orientační vyšetření u chlapce proběhlo na konci října 2022. Chlapcův vyplněný záznamová arch lze nalézt v **příloze č.7**. Obrázky na aktivní a pasivní slovní zásobu zvládl samostatně bez jakéhokoliv problému. Na rozdíl od ostatních dětí na otázku „co je to“ odpovídal vždy v celých větách. U obrázků dle použití se zarazil a nedovedl ukázat, čím se češeme. U činností zaváhal jen u obrázku sedícího miminka, který nedokázal dle pokynu ukázat. U zástupců jednotlivých povolání nezvládl dle instrukce ukázat jen hasiče a zahradníka. Odpovědět na to, co jednotlivá povolání dělají, chlapec nezvládl. Nedovedl vysvětlit, co dělá doktor, kadeřnice a zahradník. U hasiče naopak uvedl, že dělá oheň. Většinu přídavných jmen i jejich protiklady znal. Samostatně dokázal k sobě najít správné dvojice karet s protiklady a následně je i pojmenovat. Obtíže mu činilo vytvořit protiklad tlustý a hubený či horký a studený. Nadřazené pojmy si chlapec vybavoval celkem dobře. Obtíže mu činily skupiny zaměřené na ovoce a zeleninu, neboť mezi ovoce zapomněl zařadit třešně a mezi zeleninu nezařadil ředkvičku. U tvorby nadřazených pojmů si vedl dobře až na skupinu oblečení a skupinu dopravní prostředky, u kterých nedovedl vytvořit příslušný název. Výběr věcí podle společných podstatných znaků zvládl samostatně bez dopomoci. A navíc jako jediný z dětí správně určil, že letadlo nejezdí, ale lítá. U nesmyslných obrázků ukázal, co je na daném obrázku špatně. Na vysvětlení, proč tomu tak je, jsem se musela doptávat. U nesmyslného obrázku se šnekem mi chlapec ukázal, že na daném obrázku je špatně šnek, nikoliv domeček. Své tvrzení dokázal zdůvodnit, neboť mi odpověděl, že dům stojí na trávě. Dějovou posloupnost poskládal i stručně okomentoval. Tvorba synonym se u chlapce zadařila, neboť se mu ke každému obrázku podařilo vymyslet jedno synonymum. Při tvorbě homonym vytvořil pro pojem koruna a myš pouze jeden význam – „*koruna pro prince*“ a „*zuby v puse*“. U automatizovaných řad zvládl vyjmenovat dny v týdnu i napočítat do deseti. Zároveň nedovedl říci žádnou básničku,

či zazpívat písničku. Popis dějového obrázku byl velmi stručný a jednoslovný. Kromě výčtu jednotlivých slov dovedl při popisu vytvořit následující větu: „*dítě dělá autem*“. Poté byly chlapci položeny doprovodné otázky, na které většinou odpovídal spojením dvou slov. Na některé otázky nezvládl vůbec odpovědět. Výsledky ze vstupního orientačního vyšetření jsou zaznamenány v **tabulce č.4**.

Na počátku vstupního orientačního vyšetření působil chlapec stydlivým dojmem. Objevovala se u něj až nechuť k mluvení, což se projevovalo i v tom, že se bál odpovídat na mé otázky. I přesto chlapec velmi dobře spolupracoval. Jeho pracovní tempo bylo spíše pomalejší. U chlapce byla zaznamenána chudá, dysgramatická, dyslalická řeč, která byla místy až nesrozumitelná.

Vlastní průběh práce s vytvořeným materiálem

Při práci s vytvořenými pomůckami velmi ochotně spolupracoval a dokázal se soustředit. Aktivně se zapojoval do všech připravených aktivit. Chlapec rád plnil úkoly, které byly zaměřené na přiřazování obrázků, skládání obrázků či puzzlí, velmi ho bavily aktivity, ve kterých byly použity logopedické kostky. Po celou dobu výzkumného šetření byl šikovný, snaživý a zvědavý.

U aktivní a pasivní slovní zásoby byl chlapec velmi aktivní. Snažil se odpovídat na to, co vidí na obrázku, na jakou hlásku daný obrázek začíná, a také dovedl k některým obrázkům vytvořit zdobnělinu. U obrázků dle použití zvládl složit třídílnou skládačku, pojmenovat obrázky i odpovědět na mé otázky. Na otázku, k čemu máme hřeben, odpověděl, že „*na učešání vlasů*“, odpověď na otázku, kam jezdíme autem, zní, že „*autem jezdíme do školy*“. Na otázky vztahující se k činnostem zvládal odpovídat v celých větách. U vybraných povolání již dokázal vysvětlit, v čem spočívá jejich náplň práce. Zaváhal jen u malíře, u kterého řekl, že neví, kdo to je, ale že maluje díla. Přiřazování předmětů k jednotlivým povoláním nedělalo chlapci žádné problémy. Zároveň se při této aktivitě snažil odpovídat v celých větách, např. „*kuchař používá hrnec na polívku, paletu používá malíř, dává na ni barvy*“. Přiřazování a pojmenování správných dvojic protikladů se chlapci dařilo. Problematický byl pro něj protiklad vysoký a nízký, místo kterého tvořil protiklad „*dlouhý a nízký*“. Logopedické kostky s antonymy si chlapec oblíbil. Přiřazování obrázků pod nadřazené pojmy zvládal. Jediné, u čeho se spletl, bylo přiřazení mrkve, kterou zařadil mezi ovoce. Tvorba

synonym chlapci nedělala žádné potíže. U nesmyslných obrázků zvládl složit šestidílnou skládačku. Taktéž zvládl popsat a vysvětlit, v čem je daný obrázek nesmyslný. U dějové posloupnosti dokázal všechny obrázky správně seřadit a zároveň je i prostřednictvím jednoduchých vět popsat. Při popisu většinou výsledek hodnotí jako „celá kytka“, „celé kuřátko“, či „celý sněhulák“. U homonym se chlapec velmi snažil vysvětlit, co všechno dané slovo může znamenat. Přesto mu k lepšimu upevnění homonym pomohly logopedické kostky, prostřednictvím kterých si lépe vybavil, co všechno může dané slovo znamenat. Při popisu dějového obrázku byl schopný vytvořit čtyři věty: „Dítě hraje s autíčkem. Kluk hraje fotbal. Děda zalívá záhon. V záhoně je mrkev“. Hra Dobble chlapce bavila. Pracovní listy dělal chlapec s ochotou. Většinu pracovních listů vyplnil nepečlivě, protože je chtěl mít rychle hotové.

Výstupní orientační vyšetření

Výstupní orientační vyšetření se u chlapce uskutečnilo na konci února 2023. Vyplněný záznamový arch lze nalézt v **příloze č. 8**. V aktivní a pasivní slovní zásobě nedošlo u chlapce k žádné změně. Podařilo se mu najít i pojmenovat požadované obrázky. U obrázku dle použití došlo k patrnému posunu, neboť chlapec dokázal ukázat všechny předměty dle pokynu. Dokonce v odpovědích na otázky dle pokynů použil správné skloňování podstatných jmen (např. *z hrníčku, v posteli, hřebenem* atd.). Výrazné zlepšení se objevilo v oblasti povolání, neboť chlapec dokázal ukázat všechny požadované profese. Taktéž zvládl vysvětlit, co jednotlivá povolání dělají. Patrné zdokonalení je i v oblasti antonym, jelikož nyní chlapec zvládl utvořit i problematické dvojice protikladů (tlustý a hubený, horký a studený), které mu dříve činily potíže. Mírný posun je i v rámci pojmenování skupin, ve kterém se chlapci podařilo utvořit nadřazené pojmy u skupiny nábytek a dopravní prostředky, ale na druhou stranu prohodil nadřazené pojmy u skupin zaměřených na ovoce a zeleninu. U nesmyslných obrázků dokázal již samostatně popsat a vysvětlit, co je na daném obrázku špatně. Obrázky dějové posloupnosti poskládal i popsal. Synonyma chlapec zvládl bez problému. Ke slovu dům vytvořil dokonce dvě synonyma a to „*domeček a barák*“. Výrazné zlepšení je zaznamenáno při tvorbě homonym, neboť chlapec zvládl u všech slov vytvořit dva významy. U automatizovaných řad se chlapci podařilo napočítat jen do deseti, u dnů v týdnu se zasekl a potřeboval slovní dopomoc, neboť si nemohl

vzpomenout, že týden začíná pondělím. Jako básničku mi chlapec řekl báseň „Brambora“, kterou jsme nacvičovali v průběhu práce s vytvořeným materiálem. K přednesu básně potřeboval lehkou dopomoc s některými slovy. Oproti vstupnímu orientačnímu vyšetření je popis dějového obrázku mnohem obsáhlejší. Chlapec při popisu používal rozvinutější věty, ve kterých byl občas přeházený slovosled, nebo zde chybělo zvrtné sloveso si/se. Celkem zvládl dějový obrázek popsat pomocí osmi vět: „Já vidím, jak děda zalívá mrkev a ředkvičky. Miminko hraje s autem. Vidím, jak kluk hraje fotbal. Holka, jak dělá hrad z písku. Kočička kouká z okna. Vidím sluníčko a mraky. Vidím jablíčka, jak rostou na stromě. A babička věší kalhoty, ponožky a triko.“

Při výstupním orientačním vyšetření na mě působil chlapec mnohem jistěji a sebevědoměji. U chlapce došlo k celkovému zlepšení jak v oblasti řeči, tak i v oblasti vybavování. Přesto jsou v jeho řeči patrné dysgramatismy, nesprávný slovosled či špatné skloňování. V některých větách vynechává zvrtné sloveso si/se. V jeho mluvě se kromě podstatných jmen, přídavných jmen a sloves vyskytují i předložky. Dále jsem u chlapce vyzorovala, že o sobě mluví ve třetí osobě jednotného čísla.

Tabulka č. 4: Vstupní a výstupní orientační vyšetření – chlapec č.1

Úkol:	Vstupní orientační vyšetření				Výstupní orientační vyšetření			
	ZVLÁDÁ	ZVLÁDÁ S DOPOMOCÍ	NEZVLÁDÁ	ZHODNOCENÍ	ZVLÁDÁ	ZVLÁDÁ S DOPOMOCÍ	NEZVLÁDÁ	ZHODNOCEÍ
Aktivní + pasivní slovní zásoba	✓			20/20	✓			20/20
Obrázek dle použití	✓			5/6	✓			6/6
Činnosti	✓			4/5	✓			5/5
Povolání		✓		6/12	✓			12/12
Antonyma	✓			13/16	✓			16/16
Nadřazené pojmy	✓			11/15	✓			12/15
Nesmysl na obrázku		✓		5/6	✓			6/6

Dějová posloupnost		✓		4/4	✓			4/4
Synonyma	✓			3/3	✓			3/3
Homonyma			✓	0/4	✓			4/4
Automatizované řady	✓			2/2		✓		1/2
Báseň/píseň			✓			✓		„Brambora“
Popis dějového obrázku			✓	podstatná jména, jedno sloveso		✓		podstatná jména, slovesa, předložky, spojky, zdrobněliny,

Zdroj: vlastní výzkumné šetření

6.3 Chlapec č.2

Datum narození: 4/2016

Věk: 6 let 11 měsíců

Diagnóza: vývojová dysfázie – expresivní typ + dyslalie

Vstupní orientační vyšetření

Vstupní orientační vyšetření se u chlapce uskutečnilo na začátku listopadu 2022. Chlapcův vyplněný záznamový arch se nachází v **příloze č. 9**. Při úkolu na aktivní a pasivní slovní zásobu se chlapci podařilo najít a pojmenovat všechny požadované obrázky. Obrázek dle použití a činnosti zvládl bez jakéhokoli problému. U zástupců jednotlivých povolání zvládl pojmenovat i vysvětlit, co jednotlivá povolání dělají. Přídavná jména i jejich protiklady znal. Potíže mu dělala pouze tvorba následujících protikladů: tlustý a hubený, mladý a starý či malý a velký. Přesto je zajímavé, že při tvorbě protikladů bez obrázkové podpory chlapec zvládl vytvořit protiklady mladý a starý, tlustý a hubený, které pro něj z počátku aktivity byly problematické. Nadřazené pojmy chlapec znal, nicméně v některých položkách chyboval, což dle mého názoru bylo způsobené sníženou koncentrací pozornosti. Chyboval u skupiny ovoce, do které zapomněl zařadit jahodu, a navíc ještě do této kategorie zařadil mrkev a okurku. U pojmenování skupin pojmenoval ovoce jako zeleninu, a zároveň nedovedl pojmenovat skupinu dopravní prostředky. Při výběru věcí podle společných znaků chyboval jen při

pokynu „co jezdí“. Dokázal ukázat, co je na vybraném obrázku špatně. Na vysvětlení, proč tomu tak je, jsem se musela chlapce doptávat. Dějovou posloupnost zvládl poskládat a popsat samostatně jen ze tří obrázků. Posloupnost ze čtyř obrázků chlapec nedovedl sestavit. Při popisu obrázků dějové posloupnosti tvořil jednoduché věty. U synonym se chlapci nepodařilo pouze vymyslet další synonymum k obrázku kluka. Při tvorbě homonym dokázal vytvořit dva významy pouze pro pojem koruna. U ostatních pojmů se mu podařilo vytvořit alespoň jeden význam. Dále chlapec zvládl bez problémů vyjmenovat dny v týdnu a napočítat do deseti. Ani zpěv písně chlapci nedělal žádné potíže. Přestože mi na pokyn, zda umí nějakou básničku či písničku, řekl, že žádnou básničku neumí, tak po chvíli přemýšlení sám od sebe zazpíval píseň „Měla babka čtyři jabka“. Popis dějového obrázku byl u chlapce obsáhlejší. Při popisu používal celé věty, předložky, spojky a jako jediný z dětí používal zvrtné zájmeno si. Pouze ve dvou větách se objevil nesprávný slovosled. Celkově při popisu dějového obrázku užíval tří- až sedmislovné věty. Získané výsledky ze vstupního orientačního vyšetření lze nalézt v **tabulce č.5**.

Během vstupního orientačního vyšetření dobře spolupracoval, byl velmi komunikativní. Zároveň bylo těžší udržet jeho pozornost, často si chtěl povídat a vyprávět mi o tom, co dělal doma, jaké hry na robloxu hraje atd. Při práci se nechal snadno rozptýlit, vyrušil ho i nepatrný hluk z chodby. Chlapcova řeč i výslovnost je na velmi dobré úrovni, přesto je ale jeho řeč místy dyslalická či dysgramatická. Občas chlapci nebylo rozumět, zejména v případech, kdy se snažil mluvit šeptem.

Vlastní průběh práce s vytvořeným materiálem

Při práci s vytvořeným materiálem ochotně spolupracoval, ale byl snadno unavitelný a nesoustředěný. Chtěl si povídat a často utíkal otázkami k jiným tématům. Taktéž byl snadno vyrušitelný, dokázal ho rozptýlit i nepatrný hluk. Dle mého názoru byla některá cvičení pro chlapce moc jednoduchá, jelikož už některé znalosti měl osvojené a znal je. A proto se domnívám, že důvodem, proč se některá cvičení snažil odklánět k jiným tématům, je, aby se nenudil. Po celou dobu výzkumného šetření byl šikovný a snaživý.

U aktivní a pasivní slovní zásoby byl velmi aktivní. Snažil se pomocí celých vět říci, co na daném obrázku vidí, na jakou hlásku daný obrázek začíná, dokonce se snažil na

danou hlásku vymyslet další slova. U obrázků dle použití zvládl složit třídílnou skládačku, pojmenovat obrázky i odpovědět na mé otázky. Např. na otázku, kam jezdíme autem, odpověděl, že „*autem jezdíme do školky nebo do práce*“, větu se snažil rozvinout tím, že jako auto mají zeleného Renaulta, které je rozbité, protože nejde moc nastartovat. U vybraných povolání dokázal vysvětlit, v čem spočívá jejich náplň práce. Opět se snažil odpovídat v celých větách, např.: „*kadeřnice stříhá a fouká vlasy*“ nebo „*kuchař vaří špagety s kečupem a sýrem*“. Přiřazování předmětů k jednotlivým povoláním nedělalo chlapci žádné problémy. Přiřazování a pojmenování správných dvojic protikladů se chlapci dařilo. Pomocí logopedických kostek si osvojil protiklady, které mu činily problémy při vstupním orientačním vyšetření. Přiřazování obrázků pod nadřazené pojmy zvládal. Jediné, u čeho se znovu spletl, bylo přiřazení mrkve mezi ovoce. Na tuto chybu ho upozornil chlapec č.3. Při tvorbě synonym byl chlapec velmi aktivní. Šestidílná skládačka u nesmyslných obrázků mu nečinila žádné problémy. Také pomocí jednoduchých vět zvládl popsat, co je na daném obrázku špatně. Vždy se snažil svou odpověď i zdůvodnit. Obrázky dějové posloupnosti popisoval spíše jednoslovně. U homonym byl chlapec velmi aktivní, jelikož vždy u daných slov věděl alespoň jeden význam. Prostřednictvím logopedických kostek s homonymy dopiloval vybavení druhého významu. A poté už mu homonyma nedělala žádné problémy. Při nácviu popisu dějového obrázku se chlapec snažil. Obrázek popisoval pomocí rozvinutějších vět. Ve dvou případech se ve větách objevil špatný slovosled či špatné skloňování. Při popisu obrázku si vedl nejlépe ze všech dětí. Při vyplňování pracovních listů se chlapec dokázal zkoncentrovat a také se je snažil vyplňovat pečlivě.

Výstupní orientační vyšetření

Výstupní orientační vyšetření u chlapce proběhlo na konci února 2023, záznamový arch se nachází v **příloze č. 10**. Výstupní vyšetření se nijak neliší od orientačního vyšetření na začátku. Zdokonalení lze pozorovat v oblasti antonym, jelikož nyní chlapec zvládl utvořit a pojmenovat dvojice protikladů, které mu ve vstupním vyšetření dělaly potíže. U všech přídavných jmen chlapec užíval spisovné koncovky. Výrazné zlepšení se projevuje i u nadřazených pojmů, ve kterých zvládl správně vybrat obrázky ze stejné skupiny, také se mu podařilo utvořit nadřazené pojmy u skupiny dopravní prostředky a správně pojmenoval kategorii ovoce. Mírný posun je i u nesmyslných obrázků, kde se

zlepšilo slovní vysvětlení toho, co je na daném obrázku špatně. Při tomto vyšetření se mu podařilo poskládat a popsat všechny obrázky dějové posloupnosti. Opět zde dochází ke zlepšení v oblasti vyjadřování. Ke všem předloženým obrázkům zvládl vytvořit synonymum. Ke slovům dům a kluk vytvořil dokonce dvě synonyma, a to – „domeček a barák“ a „klučíček a chlapeček“. Zlepšení je také zaznamenáno při tvorbě homonym, neboť chlapec zvládl u všech slov vytvořit dva významy. Jako báseň mi chlapec řekl báseň „Brambora“, kterou jsme se učili v průběhu práce s vytvořeným materiálem. Chlapec se snažil báseň doplnit i o naučený pohyb. Popis dějového obrázku je obsáhlý a působí mnohem uceleněji než popis obrázku při vstupním orientačním vyšetření. Chlapec při popisu obrázku používal celé věty, předložky či spojky. Ve větách se objevuje správné skloňování a správný slovosled. Celkový popis obrázku hodnotím velmi kladně.

Při výstupním orientačním vyšetření byl sice chlapec velmi komunikativní, ale zároveň unavený, jelikož se u něj rozjížděla nějaká nemoc. Dle mého názoru došlo u chlapce ke zlepšení v oblasti slovního vyjadřování. Jako jediný používá ve větách zvrtné zájmeno si/se a nedělá mu problém tvořit věty. Chlapec zvládne vést dialog a být být komunikačním partnerem. Přesto se místy v jeho řeči objevují dysgramatismy, špatné skloňování či nesprávný slovosled.

Tabulka č. 5: Vstupní a výstupní orientační vyšetření – chlapec č.2

Úkol:	Vstupní orientační vyšetření				Výstupní orientační vyšetření			
	ZVLÁDÁ	ZVLÁDÁ S DOPOMOCÍ	NEZVLÁDÁ	ZHODNOCENÍ	ZVLÁDÁ	ZVLÁDÁ S DOPOMOCÍ	NEZVLÁDÁ	ZHODNOCEÍ
Aktivní + pasivní slovní zásoba	✓			20/20	✓			20/20
Obrázek dle použití	✓			6/6	✓			6/6
Činnosti	✓			5/5	✓			5/5
Povolání	✓			12/12	✓			12/12
Antonyma	✓			13/16	✓			16/16

Nadřazené pojmy		✓		10/15	✓			15/15
Nesmysl na obrázku		✓		6/6	✓			6/6
Dějová posloupnost		✓		3/4	✓			4/4
Synonyma	✓			2/3	✓			3/3
Homonyma			✓	1/4	✓			4/4
Automatizované řady	✓			2/2	✓			2/2
Báseň/píseň	✓			„Měla babka“	✓			„Brambora“
Popis dějového obrázku	✓			podstatná jména, slovesa, zvrtné si, předložky, spojky	✓			podstatná jména, slovesa, zvrtné si, předložky, spojky

Zdroj: vlastní výzkumné šetření

6.4 Chlapec č.3

Datum narození: 12/2015

Věk: 7 let 3 měsíce

Diagnóza: vývojová dysfázie – smíšená

Vstupní orientační vyšetření

Vstupní orientační vyšetření proběhlo u chlapce na začátku listopadu 2022. Chlapcův vyplněný záznamový arch lze nalézt v **příloze č.11**. Při aktivní slovní zásobě, obrázku dle použití a činnostech se chlapci podařilo najít a pojmenovat všechny požadované obrázky. Zástupce jednotlivých povolání zvládl ukázat, pojmenovat i vysvětlit, co jednotlivá povolání dělají. Špatně odpověděl jen na to, co dělá zahradník. U přídavných jmen zvládl k sobě správně přiřadit dvojice karet s opaky, ale ve většině případů již vzniklý protiklad nepojmenoval. Chlapci se podařilo pojmenovat jen protiklady čistý a špinavý, malý a velký či horký a studený. U chlapce bylo zjevné, že této aktivitě neporozuměl a bylo nutné pokyny dovysvětlit. Výběr obrázků ze stejné

skupiny chlapec zvládá, vyobrazené obrázky i pojmenuje, ale tvorba nadřazených pojmů se nedařila. Jelikož chlapec nadřazené pojmy nezvládal, ale chtěl vždy na mou otázku odpovědět, tak alespoň veškeré obrázky popisoval (např. „*to je červené triko, kalhoty jsou modré*“). Výběr věcí podle společných podstatných znaků zvládl samostatně, zaváhal jen u pokynu „co jezdí“, neboť vybral i letadlo. U nesmyslných obrázků dokázal ukázat, co je na vybraném obrázku špatně. Na vysvětlení, proč tomu tak je, bylo nezbytné se doptávat. U téhle aktivity mě chlapec mile překvapil, neboť oproti ostatním dětem dokázal pomocí jednoduchých dvouslovných vět hezky popsat, co je na daném obrázku špatně. U zbytku dětí byla nutná slovní dopomoc. Obrázky dějové posloupnosti zvládl sestavit samostatně, kromě dějové posloupnosti růstu kytky, u které prohodil první a druhý obrázek. Popsat dokázal jen dějovou posloupnost líhnutí kuřátka („*vejce je kulaté → prasklo → a vynořilo se kuřátko*“). Při tvorbě synonym dokázal vytvořit jen jedno pojmenování u obrázku kluka, a to „*chlapeček*“. Tvorba homonym se u chlapce nezadařila, neboť dle mého názoru vůbec neporozuměl pokynům. Po dovysvětlení a zjednodušení požadavků si chlapec vybraná slova spojil s věcmi, které buď znal, nebo je měl naučené. Byl si vědom, že korunu nosí princezna, při pojmu oko ukázal na své oko, při slovo myš předvedl, že myš dělá písk písk. U pojmu zuby odvětil, že „*zoubková víla přinese dáreček*“. Bez problému zvládl vyjmenovat dny v týdnu a napočítat do deseti. Báseň nebo píseň chlapec nepřednesl. Dějový obrázek popsal pomocí tří vět. Ve vytvořených větách je zachován správný slovosled. Poté se bylo nutné doptávat, na doprovodné otázky odpovídal prostřednictvím dvouslovných vět. Výsledky ze vstupního orientačního vyšetření jsou zaznamenány v **tabulce č.6**.

Během vstupního orientačního vyšetření chlapec velmi dobře spolupracoval, byl komunikativní a většinu připravených aktivit se snažil splnit, jak nejlépe uměl. U chlapce byla zaznamenána dyslalická, dysgramatická až nesrozumitelná řeč, místy chlapec používal svůj vlastní slovník. Jelikož má zmíněný chlapec diagnostikovanou smíšenou formu vývojové dysfázie, tak je u něj narušena řeč jak na úrovni exprese, tak i na úrovni percepce. S tím souviselo i to, že chlapec měl často problém porozumět novým pokynům, a to se projevilo v tom, že když nerozuměl instrukci, tak začal předložené obrázky popisovat, neboť to tak měl naučené.

Vlastní průběh práce s vytvořeným materiálem

Chlapec se při práci s vytvořeným materiálem dokázal soustředit, po celou dobu práce velmi dobře spolupracoval. Jediný problém u chlapce byl ten, že hůře snáší narušení pravidel a rituálů, na které je zvyklý. A právě zmíněné rituály jsem mu po dobu vlastního výzkumného šetření narušila, neboť jsem po chlapci chtěla, aby šel místo činností ve třídě se mnou pracovat. Z tohoto důvodu byl velmi plačtivý a obtížně se s ním ze začátku pracovalo. Ale když pláč ustal, byl chlapec velmi dobře naladěný a na plnění úkolů se těšil. Jelikož byl chlapec zvyklý na rituály, tak jsem se kvůli němu snažila každé naše setkání začínat básničkou a zakončovat hrou Dobble nebo pracovními listy, aby si mohl vytvořit představu o tom, jak naše setkání budou probíhat. Dějala jsem to z důvodu, aby chlapec věděl, které činnosti budou následovat a mohl se tak na ně připravit.

Z nácvičku básně byl chlapec velmi nadšený a na každém našem setkání chtěl s básní začínat, neboť ji bral jako uvítací rituál před zahájením úkolů. V rámci aktivní a pasivní slovní zásoby pokaždé odpovídal v celých větách, co na daném obrázku vidí. Tvorba zdobnělin se u chlapce nedařila, neboť nerozuměl danému zadání a zkoušel říkat náhodná slova, zda se trefí, či nikoliv. U obrázků dle použití složil třídičnou skládačku a odpověděl na mé doplňující otázky. Odpověď vázla jen u otázky, kam jezdíme autem, jelikož na ni chlapec odpověděl, že „*auto troubí tututu*“. Na otázky vztahující se k obrázkům s činnostmi se snažil odpovídat v celých větách. Z vybraných povolání dokázal říci, v čem spočívá jejich náplň práce. Chlapcova odpověď na otázku, co dělá zahradník, zněla, že „*zahradník uklízí hovínka*“. Přiřazování předmětů k jednotlivým povoláním nedělalo chlapci žádné problémy. Pojmenování protikladů se chlapci moc nedařilo, pletl si přídavná jména krátký, malý, dlouhý, vysoký. Prostřednictvím logopedických kostek si chlapec osvojil většinu antonym, neboť mu po této aktivitě tvorba protikladů nečinila takové problémy. Celkově chlapec tvořil lépe protiklady bez obrázkové podpory. Přiřazování obrázků k nadřazeným pojmům zvládal. Taktéž chlapec dokázal vytvořit nadřazené pojmy u předložených obrázků. Zapamatoval si, že jsme měli domečky s nábytkem, zvířaty, oblečením a dopravními prostředky. Vždy dokázal určit a zdůvodnit, která věc mezi ostatní nepatří. Tvorba synonym se ke konci nácvičku s vytvořeným materiálem zlepšila, jelikož chlapec zvládl

vymyslet zdrobněliny k předloženým obrázkům. U skládání nesmyslných obrázků se rozplakal, protože mu nešla složit vybraná skládačka a chtěl po mně jiný obrázek, který ale už skládalo jiné dítě. Chlapec si sám vybral skládačku s letadlem, ale očividně na něj byl obrázek moc obtížný, jelikož ho nezvládl složit ani s dopomocí. U dějové posloupnosti dokázal seřadit všechny obrázky správně. Děj na obrázkách popisoval pomocí dvouslovných vět a jako jeden z mála dětí při činnosti oblékání použil sloveso *about si boty*. Homonyma zvládal chlapec perfektně ukazovat, ale slovní popsání pro něj bylo horší a nedařilo se mu. Pracovní list na homonyma chlapce moc bavil a asi to byl i důvod, proč si zapamatoval nějaká homonyma. K lepšímu upevnění a vybavení homonym opět posloužily logopedické kostky. Při nácviu dějového obrázku používal celé věty, ve kterých se jen v jednom případě objevil nesprávný slovosled. Na pracovní listy se chlapec vždy těšil, ale vyplňoval je rychle a nepečlivě, protože chtěl být ve všem první, a když nebyl, tak se rozplakal.

Výstupní orientační vyšetření

Výstupní orientační vyšetření u chlapce proběhlo na konci února 2023, záznamový arch lze nalézt v **příloze č. 12**. Mírného posunu si lze všimnout u zástupců povolání, neboť nyní chlapec zvládl popsat u všech povolání, co je náplní jejich práce. Výrazné zdokonalení lze pozorovat v oblasti antonym, jelikož nyní chlapec zvládl utvořit všechny protiklady. Na malou chvíli zaváhal u protikladu *mladý a starý*, kdy nejdříve vytvořil protiklad *mladý a velký*, ale hned se opravil a vytvořil správný protiklad. Zdokonalení se projevuje i v oblasti nadřazených pojmů, kde se chlapci podařilo utvořit všechny nadřazené pojmy u vybraných skupin. Při výstupním vyšetření se chlapci podařilo poskládat a popsat všechny obrázky dějové posloupnosti. Došlo zde také ke zlepšení v oblasti vyjadřování. Dále ke všem předloženým obrázkům zvládl vytvořit jedno synonymum. Výrazné zlepšení je také zaznamenáno při tvorbě homonym, neboť chlapec u třech slov zvládl vytvořit dva významy. Pouze u slova *oko* vytvořil jeden význam – „*oko jako vajíčko*“. U automatizovaných řad došlo k mírnému zhoršení, jelikož chlapec nedovedl napočítat do deseti. Místo počítání říkal *dny v týdnu*, což bylo způsobené tím, že chlapec má ve své paměti zafixováno, že při ukazování prstů se říkají *dny v týdnu*. K přednesu básně využil básničku „*Brambora*“, kterou jsme se společně naučili v průběhu našich setkání. Oproti vstupnímu orientačnímu vyšetření je popis

dějového obrázku mnohem bohatší. Chlapec používá složitější věty a předložky. Jako jeden z mála při popisu použil příslovce. Výjimečně v některých větách chybí zvrtné zájmeno si, či se ve větách objevuje špatné skloňování.

Při výstupním orientačním vyšetření byl chlapec v mnohem lepší náladě, než tomu bylo při skupinových pracích. Velkým plusem je také to, že jsem s chlapcem pracovala individuálně, a tím pádem neměl chlapec nutkání se s ostatními dětmi porovnávat a být ve všem první. To napomohlo také k tomu, že chlapec byl veselejší, pracovitější a komunikativnější. U chlapce došlo k celkovému zlepšení v oblasti vybavování si nových pojmů. Také nelze opomenout zlepšení v porozumění novým pokynům.

Tabulka č. 6: Vstupní a výstupní orientační vyšetření – chlapec č.3

Úkol:	Vstupní orientační vyšetření				Výstupní orientační vyšetření			
	ZVLÁDÁ	ZVLÁDÁ S DOPOMOCÍ	NEZVLÁDÁ	ZHODNOCENÍ	ZVLÁDÁ	ZVLÁDÁ S DOPOMOCÍ	NEZVLÁDÁ	ZHODNOCEÍ
Aktivní + pasivní slovní zásoba	✓			20/20	✓			20/20
Obrázek dle použití	✓			6/6	✓			6/6
Činnosti	✓			5/5	✓			5/5
Povolání	✓			11/12	✓			12/12
Antonyma			✓	8/16	✓			16/16
Nadřazené pojmy		✓		9/15	✓			15/15
Nesmysl na obrázku		✓		6/6	✓			6/6
Dějová posloupnost		✓		3/4	✓			4/4
Synonyma			✓	1/3	✓			3/3
Homonyma			✓	0/4	✓			3/4
Automatizované řady	✓			2/2		✓		1/2

Báseň/píseň			✓		✓			„Brambora“
Popis dějového obrázku		✓		podstatná jména, slovesa, předložky	✓			podstatná jména, slovesa, předložky, spojky, zdrobněliny, příslovce

Zdroj: vlastní výzkumné šetření

7 SHRNUTÍ VÝSLEDKŮ VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ

Hlavním cílem výzkumného šetření této bakalářské práce bylo vytvoření souboru metodických listů zaměřených na rozvoj lexikálně-sémantické roviny řeči u dětí předškolního věku s narušenou komunikační schopností. Tento cíl lze považovat za splněný, neboť pro rozvoj aktivní a pasivní slovní zásoby bylo celkem vytvořeno čtrnáct metodických listů.

Dílčím cílem bylo ověření tohoto edukačního materiálu v praxi při práci s vybraným výzkumným vzorkem. V rozmezí dvou měsíců bylo s vytvořeným materiálem pracováno a po uplynutí této doby došlo k vyhodnocení pokroků ve zkoumané oblasti. I tento dílčí cíl lze považovat za splněný. Dále je z výsledků výzkumného šetření patrné, že se děti prostřednictvím pomůcek rozvíjely, což se projevilo v rozvoji slovní zásoby u vybraného výzkumného vzorku, a zároveň tak došlo i ke splnění druhého dílčího cíle.

Dívka č.1 se zlepšila v několika oblastech. Oproti vstupnímu orientačnímu vyšetření došlo k rozvoji slovní zásoby v oblasti povolání, přídavných jmen a jejich protikladů. Dále dívka dokázala seřadit a stručně popsat obrázky dějové posloupnosti. Dívce se také dařilo tvořit jednoduché věty. **U chlapce č.1** nastal rozvoj slovní zásoby v oblasti povolání či antonym. Také u chlapce došlo ke zlepšení vyjadřování v oblasti nesmyslných obrázků, dějové posloupnosti či popisu dějového obrázku. K mírnému zhoršení došlo v rámci automatizovaných řad, neboť chlapec nedovedl vyjmenovat po sobě jdoucí dny v týdnu. **U chlapce č.2** se výstupní orientační vyšetření nijak výrazně nelišilo od orientačního vyšetření na začátku. Zlepšení se projevilo do dvou oblastí – a to do protikladů a dějové posloupnosti. Chlapec byl komunikativnější, což se promítlo i do oblasti vyjadřování. Jako jediný používá ve své mluvě zvrtné zájmeno si/se. Slovní zásoba **chlapce č.3** se zlepšila v oblasti přídavných jmen a protikladů, nadřazených pojmů či dějové posloupnosti. U automatizovaných řad došlo k mírnému zhoršení, jelikož chlapec nedovedl napočítat od jedné do deseti. Dále je zaznamenán zřetelný posun při popisu dějového obrázku či přednesu básně. Všechny čtyři děti se výrazně zlepšily v tvorbě synonym a homonym.

8 DISKUZE

V rámci výzkumného šetření byl vytvořen a následně v praxi ověřen soubor metodických listů určených k rozvoji lexikálně-sémantické roviny u dětí předškolního věku s narušenou komunikační schopností. Jedná se především o obrázkový materiál, jenž byl inspirován publikacemi „*Diagnostika dítěte předškolního věku*“ a „*Logopedická prevence v předškolním věku*“. Vytvořený materiál byl ověřen při práci s vybraným výzkumným vzorkem. Pro výzkumný vzorek byly vybrány čtyři děti, u kterých byla diagnostikována vývojová dysfázie či mnohočetná dyslalie.

Osobním cílem autorky bylo vytvořit takový materiál, který bude rozvíjet lexikálně-sémantickou rovinu zábavnou, pestrou a nenásilnou formou, což se autorce práce povedlo, neboť děti se na práci s vytvořenými pomůckami těšily a rády s nimi pracovaly. Nejvíce si oblíbily pomůcky, které byly vytvořené formou puzzlí, skládaček či upevňování předmětů pomocí suchého zipu. Největší úspěch však zaznamenaly logopedické kostky, ze kterých byly děti nadšené.

V průběhu výzkumného šetření byl využit i prostor pro pravidelné opakování a používání vytvořeného materiálu, což vedlo ke zlepšení problematických oblastí u výzkumného vzorku. Z toho vyplývá, že se autorce podařilo využít potenciál vytvořených pomůcek při práci s vybranými dětmi, neboť pravidelná práce byla velmi důležitá pro úspěšné rozvíjení v oblasti lexikálně-sémantické roviny. U vybraného vzorku byly zaznamenány pokroky v oblasti slovní zásoby a slovního vyjadřování. Autorce se v průběhu výzkumného šetření potvrdilo, že výzkumný vzorek dosahoval lepších výsledků při pravidelném opakování. Pokroky dětí si lze všimnout porovnáním vstupního a výstupního orientačního vyšetření.

Jediným úskalím výzkumného šetření může být zkreslení výsledků výstupního orientačního vyšetření. Získané výsledky mohly být ovlivněny zapamatováním si jednotlivých aktivit či obrázků, se kterými se děti setkávaly v průběhu práce s vytvořeným materiálem.

Největším přínosem bakalářské práce je samotné vytvoření souboru metodických listů zaměřených na rozvoj lexikálně-sémantické roviny, které mohou sloužit k přímé práci pedagogů či logopedických asistentů s dětmi s narušenou komunikační

schopností v mateřské škole. Dále mohou vytvořený materiál využít rodiče dětí k cílenému rozvoji slovní zásoby. Z výzkumného šetření také vyplývá, že se dá vytvořený materiál využít jak po stránce edukační, tak i po stránce diagnostické.

Autorka by doporučila procvičování slovní zásoby v oblasti synonym a homonym, neboť tyto dvě kategorie byly pro děti nejtěžší. Dále by také zařadila více aktivit zaměřených na tvorbu nadřazených a podřazených pojmů. Zejména by kladla důraz na rozlišování ovoce a zeleniny, které dětem činilo problémy. Vhodné by bylo zařadit i aktivity na popis dějového obrázku či vyprávění na dané téma, jelikož se v souvislém vyjadřování dětí objevuje špatné skloňování, vynechávání předložek či zvrátého zájmena si/se. Při těchto aktivitách je žádoucí děti opravovat a poskytovat jim tak správný mluvní vzor.

V neposlední řadě autorka souhlasí s logopedkou Kutálkovou¹³³, která ve své publikaci zdůrazňuje, že velký vliv na rozvoj řeči, tudíž i slovní zásoby, mají rodiče dítěte, kteří by ho měli neustále v této oblasti rozvíjet a obohacovat. K prohlubování slovní zásoby mohou rodiče využít různé obrázkové knihy, dětské časopisy, básničky, říkadla a písničky. Rodiče by také neměli opomínat zapojení dětí do smysluplných a bohatých rozhovorů či jim odpovídat na jejich zvědavé otázky.

---

¹³³ KUTÁLKOVÁ, Dana. *Logopedická prevence: průvodce vývojem dětské řeči*.

ZÁVĚR

Bakalářská práce se zabývala rozvojem lexikálně-sémantické roviny řeči u dětí s narušenou komunikační schopností v předškolním věku. Je členěna na část teoretickou a část praktickou. Teoretická část byla zpracována na základě odborné literatury. První kapitola se věnuje charakteristice dítěte předškolního věku, se zaměřením na motorický, kognitivní a emoční vývoj. Druhá kapitola se zabývá ontogenezí řeči, která je rozdělena na dvě stádia. Ve třetí kapitole byla definována narušená komunikační schopnost se zaměřením na vývojovou dysfázii a dyslalii. U zmíněných poruch byla vymezena etiologie, symptomatologie, klasifikace, diagnostika a následná terapie. Čtvrtá kapitola se týká jednotlivých jazykových rovin s důrazem na lexikálně-sémantickou rovinu. U této roviny se dále autorka zabývá jejím vývojem, diagnostikou, možnostmi jejího rozvoje či pomůckami.

V praktické části bylo hlavním cílem vytvoření souboru metodických listů zaměřených na rozvoj lexikálně-sémantické roviny u dětí předškolního věku s narušenou komunikační schopností. Praktická část byla zpracována na základě zúčastněného pozorování, rozhovoru, analýzy osobních dokumentů a analýzy získaných dat. Je zde popsána charakteristika místa šetření, výzkumného vzorku, průběhu realizace výzkumného šetření a vytvořeného materiálu. Dále je zde popsáno vlastní výzkumné šetření zaměřené na ověření vytvořeného materiálu v praxi při práci s vybraným výzkumným vzorkem. Z výsledků výzkumného šetření vyplývá, že u všech dětí došlo ke zlepšení v oblasti slovní zásoby.

Na závěr lze konstatovat, že veškeré cíle bakalářské práce byly naplněny. Největším přínosem bakalářské práce bylo vytvoření souboru metodických listů zaměřených na rozvoj slovní zásoby, jejichž efektivita a využitelnost byla při práci s výzkumným vzorkem potvrzena. Bakalářská práce pomohla autorce k lepšímu propojení teoretických a praktických vědomostí týkajících se logopedické prevence a logopedické intervence u dětí s narušenou komunikační schopností.

Autorka by ráda do budoucna vytvořený materiál doplnila a rozšířila i o další metodické listy zaměřené na zbylé oblasti slovní zásoby. Tím by vznikl komplexní materiál vhodný nejen k obohacení logopedické prevence, ale i k diagnostice a zhodnocení slovní zásoby u dítěte předškolního věku. Zároveň by tento materiál

hodnotil aktivní i pasivní složku slovní zásoby dohromady. Věří, že tento budoucí materiál bude přínosem jak pro všechny děti předškolního věku, tak i pro pedagogy mateřských škol.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

- 1) ALLEN, K. Eileen a Lynn R. MAROTZ. *Přehled vývoje dítěte: od prenatálního období do 8 let*. Vyd. 3. Praha: Portál, 2008. Rádci pro rodiče a vychovatele. ISBN 978-80-7367-421-2.
- 2) BEDNÁŘOVÁ, Jiřina a Vlasta ŠMARDOVÁ. *Diagnostika dítěte předškolního věku: co by dítě mělo umět ve věku od 3 do 6 let*. 2. vydání. Brno: Edika, 2015. Moderní metodika pro rodiče a učitele. ISBN 978-80-266-0658-1.
- 3) BENDO VÁ, Petra. *Logopedická prevence: metodicko-didaktický materiál*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2014. ISBN 978-80-7435-421-2.
- 4) BEZDĚKOVÁ, Jana. *Učíme naše dítě mluvit*. 2., upr. a dopl. vyd. Praha: Arista, 2014. ISBN 978-80-87867-10-5.
- 5) BÖHME, Gerhard. *Hör-und Sprachstörungen bei Mehrfachstädigungen im Kindersalter*. Stuttgart, 1976. ISBN 343710411X.
- 6) BYTEŠNÍKOVÁ, Ilona. *Komunikace dětí předškolního věku*. Praha: Grada, 2012. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-3008-0.
- 7) DURDILOVÁ, Lucie a Jiřina KLENKOVÁ. *Hodnocení slovní zásoby dětí před zahájením školní docházky*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2014. ISBN 978-80-7290-770-0.
- 8) DVOŘÁK, Josef. *Logopedický slovník*. Žďár nad Sázavou: Logopaedia clinica, 2001. ISBN 80-902535-2-8.
- 9) JECHOVÁ, Šárka. *Pohádky k povídání: s jednoduchými úkoly pro rozvoj řeči a dalších dovedností*. Olomouc: Rubico, 2014. Hrátky. ISBN 978-80-7346-080-8.
- 10) KEJKLÍČKOVÁ, Ilona. *Vady řeči u dětí: návody pro praxi*. Praha: Grada, 2016. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-3941-0.
- 11) KLENKOVÁ, Jiřina a Helena KOLBÁBKOVÁ. *Diagnostika předškoláka: správný vývoj řeči dítěte*. Brno: MC nakladatelství, 2005. ISBN 80-239-0082-X.
- 12) KLENKOVÁ, Jiřina, Barbora BOČKOVÁ a Ilona BYTEŠNÍKOVÁ. *Kapitoly pro studenty logopedie: text k distančnímu vzdělávání*. Brno: Paido, 2012. ISBN 978-80-7315-229-1.

- 13) KLENKOVÁ, Jiřina. *Logopedie: narušení komunikační schopnosti, logopedická prevence, logopedická intervence v ČR, příklady z praxe*. Praha: Grada, 2006. Pedagogika (Grada). ISBN 80-247-1110-9.
- 14) KRAHULCOVÁ, Beáta. *Dyslalie*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2003. ISBN 80-704-1413-8.
- 15) KUTÁLKOVÁ, Dana. *Dyslalie: metodika reedukace*. Praha: Septima, 1999. ISBN 80-721-6100-8.
- 16) KUTÁLKOVÁ, Dana. *Logopedická prevence: průvodce vývojem dětské řeči*. Praha: Portál, 1996. Speciální pedagogika (Portál). ISBN 80-717-8115-0.
- 17) KUTÁLKOVÁ, Dana. *Opožděný vývoj řeči. Dysfázie: metodika reedukace*. Praha: Septima, 2002. ISBN 80-721-6177-6.
- 18) KUTÁLKOVÁ, Dana. *Vývoj dětské řeči krok za krokem*. Praha: Grada, 2005. Pro rodiče. ISBN 80-247-1026-9.
- 19) LANGMEIER, Josef a Dana KREJČÍŘOVÁ. *Vývojová psychologie*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2006. Psyché (Grada). ISBN 80-247-1284-9.
- 20) LECHTA, Viktor. *Diagnostika narušené komunikační schopnosti*. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-717-8801-5.
- 21) LECHTA, Viktor. *Logopedické repetitório*. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladatelství, 1990. ISBN 80-08-00447-9.
- 22) LECHTA, Viktor. *Symptomatické poruchy řeči u dětí*. Vyd. 3., dopl. a přeprac. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-977-4.
- 23) MÁLKOVÁ, Gabriela a Filip SMOLÍK. *Diagnostika jazykového vývoje: diagnostická baterie pro posouzení vývoje jazykových znalostí a dovedností dětí předškolního věku: testová příručka*. Praha: Grada, 2014. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-4239-7.
- 24) MATĚJČEK, Zdeněk. *Prvních 6 let ve vývoji a výchově dítěte: normy vývoje a vývojové milníky z pohledu psychologa: základní duševní potřeby dítěte: dítě a lidský svět*. Praha: Grada, 2005. Pro rodiče. ISBN 80-247-0870-1.

- 25) MIKULAJOVÁ, Marína. Diagnostika narušeného vývoje řeči. In LECHTA, Viktor. *Diagnostika narušené komunikační schopnosti*. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-717-8801-5.
- 26) OHNESORG, Karel. *Fonetika pro logopédy*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1974. ISBN (brož.).
- 27) PÁNÍKOVÁ, Irena, Hana KOLBÁBKOVÁ a Lenka ONDÁKOVÁ. *KYTICE soubor pracovních listů*. Tisk Horák, 2011.
- 28) POSPÍŠILOVÁ, Lenka. Vývojová dysfázie. In NEUBAEUER, Karel a kol. *Kompendium klinické logopedie: diagnostika a terapie poruch komunikace*. Praha: Portál, 2018. ISBN 978-80-262-1390-1.
- 29) PŘINOSILOVÁ, Dagmar. *Diagnostika ve speciální pedagogice: texty k distančnímu vzdělávání*. 2. vyd. Brno: Paido, 2007. ISBN 978-80-7315-157-7.
- 30) SEEMAN, Miloslav. *Poruchy dětské řeči*. Praha: Státní zdravotnické nakladatelství, 1955.
- 31) SMOLÍK, Filip a Gabriela MÁLKOVÁ. *Vývoj jazykových schopností v předškolním věku*. Praha: Grada, 2014. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-4240-3.
- 32) STARÁ, Ester. *Povíš mi to?: hravé rozšiřování slovní zásoby*. Praha: Mladá fronta, 2015. ISBN 978-80-204-3686-3.
- 33) STARÁ, Ester. *Žvanda a Melivo: cvičení na rozvoj slovní zásoby*. V Praze: Knižní klub, 2008. ISBN 978-80-242-2188-5.
- 34) ŠIMÍČKOVÁ-ČÍŽKOVÁ, Jitka. *Přehled vývojové psychologie*. 3., upr. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2010. ISBN 978-80-244-2433-0.
- 35) ŠKODOVÁ, Eva a Ivan JEDLIČKA. *Klinická logopedie*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-340-6.
- 36) ŠULOVÁ, Lenka. *Raný psychický vývoj dítěte*. Třetí vydání. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2019. ISBN 978-80-246-4479-0.
- 37) ŠVARŤÍČEK, Roman a Klára ŠEĎOVÁ. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-313-0.

- 38) TĚTHALOVÁ, Marie. *Šimonovy pracovní listy*. Praha: Portál, 2015. ISBN 978-80-262-0815-0.
- 39) TOMICKÁ, Václava. *Speciálně pedagogické metody využitelné v logopedické i speciálně pedagogické praxi*. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2006. ISBN 80-737-2106-6.
- 40) VÁGNEROVÁ, Marie a Lidka LISÁ. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. Vydání třetí, přepracované a doplněné. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2021. ISBN 978-80-246-4961-0.
- 41) VITÁSKOVÁ, Kateřina a Alžběta PEUTELSCHMIEDOVÁ. *Logopedie*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2001. ISBN 80-244-0258-0.
- 42) VRBOVÁ, Renáta. *Metodika práce se žákem s narušenou komunikační schopností*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2012. ISBN 978-80-244-3312-7.
- 43) WILLINGER, U. et al. *Behaviour in children with language development disorders*. Canadian Journal of Psychiatry, October 2003, vol. 48, no. 9, pp. 607-614. ISSN 0706-7437
- 44) ZEZULKOVÁ, Eva. *Logopedická prevence v předškolním věku*. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, 2014. ISBN 978-80-7464-691-1

ELEKTRONICKÉ ZDROJE:

- 1) DUKE, Nell K a Annie M MOSES. *10 Research-Tested Ways to Build Children's Vocabulary*. Scholastic [online]. Professional Paper, 2003 [cit. 2023-02-27].
Dostupné z: <http://teacher.scholastic.com/products/readingline/pdfs/ProfessionalPaper.pdf>
- 2) Logico Piccolo. *Nakladatelství Mutabene* [online]. Copyright © [cit. 2023-02-28].
Dostupné z: <https://www.mutabene.cz/kategorie/logico-piccolo>
- 3) VYKUK – terapeutický materiál pro rehabilitaci narušené komunikační schopnosti. *Asociace klinických logopedů České republiky* [online]. [cit. 2023-02-28]. Dostupné z: <https://www.klinickalogopedie.cz/index.php?pg=odbornici--literatura--novinky&prid=85>

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek č. 1: <i>Růst slovní zásoby</i>	34
Obrázek č. 2: <i>Básnička</i>	44
Obrázek č. 3: <i>Aktivní + pasivní slovní zásoba</i>	45
Obrázek č. 4: <i>Obrázek dle použití</i>	46
Obrázek č. 5: <i>Činnosti</i>	47
Obrázek č. 6: <i>Povolání</i>	48
Obrázek č. 7: <i>Antonyma</i>	49
Obrázek č. 8: <i>Antonyma – kostky</i>	49
Obrázek č. 9: <i>Nadřazené/podřazené pojmy</i>	51
Obrázek č. 10: <i>Nesmysl na obrázku</i>	52
Obrázek č. 11: <i>Dějová posloupnost</i>	53
Obrázek č. 12: <i>Homonyma</i>	54
Obrázek č. 13: <i>Homonyma – kostky</i>	55
Obrázek č. 14: <i>Pracovní list – homonyma</i>	55
Obrázek č. 15: <i>Dějový obrázek</i>	56
Obrázek č. 16: <i>Stínové pexeso</i>	57
Obrázek č. 17: <i>Dobble</i>	57

SEZNAM TABULEK

Tabulka č. 1: <i>Fyziologický vývoj hlásek</i>	30
Tabulka č. 2: <i>Harmonogram výzkumného šetření</i>	43
Tabulka č. 3: <i>Vstupní a výstupní orientační vyšetření – dívka č.1</i>	62
Tabulka č. 4: <i>Vstupní a výstupní orientační vyšetření – chlapec č.1</i>	66
Tabulka č. 5: <i>Vstupní a výstupní orientační vyšetření – chlapec č.2</i>	70
Tabulka č. 6: <i>Vstupní a výstupní orientační vyšetření – chlapec č.3</i>	75

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1: <i>Informovaný souhlas</i>	89
Příloha č. 2: <i>Soubor metodických listů</i>	90
Příloha č. 3: <i>Pracovní listy</i>	103
Příloha č. 4: <i>Záznamový arch</i>	105
Příloha č. 5: <i>Vstupní orientační vyšetření – dívka č.1</i>	107
Příloha č. 6: <i>Výstupní orientační vyšetření – dívka č.1</i>	110
Příloha č. 7: <i>Vstupní orientační vyšetření – chlapec č.1</i>	112
Příloha č. 8: <i>Výstupní orientační vyšetření – chlapec č.1</i>	115
Příloha č. 9: <i>Vstupní orientační vyšetření – chlapec č.2</i>	117
Příloha č. 10: <i>Výstupní orientační vyšetření – chlapec č.2</i>	120
Příloha č. 11: <i>Vstupní orientační vyšetření – chlapec č.3</i>	122
Příloha č. 12: <i>Výstupní orientační vyšetření – chlapec č.3</i>	125

Příloha č. 1: Informovaný souhlas

Informovaný souhlas pro potřeby vypracování bakalářské práce

Vážení rodiče (zákonní zástupci),

obracím se na Vás s prosbou o spolupráci. V současné době vypracovávám bakalářskou práci s názvem „Rozvoj lexikálně-sémantické roviny řeči u dětí předškolního věku s narušenou komunikační schopností“, v rámci které provádím kvalitativní výzkum, jehož cílem je vytvoření souboru metodických listů zaměřených na rozvoj lexikálně-sémantické roviny. Pro sběr a zpracování dat budou využity techniky analýzy dokumentů, zúčastněné pozorování, rozhovor s dítětem ve formě audio či video nahrávky a ověření metodických listů v praxi.

Podpisem vyjadřuji souhlas s následujícími body:

1. Byl/a jsem informován/a o podstatě výzkumu, jeho metodách a postupech, které budou při výzkumu používány.
2. Souhlasím s analýzou dokumentů, dále pak s nahráváním rozhovoru a jeho následným zpracováním. Zvukový/obrazový záznam rozhovoru nebude poskytnut třetím stranám a po přepsání bude vymazán.
3. V rámci zachování anonymity nikdy nebude uvedeno jméno či jiné osobní údaje, které by vedly k identifikaci Vašeho dítěte. Studentka se zavazuje, že získané informace nepoužije k jiným účelům, než je zpracování své bakalářské práce.
4. Byl/a jsem seznámen/a, jak bude se získanými daty nakládáno, a jakým způsobem bude zajištěna anonymita i po skončení výzkumu, která znemožní identifikaci Vašeho dítěte.
5. Souhlasím s tím, že všechny získané údaje budou anonymně zpracovány a použity pro účely vypracování bakalářské práce.
6. Beru na vědomí informace obsažené v tomto informovaném souhlasu a souhlasím se zpracováním osobních a citlivých údajů účastníka výzkumu.

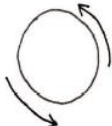

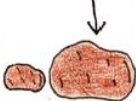

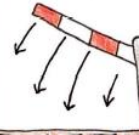

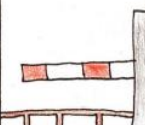

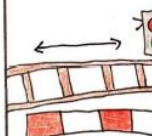

V _____ dne: _____

Jméno, příjmení a podpis účastníka výzkumu (zákonného zástupce): _____

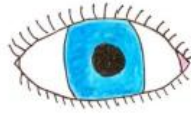

Jméno, příjmení a podpis studentky: _____

Příloha č. 2: Soubor metodických listů

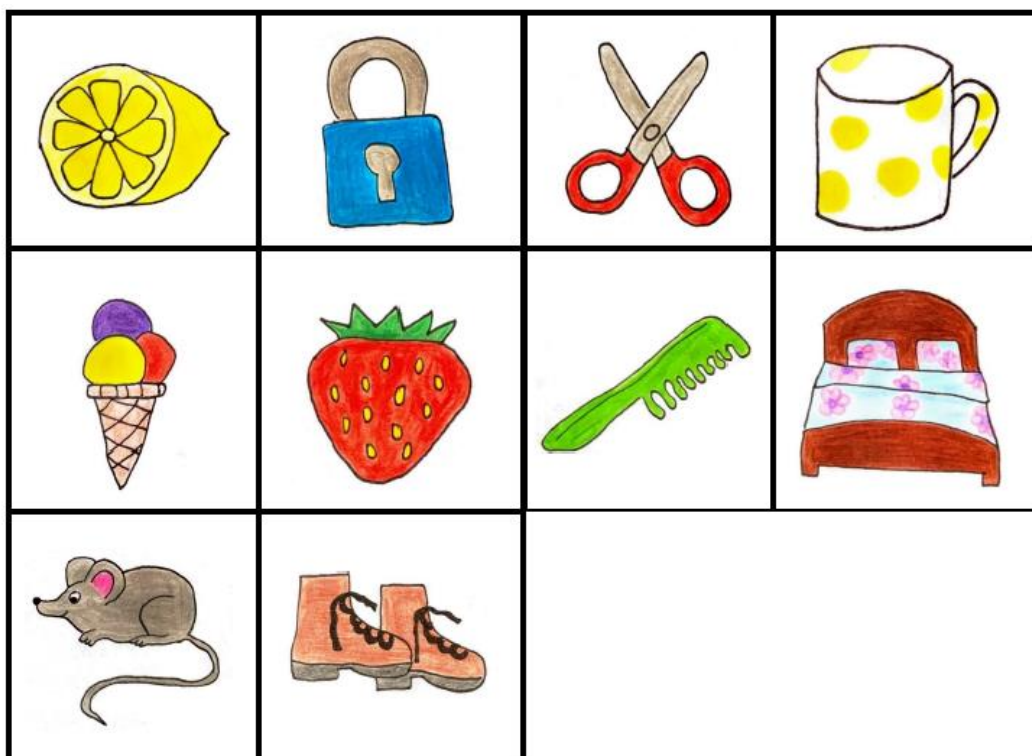
BRAMBORA

KOULELA SE 	ZE DVORA 	VELIKÁNSKÁ 	BRAMBORA
NEVIDĚLA 	NESLYŠELA 	ŽE NA MI 	PADÁ ZÁVORA
KAM KOUKÁŠ 	ZÁVORO 	NA TEBE 	TY BRAMBORO
KDYBY TUDY 	PRODEL VLAK 	DYL BY Z TEBE 	BRAMBORÁK

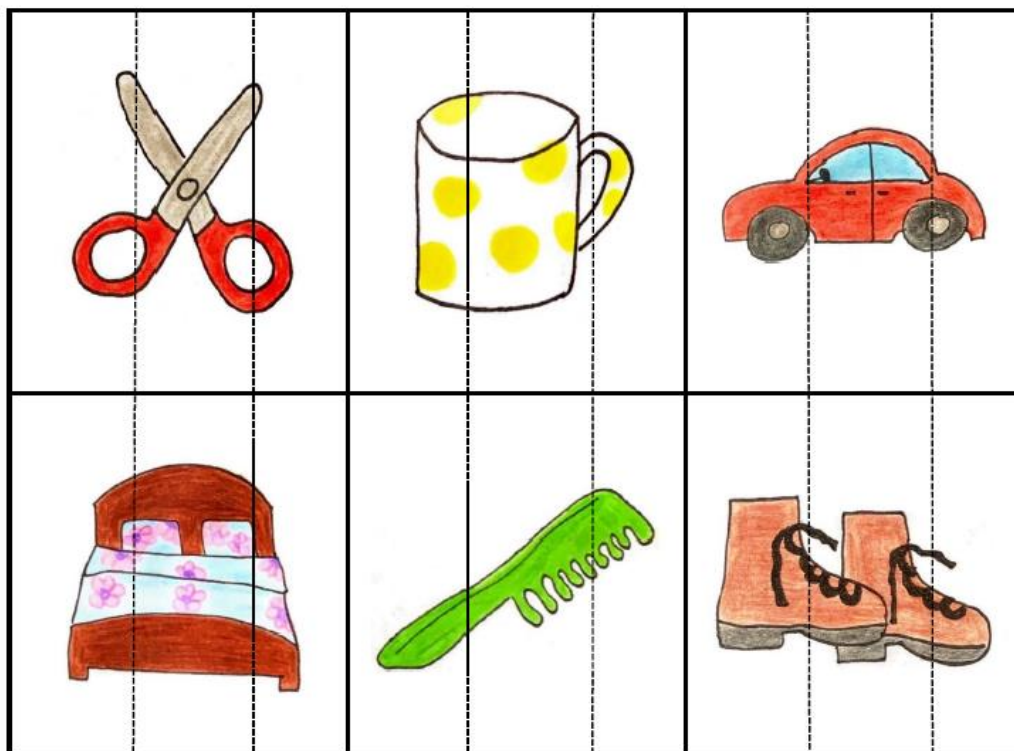
Báseň Brambora

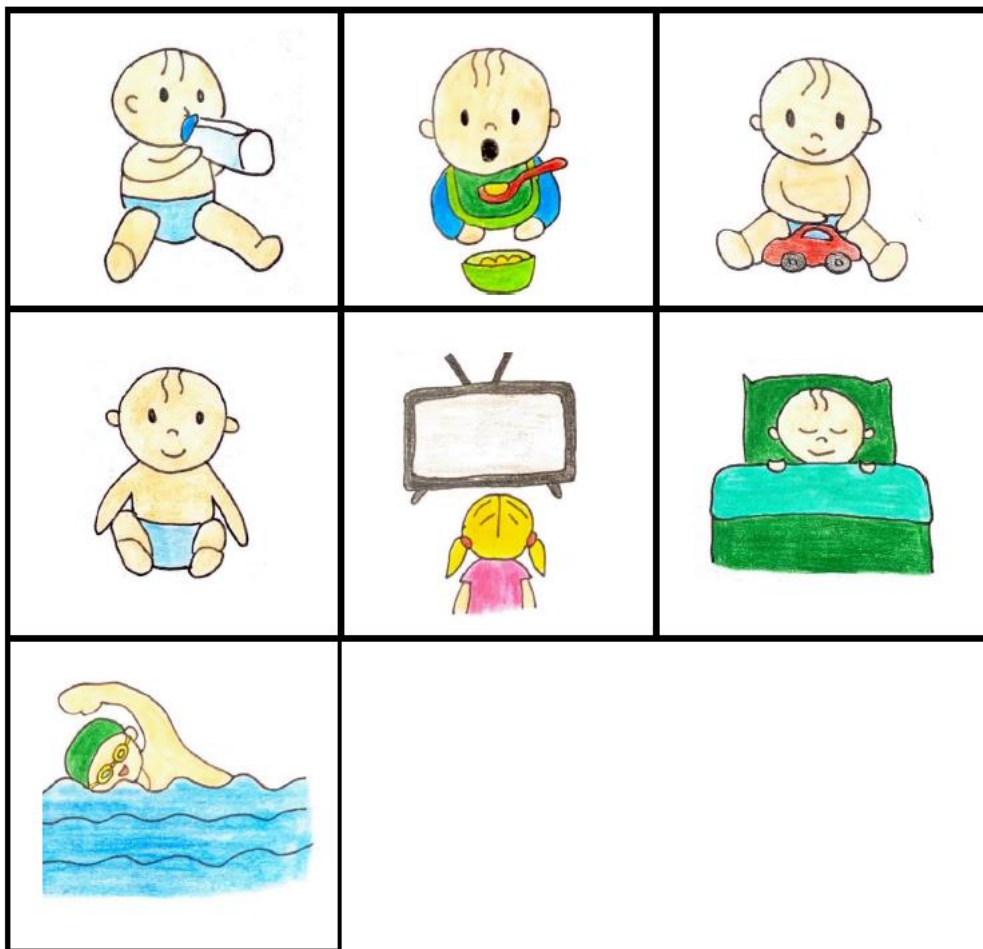
Aktivní + pasivní slovní zásoba (zásobník)

Aktivní + pasivní slovní zásoba (zásobník)

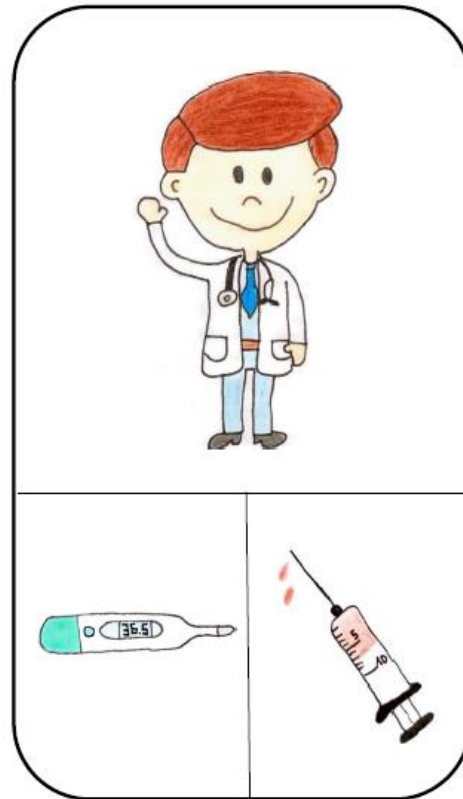
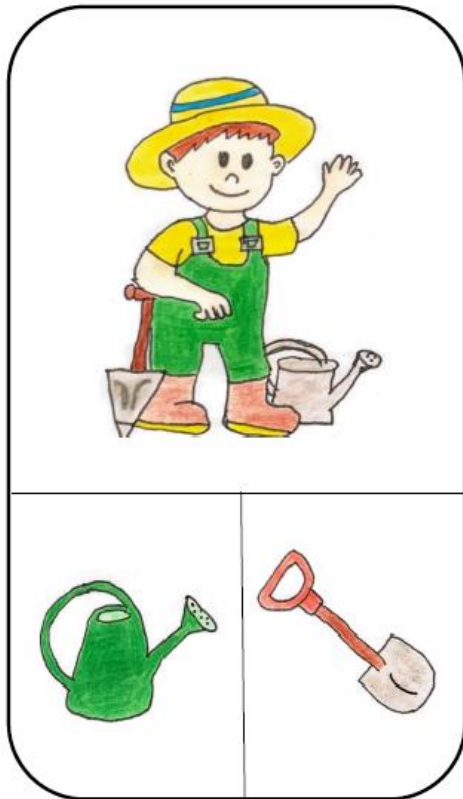
Obrázek dle použití

Činnosti

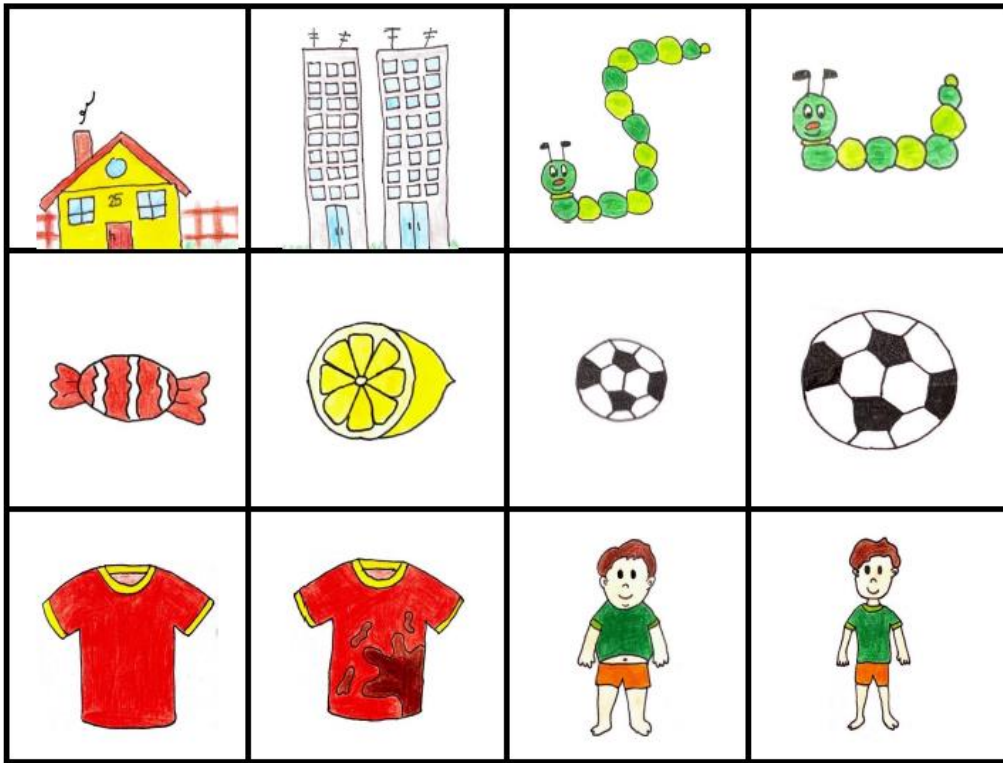
Povolání (hasič, kuchař)

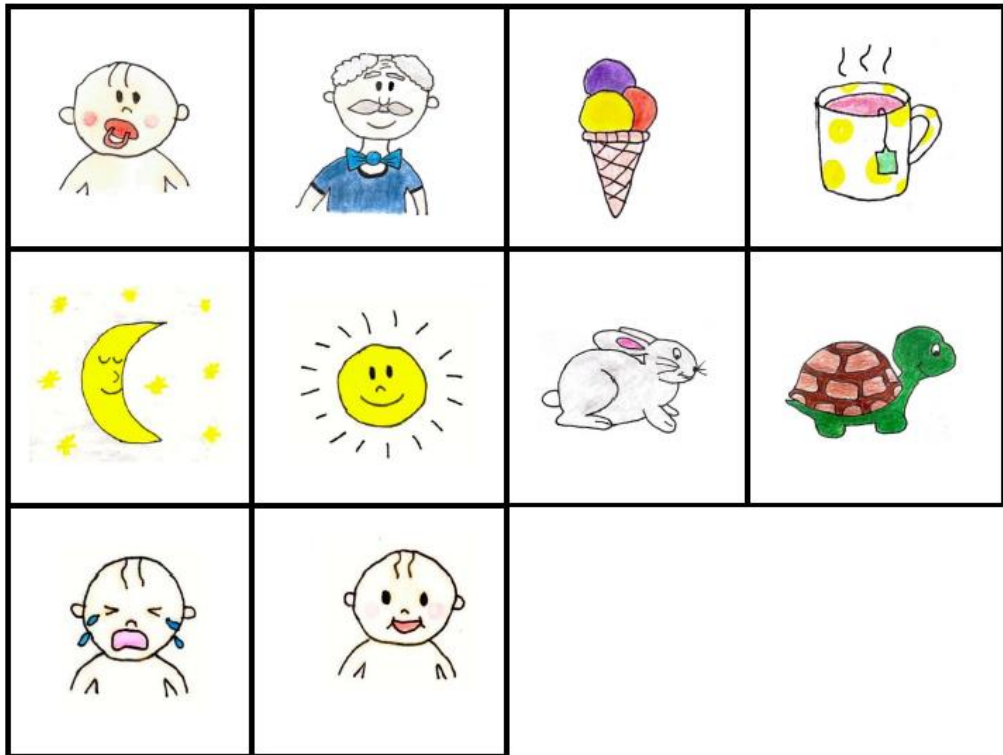
Povolání (zahradník, lékař)

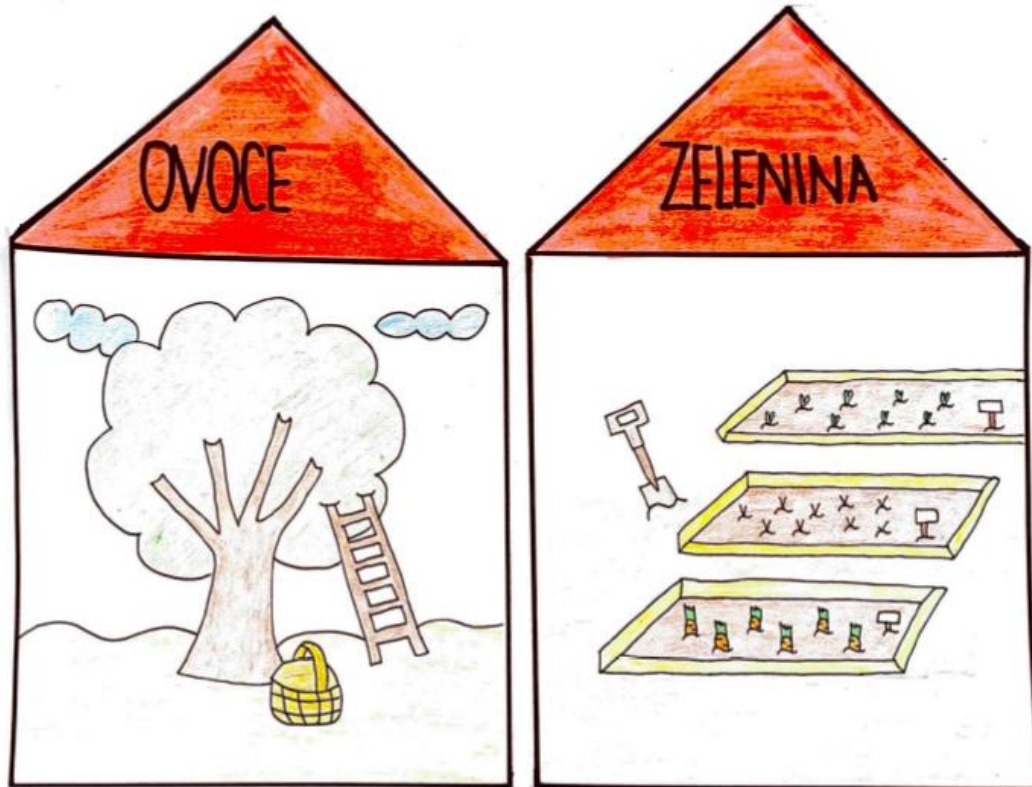
Povolání (kadeřnice, malíř)

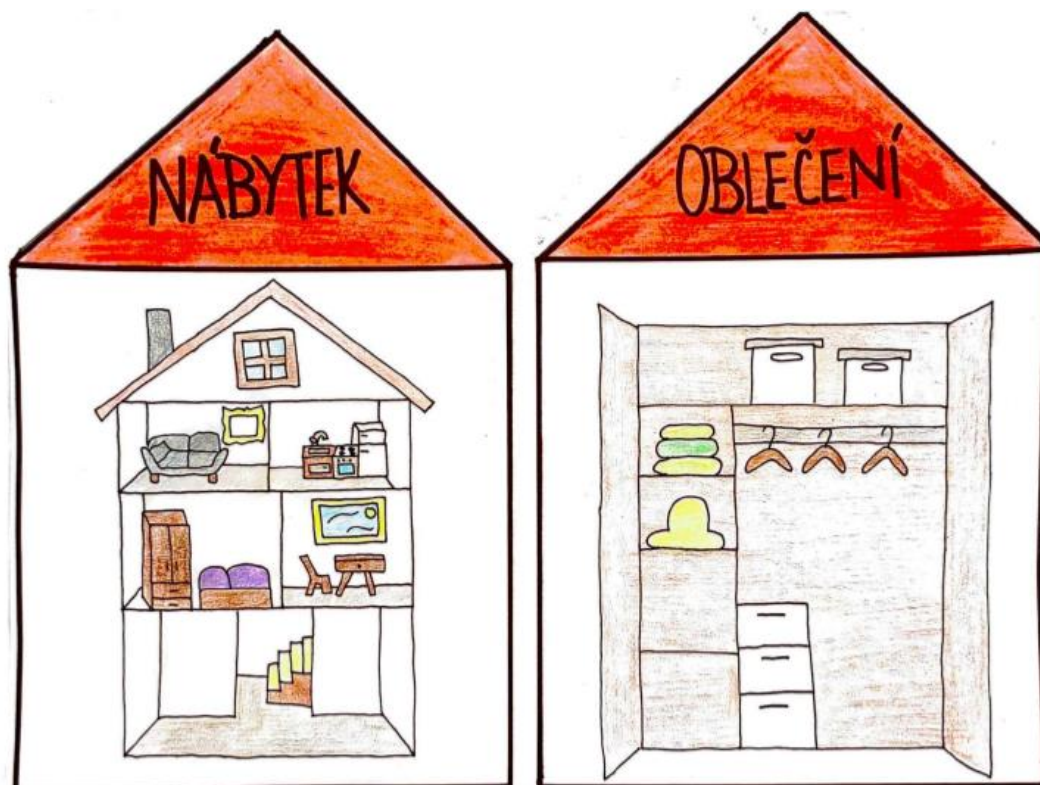
Antonyma

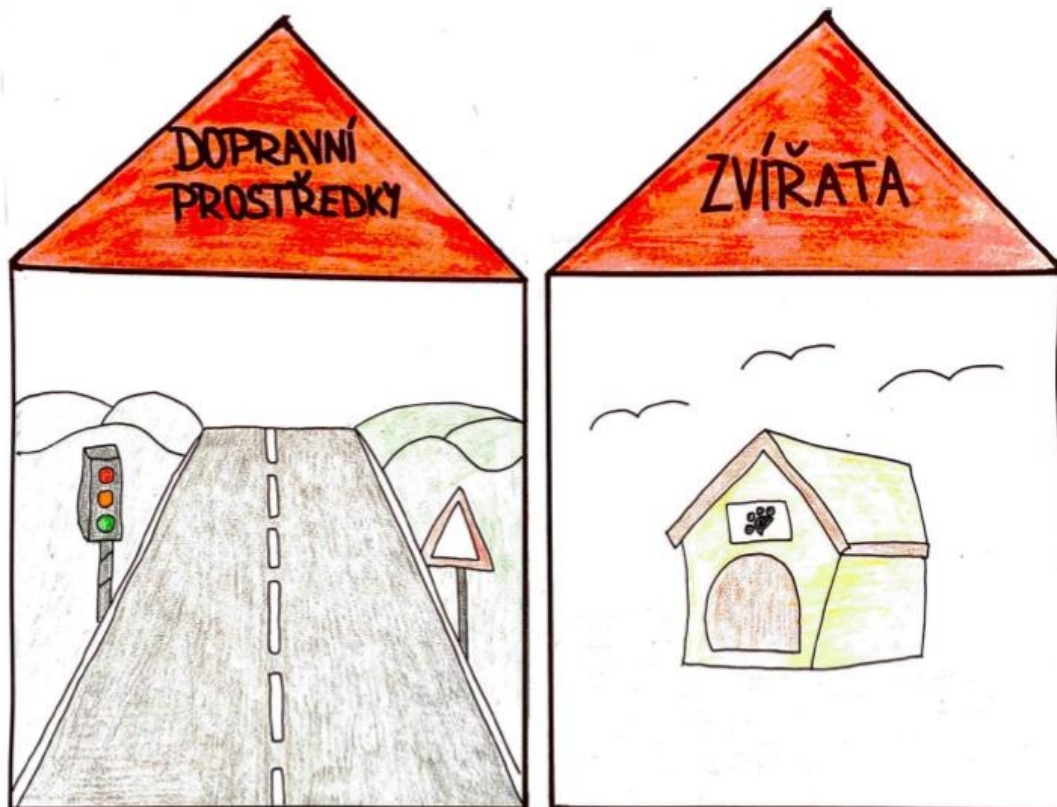
Antonyma

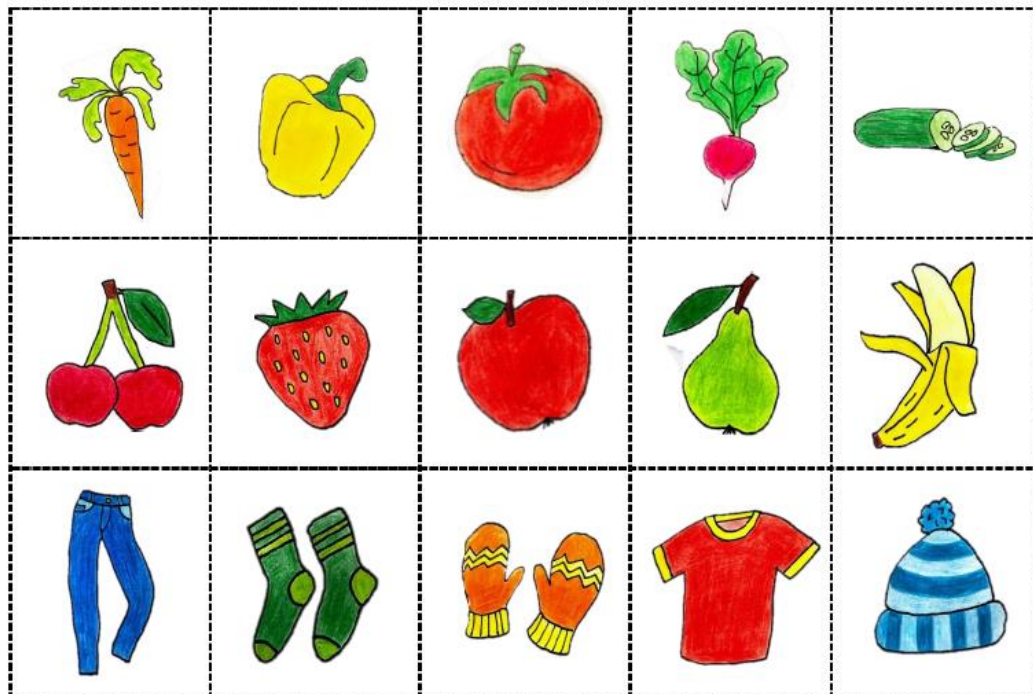
Nadřazené pojmy (domečky)

Nadřazené pojmy (domečky)

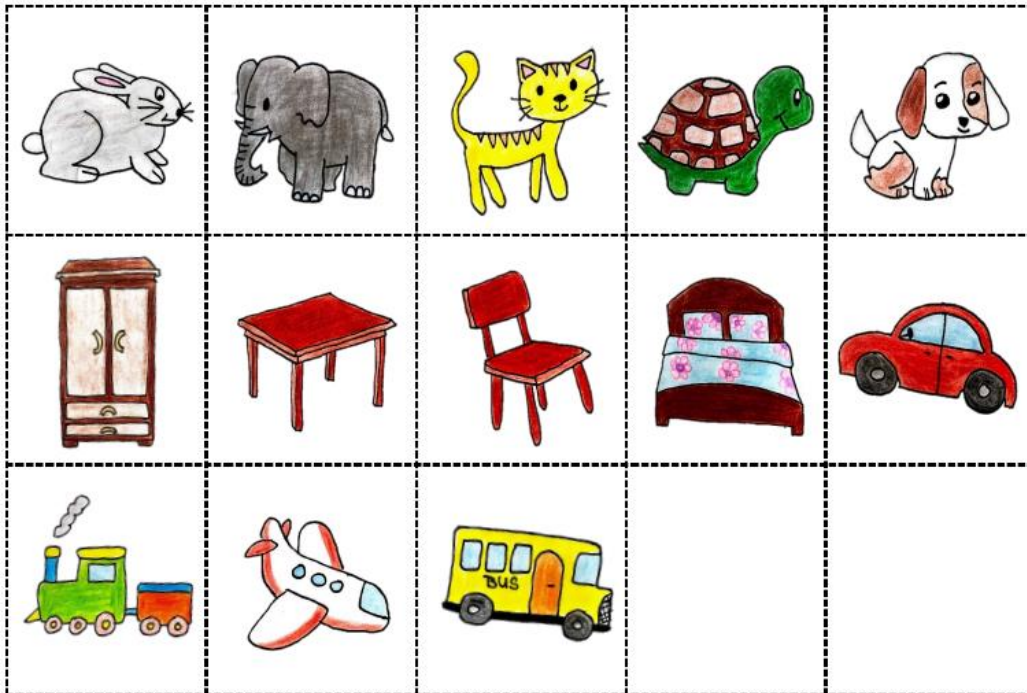

Nadřazené pojmy (domečky)

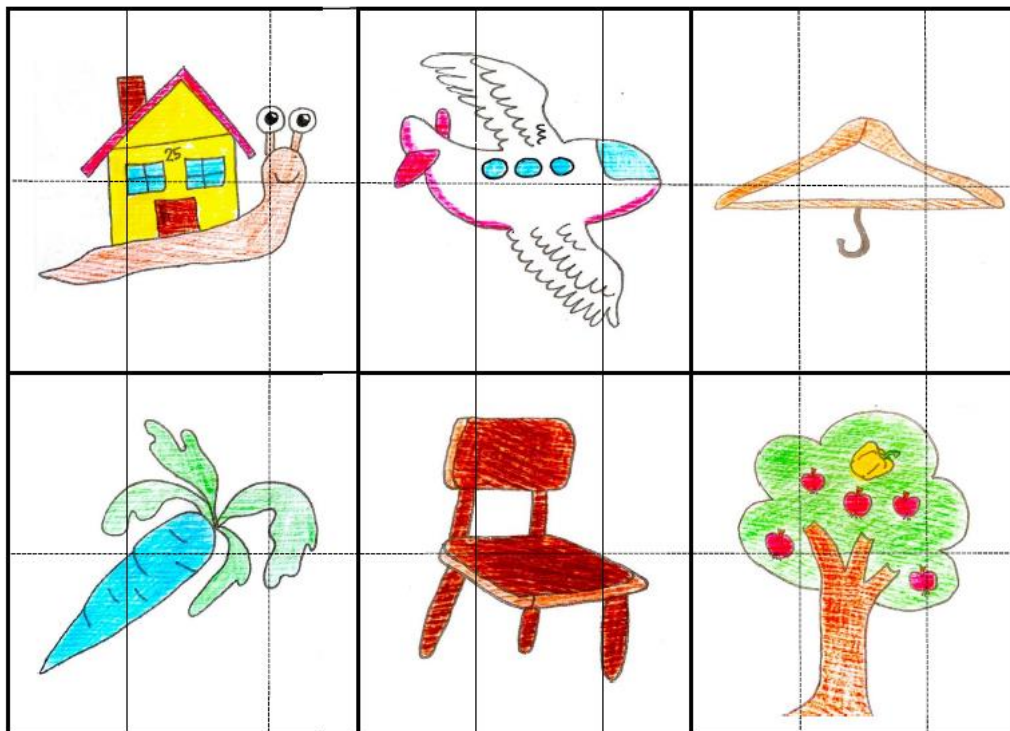

Nadřazené pojmy (obrázky)

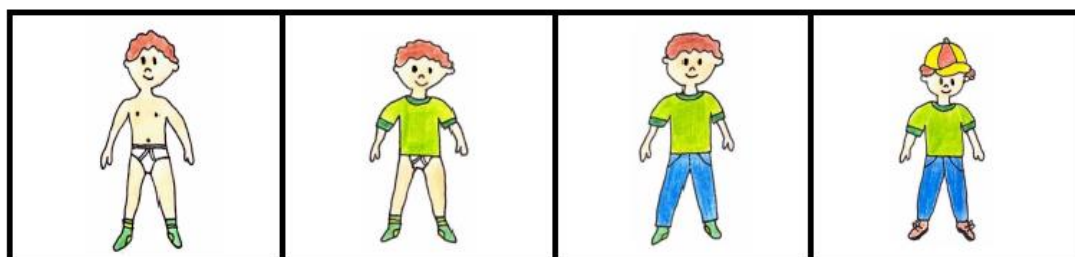
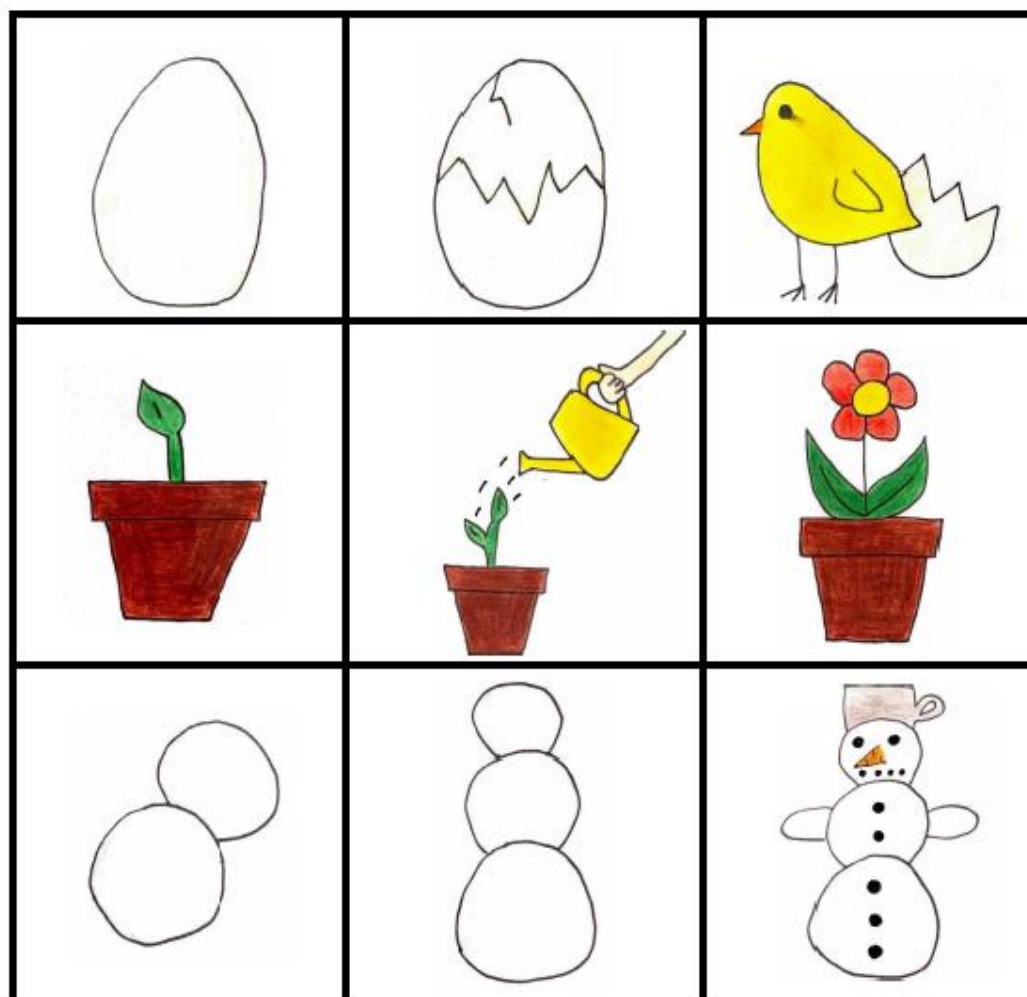

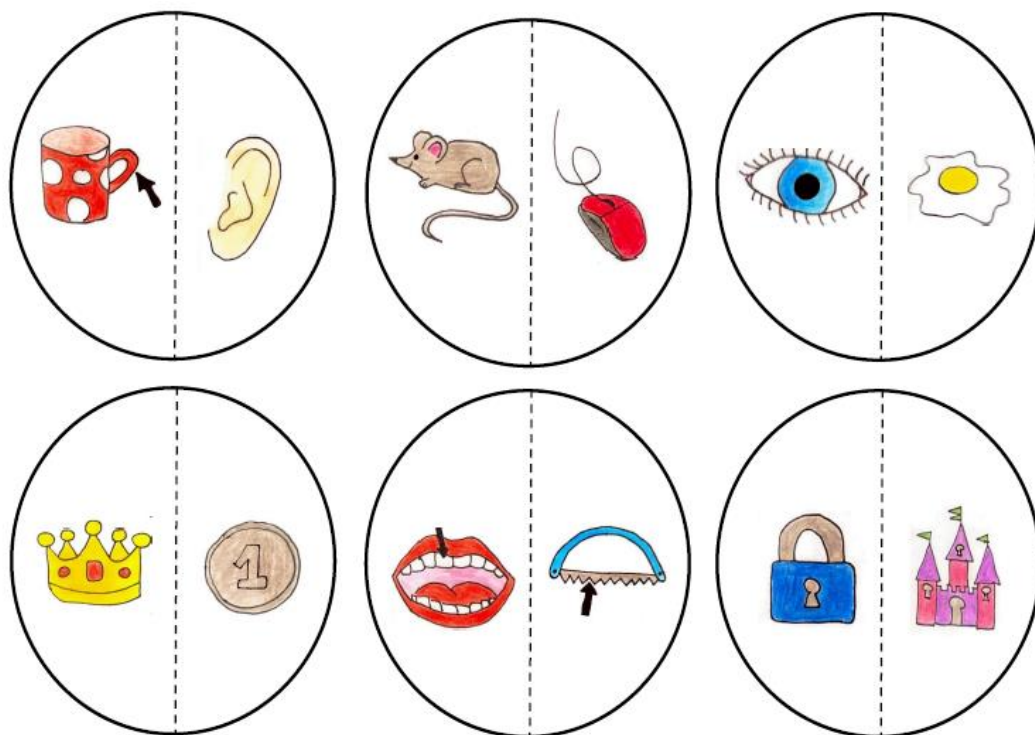
Nadřazené pojmy (obrázky)

Nesmysl na obrázku

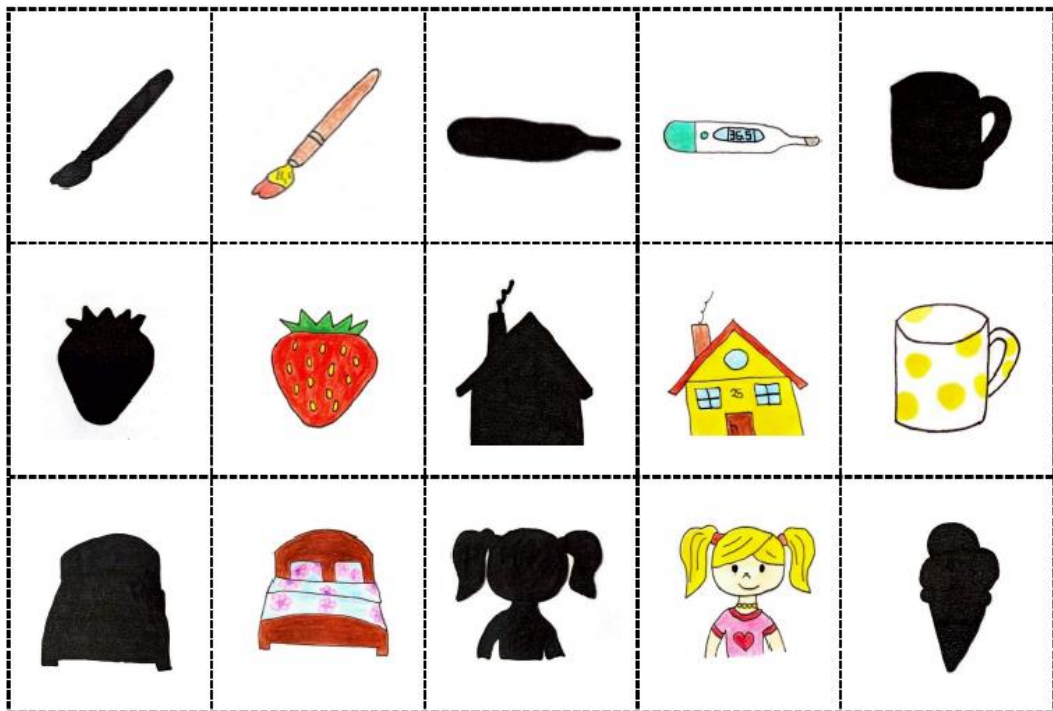
Dějová posloupnost

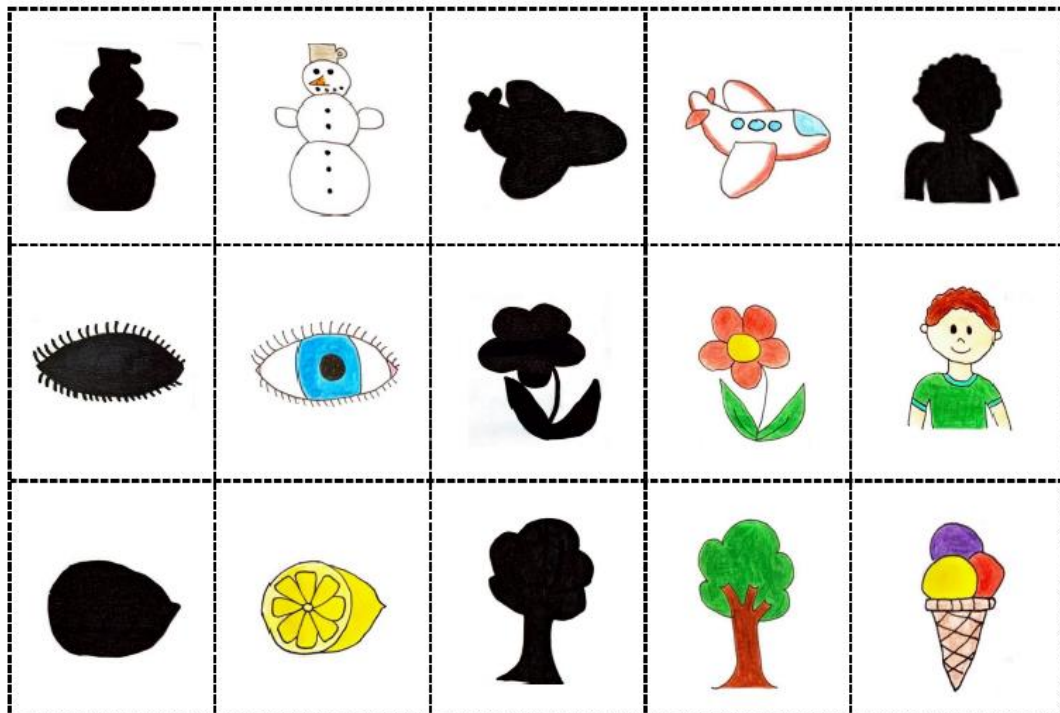
Homonyma

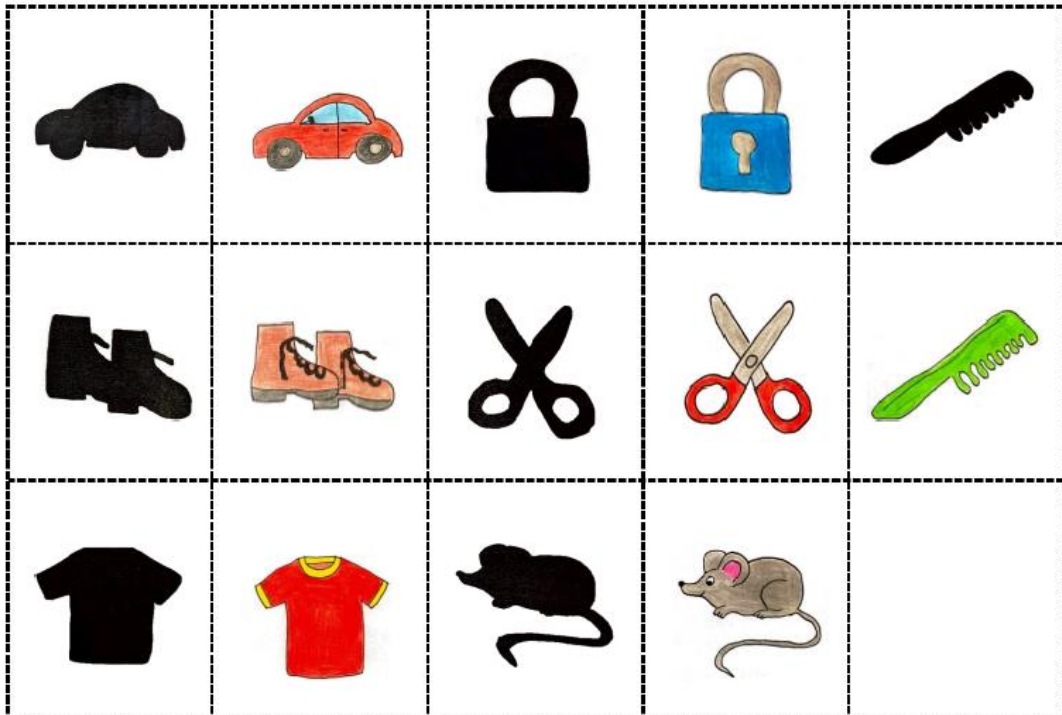
Dějový obrázek

Stínové pexeso

Stínové pexeso

Stínové pexeso

Dobble

Dobble

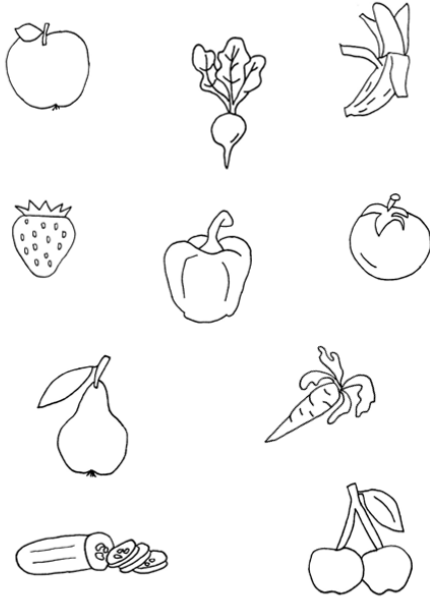

Dobble

Příloha č. 3: Pracovní listy

PL – NADŘÁZENÁ A PODŘÁZENÁ SLOVA

Úkol: Nejprve obrázky pojmenuj, následně ovoce zakroužkuj červeně a zeleninu modře.

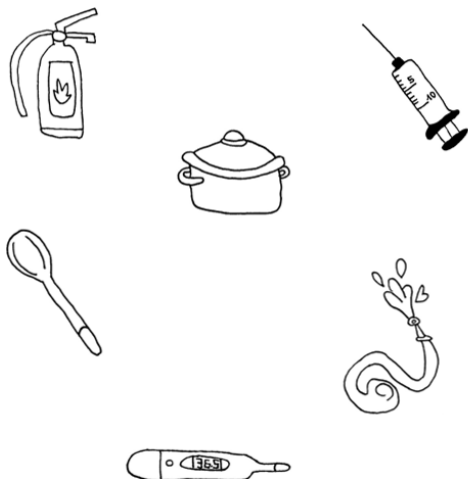
PL – NADŘÁZENÁ A PODŘÁZENÁ SLOVA

Úkol: Nejprve obrázky pojmenuj, následně zvířata zakroužkuj červeně a oblečení zeleně.

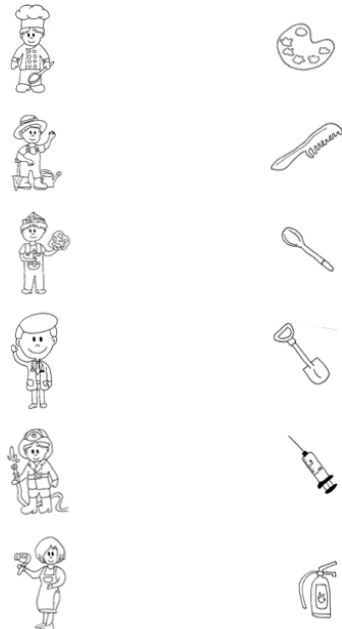
PL – POVOLÁNÍ

Úkol: Nejprve obrázky pojmenuj. Vše, co se spojuje s hasiči, vybarvi červeně, s lékařem zeleně a s kuchařem modře.

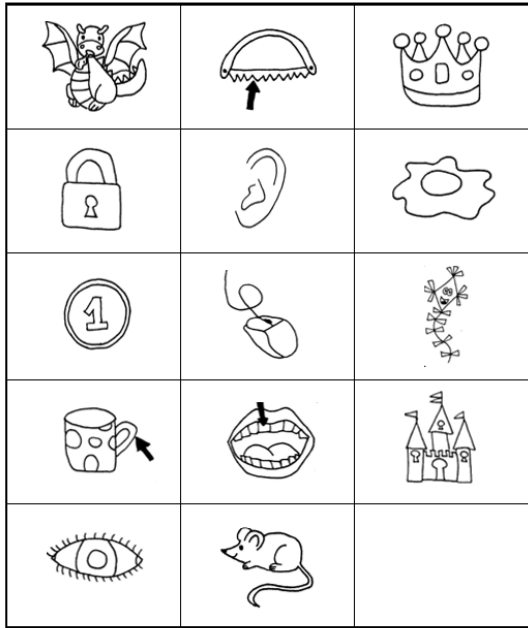
PL – POVOLÁNÍ

Úkol: Pojmenuj jednotlivá povolání a ke každému z nich přiřaď jednu věc, kterou používá.

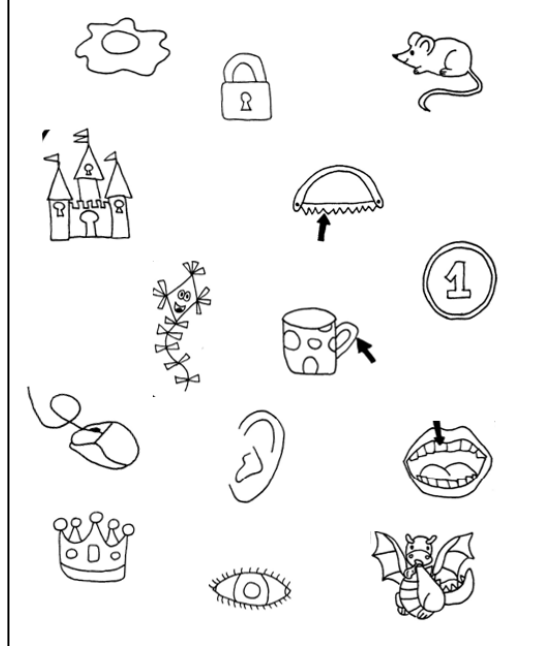
PL – HOMONYMA

Úkol: Dětem se řekne slovo a jejich úkolem bude najít všechny homonyma na obrázku a označit je např. kamínkem.

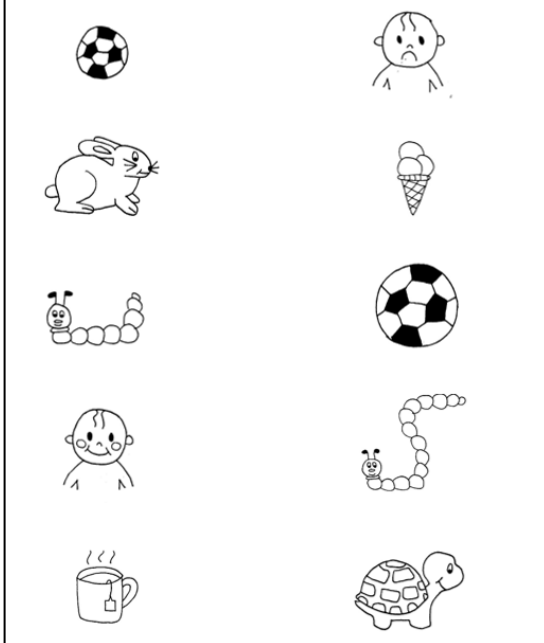
PL – HOMONYMA

Úkol: Vybarvi vždy dva obrázky, které se řeknou stejným slovem, ale označují jiný předmět.

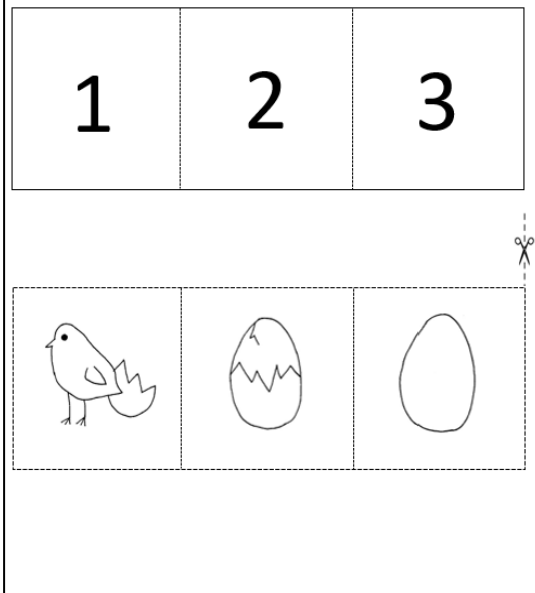
PL – PROTIKLADY

Úkol: Prohlédni si obrázky a najdi správné dvojice protikladů. Následně protiklady pojmenuj.

PL – ČASOVÁ POSLOUPNOST

Úkol: Vystřihni obrázky, nalep je ve správném pořadí, jak jdou po sobě a vybarvi.

Příloha č. 4: Záznamový arch

ZÁZNAMOVÝ ARCH – vstupní/výstupní vyšetření										
Jméno dítěte:										
Datum vyšetření:										
1. Aktivní + pasivní slovní zásoba										
Ukaž, kde je ... (pasivní slovní zásoba)										
Hledaný obrázek:	ZÁMEK	HRNEČEK	POSTEL	STROM	LETADLO	KYTKA	OKO	SNĚHULÁK	KLUK	HŘEBEN
✓/X										
Řekni, co je na obrázku (aktivní slovní zásoba)										
Vybraný obrázek:	JAHODA	CITRON	MYŠ	HOLKA	ZMRZLINA	AUTO	TRIČKO	NŮŽKY	BOTY	DŮM
Odpověď dítěte:										
2. Obrázek dle použití										
Dítě ukáže obrázek podle pokynu										
Pokyn:	Z čeho pijeme	V čem spíme	Co si obouváme	Čím stříháme	Čím se češeme	V čem jezdíme				
Hledaný obrázek:	HRNEČEK	POSTEL	BOTY	NŮŽKY	HŘEBEN	AUTO				
✓/X										
3. Činnosti										
Ukaž mi, kdo ...										
Hledaný obrázek:	SEDÍ	JÍ	HRAJE SI	SPÍ	PIJE					
✓/X										
4. Povolání										
a) Ukaž, kdo ...										
Pokyn:	Kdo léčí?	Kdo hasí?	Kdo vaří?	Kdo maluje?	Kdo stříhá vlasy?	Kdo se stará o zahradu?				

Hledaný obrázek:	DOKTOR	HASIČ	KUČAŘ	MALÍŘ	KADEŘNICE	ZAHRADNÍK
✓/X						
b) Pojmenuj, co dělá určité povolání						
Povolání:	Doktor	Hasič	Kuchař	Malíř	Kadeřnice	Zahradník
Správná odpověď:	LÉČÍ	HASÍ	VAŘÍ	MALUJE	STŘÍHÁ	STARÁ SE O ZAHRADU
Odpověď dítěte:						
✓/X						
5. Antonyma						
a) Chápe jednoduché protiklady (ukaž mi, který dům je nízký X vysoký)						
Antonyma:	MALÝ x VELKÝ	VYSOKÝ x NÍZKÝ	HORKÝ x STUDENÝ	DLOUHÝ x KRÁTKÝ	SMĚJE x PLÁČE	
Odpověď dítěte:						
✓/X						
b) Dítě doplní protiklady s názorem						
Vybraný obrázek:	Sladký	Tlustý	Pomalý	Čistý	Mladý	
Správná odpověď:	KYSELÝ	HUBENÝ	RYCHLÝ	ŠPINAVÝ	STARÝ	
Odpověď dítěte:						
✓/X						
c) Dítě tvoří protiklad						
Antonyma:	Malý	Starý	Horký	Čistý	Kyselý	Tlustý
Správná odpověď:	VELKÝ	MLADÝ	STUDENÝ	ŠPINAVÝ	SLADKÝ	HUBENÝ
Odpověď dítěte:						

✓/X						
6. Nadřazené pojmy						
a) Dítě zařadí obrázky pod nadřazené pojmy (výběr obrázků ze stejné skupiny)						
Název skupiny:	OVOCE	ZELENINA	OBLEČENÍ	NÁBYTEK	ZVÍŘATA	DOPRAVNÍ PROSTŘEDKY
Správná odpověď:	banán, hruška, jablko, jahoda, třešně	mrkev, okurka, paprika, rajče, ředkvička	čepice, džíny, ponožky, rukavice, tričko	postel, skříň, stůl, židle	kočka, králík, pes, slon, želva	auto, autobus, letadlo, vlak
Odpověď dítěte:						
✓/X						
b) Dítě tvoří nadřazené pojmy						
Název skupiny:	OVOCE	ZELENINA	OBLEČENÍ	NÁBYTEK	ZVÍŘATA	DOPRAVNÍ PROSTŘEDKY
Odpověď dítěte:						
✓/X						
c) Dítě identifikuje věci podle společných podstatných znaků – podej mi všechno						
Pokyn:	CO JÍME		CO JEZDÍ		CO SI OBLÉKÁME	
	banán, hruška, jablko, jahoda, třešně, mrkev, okurka, paprika, rajče, ředkvička		auto, autobus, vlak		čepice, džíny, ponožky, rukavice, tričko	
Odpověď dítěte:						

✓/X						
7. Nesmysl na obrázku – V čem je obrázek nesmyslný?						
Vybraný obrázek:	Letadlo	Ramínko	Šnek	Mrkev	Židle	Strom
Správná odpověď:	LETADLO NEMÁ PTAČÍ KŘÍDLA	HÁČEK NEPATŘÍ DOLŮ, ALE NAHORU	ŠNEK NEMÁ DOMEČEK, ALE ULITU	MRKEV NENÍ MODRÁ, ALE ORANŽOVÁ	ŽIDLE NEMÁ TŘI NOHY, ALE ČTYŘI	NA STROMĚ NEROSTOU PAPIKY
Odpověď dítěte:						
✓/X						
8. Dějová posloupnost – dítě poskládá děj z obrázků						
Vybrané obrázky:	STAVĚNÍ SNĚHULÁKA	RŮST KYTKY	LÍHNUTÍ KUŘÁTKA	OBLÉKÁNÍ		
Odpověď dítěte:						
✓/X						
9. Synonyma – Jak bychom to mohli říct jinak?						
Vybrané obrázky:	DŮM	HOLKA	KLUK			
Správná odpověď:	chaloupka, stavení, barák	dívka, děvče, holčička	hoch, chlapec			
Odpověď dítěte:						
✓/X						
10. Homonyma – Kolik to má významů?						
Slovo:	KORUNA	OKO	MYŠ	ZUBY		
Správná odpověď:	královská koruna, peníze	lidské oko, volské oko	zvíře, myš k počítači	zuby v puse, zuby na pile		
Odpověď dítěte:						

✓/X				
11. Automatizované řady				
Pokyn:	DNY V TÝDNU			ČÍSELNÉ ŘADY
	pondělí, úterý, středa, čtvrtek, pátek, sobota, neděle			1, 2, 3, 4, 5, 6
Odpověď dítěte:				
✓/X				
Řekni mi básničku/pisničku				
12. Popis obrázku				

Příloha č. 5: Vstupní orientační vyšetření – dívka č.1

ZÁZNAMOVÝ ARCH – vstupní/výstupní vyšetření											
Jméno dítěte:	Dívka č.1										
Datum vyšetření:	26.10.										
1. Aktivní + pasivní slovní zásoba											
Ukaž, kde je ... (pasivní slovní zásoba)											
Hledaný obrázek:	ZÁMEK	HRNEČEK	POSTEL	STROM	LETADLO	KYTKA	OKO	SNĚHULÁK	KLUK	HŘEBEN	10/10
✓/X	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	
Řekni, co je na obrázku (aktivní slovní zásoba)											
Vybraný obrázek:	JAHODA	CITRON	MYŠ	HOLKA	ZMRZLINA	AUTO	TRIČKO	NŮŽKY	BOTY	DŮM	10/10
Odpověď dítěte:	aloda	sitrón	mys	holka	mrzla	kařo	trýsoo	můsy	boty	balak	
✓/X	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	
2. Obrázek dle použití											
Dítě ukáže obrázek podle pokynu											
Pokyn:	Z čeho pijeme	V čem spíme	Co si obouváme	Čím stříháme	Čím se češeme	V čem jezdíme					6/6
Hledaný obrázek:	HRNEČEK	POSTEL	BOTY	NŮŽKY	HŘEBEN	AUTO					
✓/X	✓	✓	✓	✓	✓	✓					
3. Činnosti											
Ukaž mi, kdo ...											
Hledaný obrázek:	SEDÍ	JÍ	HRAJE SI	SPÍ	PIJE						5/5
✓/X	✓	✓	✓	✓	✓						
4. Povolání											
a) Ukaž, kdo ...											
Pokyn:	Kdo léčí?	Kdo hasí?	Kdo vaří?	Kdo maluje?	Kdo stříhá vlasy?	Kdo se stará o zahradu?					

Hledaný obrázek:	DOKTOR	HASIČ	KUCHAR	MALÍŘ	KADĚRNICE	ZAHRADNÍK	5/6
✓/X	✓	✓	X	✓	✓	✓	
b) Pojmenuj, co dělá určité povolání							
Povolání:	Doktor	Hasič	Kuchař	Malíř	Kadeřnice	Zahradník	
Správná odpověď:	LÉČÍ	HASÍ	VAŘÍ	MALUJE	STŘÍHÁ	STARÁ SE O ZAHRADU	4/6
Odpověď dítěte:	léčí	—	vasí	maluje jablka vařata	střít (druhé je to bratři)	—	
✓/X	✓	X	✓	✓	✓	X	
5. Antonyma							
a) Chápe jednoduché protiklady (ukaz mi, který dům je nízký X vysoký)							
Antonyma:	MALÝ x VELKÝ	VYSOKÝ x NÍZKÝ	HORKÝ x STUDENÝ	DLOUHÝ x KRÁTKÝ	SMĚJE x PLÁČE		5/5
Odpověď dítěte:							
✓/X	✓	✓	✓	✓	✓	✓	
b) Dítě doplní protiklady s názorem							
Vybraný obrázek:	Sladký	Tlustý	Pomalý	Čistý	Mladý		
Správná odpověď:	KYSELÝ	HUBENÝ	RYCHLÝ	ŠPINAVÝ	STARÝ		5/5
Odpověď dítěte:	kyselej	hublejš	rychlejš	špinavě	starejš		
✓/X	✓	✓	✓	✓	✓	✓	
c) Dítě tvoří protiklad							
Antonyma:	Malý	Starý	Horký	Čistý	Kyselý	Tlustý	5/6
Správná odpověď:	VELKÝ	MLADÝ	STUDENÝ	ŠPINAVÝ	SLADKÝ	HUBENÝ	
Odpověď dítěte:	—	mladý	studený	špinavý	sladký	hublejš	

✓/X	X	✓	✓	✓	✓	✓	
6. Nadřazené pojmy							
a) Dítě zařadí obrázky pod nadřazené pojmy (výběr obrázků ze stejné skupiny)							
Název skupiny:	OVOCE	ZELENINA	OBLEČENÍ	NÁBYTEK	ZVÍŘATA	DOPRAVNÍ PROSTŘEDKY	
Správná odpověď:	banán, hruška, jablko, jahoda, třešně	mrkev, okurka, paprika, rajče, ředkvička	čepice, džíny, ponožky, rukavice, tričko	postel, skříň, stůl, židle	kočka, králík, pes, slon, želva	auto, autobus, letadlo, vlak	5/6
Odpověď dítěte:	hruška, třešně, jablko, mrkev → maso, žluté, banán → chleba	mrkev, rajče, okurka, ředkvička, paprika	rukavice, čepice, ponožky, tričko, džíny	postel, židle, stůl, skříň	slon, želva, kočka, králík, pes	auto, vlak, letadlo, autobus	
✓/X	X	✓	✓	✓	✓	✓	
b) Dítě tvoří nadřazené pojmy							
Název skupiny:	OVOCE	ZELENINA	OBLEČENÍ	NÁBYTEK	ZVÍŘATA	DOPRAVNÍ PROSTŘEDKY	5/6
Odpověď dítěte:	ovoce	zelenina	oblečení	nábytek	zvířata	průhlední letadla	
✓/X	✓	✓	✓	✓	✓	X	
c) Dítě identifikuje věci podle společných podstatných znaků – podej mi všechno							
Pokyn:	CO JÍME	CO JEZDÍ	CO SI OBLÉKÁME				
	banán, hruška, jablko, jahoda, třešně, mrkev, okurka, paprika, rajče, ředkvička	auto, autobus, vlak	čepice, džíny, ponožky, rukavice, tričko				2/3
Odpověď dítěte:	banán, mrkev, okurka, ředkvička, třešně, rajče, jablko, paprika, hruška, jahoda	auto, vlak, autobus, letadlo	tričko, džíny, čepice, ponožky, rukavice				

✓/X	✓	✓	✓	✓	✓	✓
7. Nesmysl na obrázku – V čem je obrázek nesmyslný?						
Vybraný obrázek:	Letadlo	Ramínko	Šnek	Mrkev	Židle	Strom
Správná odpověď:	LETADLO NEMÁ PTAČÍ KŘÍDLA	HÁČEK NEPATŘÍ DOLŮ, ALE NAHORU	ŠNEK NEMÁ DOMEČEK, ALE ULITU	MRKEV NENÍ MODRÁ, ALE ORANŽOVÁ	ŽIDLE NEMÁ TŘI NOHY, ALE ČTYŘI	NA STROMĚ NEROSTOU PAPIKY
Odpověď dítěte:	letadlo	háček má správně na háček	nemá kůži, ale ulitu	mrkev, má být oranžová	židle má správně, ale jedna noha chybí	papírka visí na stromě
✓/X	✓	✓	✓	✓	✓	✓
8. Dějová posloupnost – dítě poskládá děj z obrázků						
Vybrané obrázky:	STAVĚNÍ SNĚHULÁKA	RŮST KYTKY	LÍHNUTÍ KUŘÁTKA	OBLÉKÁNÍ		
Odpověď dítěte:	stavení bez problémů, ale nepopadá s dopomocí	s dopomocí, bez popisu	nepopadá, ale stavení	málo oblečení, určitě se vrátí, ale poskládala to správně		
✓/X	✓	✓	✓	✓		
9. Synonyma – Jak bychom to mohli říct jinak?						
Vybrané obrázky:	DŮM	HOLKA	KLUK			
Správná odpověď:	chaloupka, stavení, barák	dívka, děvče, holčička	hoch, chlapec			
Odpověď dítěte:						
✓/X	X	X	X	X		
10. Homonyma – Kolik to má významů?						
Slovo:	KORUNA	OKO	MYŠ	ZUBY		
Správná odpověď:	královská koruna, peníze	lidské oko, volské oko	zvíře, myš k počítači	zuby v puse, zuby na pile		
Odpověď dítěte:		okna				

✓/X	X	X	X	X
11. Automatizované řady				
Pokyn:	DNY V TÝDNU	ČÍSELNÉ ŘADY		
	pondělí, úterý, středa, čtvrtek, pátek, sobota, neděle	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10		
Odpověď dítěte:	středa, čtvrtek, pátek, sobota, neděle	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10 jedna, dva, tři, čtyři, pět, šest, sedm, osm, devět, deset		
✓/X	X	✓		
Řekni básničku/písničku				
PLÍŠ, PLÍŠ, LEN SE LEŽE, KAM KOŇÍKY POLEDEJE, POLEDEJE NA JUKA, AŠ TUTAČKA ZAKUKA, TUTAČKA UŠ ZAKUTALA,	MÁ PALEUKA ZAPLAKALA, TUTAČKO UŠ NETUTĚJ, MÁ PALEUKO NEPATEJ.			načala sama, pak jedma má dopomoc
12. Popis obrázků				
Mimí, Roška (hořka), atčelka, katiška (katička), mšič (mšič), kyčička (kyčička) ⇒ popis jednotlivě, spíše odpovídala na otázky i odpovídala na otázky byla jednoslovně				
Mimí - Co dítě? Hraje s tím si hraje? katičkou (autičkem)				
Roška - Co dítě? Veselí, pláče? Jako pradá včel? Tiso (hořka), ponosky, balaboly				
Mšič? Kdo si s tím mučím kope? Kluk				
Co dítě? také katička? (hraje si na písničku?), Nevim				
Co nosič? má stromek? atčelka, katička (hořka)				

Příloha č. 6: Výstupní orientační vyšetření – dívka č.1

ZÁZNAMOVÝ ARCH – vstupní/výstupní vyšetření											
Jméno dítěte:	Dívka E.1										
Datum vyšetření:	15.3										
1. Aktivní + pasivní slovní zásoba											
Ukaž, kde je ... (pasivní slovní zásoba)											
Hledaný obrázek:	ZÁMEK	HRNEČEK	POSTEL	STROM	LETADLO	KYTKA	OKO	SNĚHULÁK	KLUK	HŘEBEN	10/10
✓/X	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	
Řekni, co je na obrázku (aktivní slovní zásoba)											
Vybraný obrázek:	JAHODA	CITRON	MYŠ	HOLKA	ZMRZLINA	AUTO	TRIČKO	NŮŽKY	BOTY	DŮM	10/10
Odpověď dítěte:	aloda	citron	myš	holka	zmrzlinka	auto	tričko	nůžky	boty	domo	
✓/X	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	
2. Obrázek dle použití											
Dítě ukáže obrázek podle pokynu											
Pokyn:	Z čeho pijeme	V čem spíme	Co si obouváme	Čím stříháme	Čím se češeme	V čem jezdíme					6/6
Hledaný obrázek:	HRNEČEK	POSTEL	BOTY	NŮŽKY	HŘEBEN	AUTO					
✓/X	✓	✓	✓	✓	✓	✓					
3. Činnosti											
Ukaž mi, kdo ...											
Hledaný obrázek:	SEDÍ	JÍ	HRAJE SI	SPÍ	PIJE						5/5
✓/X	✓	✓	✓	✓	✓						
4. Povolání											
a) Ukaž, kdo ...											
Pokyn:	Kdo léčí?	Kdo hasí?	Kdo vaří?	Kdo maluje?	Kdo stříhá vlasy?	Kdo se stará o zahradu?					

Hledaný obrázek:	DOKTOR	HASIČ	KUCHAR	MALIŘ	KADERNICE	ZAHRADNÍK	6/6
✓/X	✓	✓	✓	✓	✓	✓	
b) Pojmenuj, co dělá určité povolání							
Povolání:	Doktor	Hasič	Kuchař	Malíř	Kadeřnice	Zahradník	
Správná odpověď:	LÉČÍ	HASÍ	VAŘÍ	MALUJE	STRÍHÁ	STARÁ SE O ZAHRADU	5/6
Odpověď dítěte:	dovala impleci	dovala ubran	vaří	maluje	stříhá vlasy	stará se o květiny	
✓/X	✓	X	✓	✓	✓	✓	
5. Antonyma							
a) Chápe jednoduché protiklady (ukaz mi, který dům je nízký X vysoký)							
Antonyma:	MALÝ x VELKÝ	VYSOKÝ x NÍZKÝ	HORKÝ x STUDENÝ	DLOUHÝ x KRÁTKÝ	SMĚJE x PLÁČE		5/5
Odpověď dítěte:							
✓/X	✓	✓	✓	✓	✓		
b) Dítě doplní protiklady s názorem							
Vybraný obrázek:	Sladký	Tlustý	Pomalý	Čistý	Mladý		
Správná odpověď:	KYSELÝ	HUBENÝ	RYCHLÝ	ŠPINAVÝ	STARÝ		5/5
Odpověď dítěte:	kyselý	hubený	rychlý	špinavý	starý		
✓/X	✓	✓	✓	✓	✓		
c) Dítě tvoří protiklad							
Antonyma:	Malý	Starý	Horký	Čistý	Kyselý	Tlustý	6/6
Správná odpověď:	VELKÝ	MLADÝ	STUDENÝ	ŠPINAVÝ	SLADKÝ	HUBENÝ	
Odpověď dítěte:	velký	mladý	studený	špinavý	sladký	hubený	

✓/X	✓	✓	✓	✓	✓	✓
6. Nadřazené pojmy						
a) Dítě zařadí obrázky pod nadřazené pojmy (výběr obrázků ze stejné skupiny)						
Název skupiny:	OVOCE	ZELENINA	OBLEČENÍ	NÁBYTEK	ZVÍŘATA	DOPRAVNÍ PROSTŘEDKY
Správná odpověď:	banán, hruška, jablko, jahoda, třešně	mrkev, okurka, paprika, rajče, ředkvička	čepice, džíny, ponožky, rukavice, tričko	postel, skříň, stůl, židle	kočka, králík, pes, slon, želva	auto, autobus, letadlo, vlak
Odpověď dítěte:	jablko, hruška, banán, třešně, borůvka, kiwi, mrkev → mluví	rajče, okurka, paprika, mrkev, ředkvička	čepice, rukavice, ponožky, džíny	stůl, skříň, židle, postel	pes, kočka, slon, králík, želva	auto, vlak, autobus, letadlo
✓/X	X	✓	✓	✓	✓	✓
b) Dítě tvoří nadřazené pojmy						
Název skupiny:	OVOCE	ZELENINA	OBLEČENÍ	NÁBYTEK	ZVÍŘATA	DOPRAVNÍ PROSTŘEDKY
Odpověď dítěte:	ovoce	zelena	oblečení	nábytek	zvířata	průběžky
✓/X	✓	✓	✓	✓	✓	✓
c) Dítě identifikuje věci podle společných podstatných znaků – podej mi všechno						
Pokyn:	CO JÍME		CO JEZDÍ		CO SI OBLÉKÁME	
	banán, hruška, jablko, jahoda, třešně, mrkev, okurka, paprika, rajče, ředkvička		auto, autobus, vlak		čepice, džíny, ponožky, rukavice, tričko	
Odpověď dítěte:	banán, mrkev, jablko, okurka, rajče, ředkvička, jahoda, paprika		auto, autobus, vlak		čepice, džíny, ponožky, rukavice	

5/6

6/6

3/3

✓/X	✓	X	✓
7. Nesmýl na obrázku – V čem je obrázek nesmyslný?			
Vybraný obrázek:	Letadlo	Ramínko	Šnek
Správná odpověď:	LETADLO NEMÁ PTAČÍ KRÍDLA	HÁČEK NEPATŘÍ DOLŮ, ALE NAHORU	ŠNEK NEMÁ DOMEČEK, ALE ULITU
Odpověď dítěte:	letadlo	háček patří správně nahoru	šnek nemá domeček, ale ulitu
✓/X	✓	✓	✓
8. Dějová posloupnost – dítě poskládá děj z obrázků			
Vybrané obrázky:	STAVĚNÍ SNĚHULÁKA	RŮST KYTKY	LÍHNUTÍ KUŘÁTKA
Odpověď dítěte:	sestavila, byla prokláma, ale nepopřela	s dopomocí, byla popřela	nepopřela, ale sestavila
✓/X	✓	✓	✓
9. Synonyma – Jak bychom to mohli říct jinak?			
Vybrané obrázky:	DŮM	HOLKA	KLUK
Správná odpověď:	chaloupka, stavení, barák	dívka, děvče, holčička	hoch, chlapec
Odpověď dítěte:			
✓/X	X	X	X
10. Homonyma – Kolik to má významů?			
Slovo:	KORUNA	OKO	MYŠ
Správná odpověď:	královská koruna, peníze	lidské oko, volské oko	zvíře, myš k počítači
Odpověď dítěte:		okna	

6/6

→ 5 etapami, musela jsem se doptat, proč to tak je

4/4

0/3

0/4

✓/X	X	X	X	X
11. Automatizované řady				
Pokyn:	DNY V TÝDNU		ČÍSELNÉ ŘADY	
	pondělí, úterý, středa, čtvrtek, pátek, sobota, neděle		1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10	
Odpověď dítěte:	středa, čtvrtek, pátek, sobota, neděle		1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10 jedna, dva, tři, čtyři, pět, šest, sedm, osm, devět, deset	
✓/X	X			✓
Řekni básničku/písničku				
PLSÍ, PLSÍ, IEN SE LEŽE, KAM KONÍKY POLEDENE, POLEDENE NA JUKA, AŠ TUTAČKA ŽAKUKÁ, TUTAČKA UŠ ŽAKUTALA, MÁ PALEUKA ŽAPLAKALA, TUTAČKO UŠ NETUTEJ, MÁ PALEUKO NEPATEJ.				
} začala sama, pak předma má dopomoc				
12. Popis obrázku				
Mimi, kosa (kočka), očička, balista (balistka), miš (míš), kyčlička (kyčlička) ⇒ popis jednoslovný, spíše odpovídala ma otázky, i odpovídá ma otázky byla jednoslovná				
Mimi - Co dítě? Hraje. S čím si hraje? Kyčličkou (autičkem) Balista - Co dítě? Veselá plavba? Jaké plavbo užívá? Tiso (bříško), ponorky, balhody. Miš - Kdo si s tím mišem hraje? Kluk Co dítě? Kde holička? Hraje si ma písčoušičí? Neumí Co nosí? Ma stromček? Očička, kyčličky (křížníčky)				

Příloha č. 7: Vstupní orientační vyšetření – chlapec č.1

ZÁZNAMOVÝ ARCH – vstupní/výstupní vyšetření										
Jméno dítěte:	Chlapec č.1									
Datum vyšetření:	26.10.									
1. Aktivní + pasivní slovní zásoba										
Ukaž, kde je ... (pasivní slovní zásoba)										
Hledaný obrázek:	ZÁMEK	HRNEČEK	POSTEL	STROM	LETADLO	KYTKA	OKO	SNĚHULÁK	KLUK	HŘEBEN
✓/X	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Řekni, co je na obrázku (aktivní slovní zásoba)										
Vybraný obrázek:	JAHODA	CITRON	MYŠ	HOLKA	ZMRZLINA	AUTO	TRIČKO	NŮŽKY	BOTY	DŮM
Odpověď dítěte:	jahoda	čitrón	myš	holčička	amalina	auto	čurko	měsíčky	botky	domček
✓/X										
2. Obrázek dle použití										
Dítě ukáže obrázek podle pokynu										
Pokyn:	Z čeho pijeme	V čem spíme	Co si obouváme	Čím stříháme	Čím se češeme	V čem jezdíme				
Hledaný obrázek:	HRNEČEK	POSTEL	BOTY	NŮŽKY	HŘEBEN	AUTO				
✓/X	✓	✓	✓	✓	X	✓				
3. Činnosti										
Ukaž mi, kdo ...										
Hledaný obrázek:	SEDÍ		JÍ	HRAJE SI	SPÍ	PIJE				
✓/X	X		✓	✓	✓	✓				
4. Povolání										
a) Ukaž, kdo ...										
Pokyn:	Kdo léčí?	Kdo hasí?	Kdo vaří?	Kdo maluje?	Kdo stříhá vlasy?	Kdo se stará o zahradu?				

Hledaný obrázek:	DOKTOR	HASIČ	KUCHAŘ	MALÍŘ	KADEŘNICE	ZAHRADNÍK	4/6
✓/X	✓	X	✓	✓	✓	X	
b) Pojmenuj, co dělá určité povolání							
Povolání:	Doktor	Hasič	Kuchař	Malíř	Kadeřnice	Zahradník	
Správná odpověď:	LÉČÍ	HASÍ	VAŘÍ	MALUJE	STŘÍHÁ	STARÁ SE O ZAHRADU	2/6
Odpověď dítěte:	—	dělá oheň	vaří	maluje	—	—	
✓/X	X	X	✓	✓	X	X	
5. Antonyma							
a) Chápe jednoduché protiklady (ukaž mi, který dům je nízký X vysoký)							
Antonyma:	MALÝ x VELKÝ	VYSOKÝ x NÍZKÝ	HORKÝ x STUDENÝ	DLOUHÝ x KRÁTKÝ	SMĚJE x PLÁČE		5/5
Odpověď dítěte:							
✓/X	✓	✓	✓	✓	✓	✓	
b) Dítě doplní protiklady s názorem							
Vybraný obrázek:	Sladký	Tlustý	Pomalý	Čistý	Mladý		
Správná odpověď:	KYSELÝ	HUBENÝ	RYCHLÝ	ŠPINAVÝ	STARÝ		4/5
Odpověď dítěte:	kyselý	—	rychlý	pinavý	starý		
✓/X	✓	X	✓	✓	✓	✓	
c) Dítě tvoří protiklad							
Antonyma:	Malý	Starý	Horký	Čistý	Kyselý	Tlustý	
Správná odpověď:	VELKÝ	MLADÝ	STUDENÝ	ŠPINAVÝ	SLADKÝ	HUBENÝ	4/6
Odpověď dítěte:	velký	mladý	zimný	pinavý	sladký	X	

✓/X	✓	✓	X	✓	✓	X	
6. Nadřazené pojmy							
a) Dítě zařadí obrázky pod nadřazené pojmy (výběr obrázků ze stejné skupiny)							
Název skupiny:	OVOCE	ZELENINA	OBLEČENÍ	NÁBYTEK	ZVÍŘATA	DOPRAVNÍ PROSTŘEDKY	
Správná odpověď:	banán, hruška, jablko, jahoda, třešně	mrkev, okurka, paprika, rajče, ředkvička	čepice, džíny, ponožky, rukavice, tričko	postel, skříň, stůl, židle	kočka, králík, pes, slon, želva	auto, autobus, letadlo, vlak	4/6
Odpověď dítěte:	jablko, jahoda, banán, hruška, třešně, mrkev	mrkev, okurka, paprika, rajče, ředkvička, okurka	čepice, ponožky, džíny, rukavice, tričko	postel, skříň, židle, stůl	pes, králík, slon, kočka, želva, šelma	auto, autobus, letadlo, vlak	
✓/X	X	X	✓	✓	✓	✓	
b) Dítě tvoří nadřazené pojmy							
Název skupiny:	OVOCE	ZELENINA	OBLEČENÍ	NÁBYTEK	ZVÍŘATA	DOPRAVNÍ PROSTŘEDKY	
Odpověď dítěte:	ovoce	zelenina	—	nábytek	zvířata	—	4/6
✓/X	✓	✓	X	✓	✓	X	
c) Dítě identifikuje věci podle společných podstatných znaků – podej mi všechno							
Pokyn:	CO JÍME	CO JEZDÍ	CO SI OBLÉKÁME				
	banán, hruška, jablko, jahoda, třešně, mrkev, okurka, paprika, rajče, ředkvička	auto, autobus, vlak	čepice, džíny, ponožky, rukavice, tričko				
Odpověď dítěte:	jablko, banán, jahoda, hruška, třešně, mrkev, okurka, paprika, rajče, ředkvička	auto, vlak, autobus	čepice, ponožky, rukavice, džíny, tričko				3/3

✓/X	✓	✓	✓	✓	✓	✓
7. Nesmysl na obrázku – V čem je obrázek nesmyslný?						
Vybraný obrázek:	Letadlo	Ramínko	Šnek	Mrkev	Židle	Strom
Správná odpověď:	LETADLO NEMÁ PTAČÍ KŘÍDLA	HÁČEK NEPATŘÍ DOLŮ, ALE NAHORU	ŠNEK NEMÁ DOMEČEK, ALE ULITU	MRKEV NENÍ MODRÁ, ALE ORANŽOVÁ	ŽIDLE NEMÁ TŘI NOHY, ALE ČTYŘI	NA STROMĚ NEROSTOU PAPIKY
Odpověď dítěte:	letadlo má žebro ptačte	—————	ušlech, ně šnek # špatně → proč? protože děm stojí na trávník	modrá mrkev, je úžasná	čtyři noha	papírka není na stromě Bude nosit k nohama
✓/X	✓	✗	✓ (dalo by se uvažet)	✓	✓	✓
8. Dějová posloupnost – dítě poskládá děj z obrázků						
Vybrané obrázky:	STAVĚNÍ SNĚHUŠKA	RŮST KYTKY	LÍHNUTÍ KUŘÁTKA	OBLÉKÁNÍ		
Odpověď dítěte:	stavitelka ten problém # dít bude → tři bude → sněhuška	stavitel OK, ale bez popisu	stavitel OK to je celý děj → malá prasátko → boudně prasátko a kuřátko	OK je celý příběh → pule malá dívka → pak kuřátko a kuřko → on má špičky, kuřko, kuřko a ponocny		
✓/X	✓	✓	✓	✓		
9. Synonyma – Jak bychom to mohli říct jinak?						
Vybrané obrázky:	DŮM	HOLKA	KLUK			
Správná odpověď:	chaloupka, stavení, barák, domeček	dívka, děvče, holčička	hoch, chlapec			
Odpověď dítěte:	domeček	ženatčička	chlapeček			
✓/X	✓	✓	✓			
10. Homonyma – Kolik to má významů?						
Slovo:	KORUNA	OKO	MYŠ	ZUBY		
Správná odpověď:	královská koruna, peníze	lidské oko, volské oko	zvíře, myš k počítači	zuby v puse, zuby na pile		
Odpověď dítěte:	koruna pro peníze			Myš k puse		

5/6
→ má uspořádaný
jsem se
musela
dopřít
4/4
2/3
0/4

✓/X	✗	✗	✗	✗
11. Automatizované řady				
Pokyn:	DNY V TÝDNU		ČÍSELNÉ ŘADY	
	pondělí, úterý, středa, čtvrtek, pátek, sobota, neděle		1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10	
Odpověď dítěte:	pondělí, úterý, středa, čtvrtek, pátek, sobota, neděle		jedna, dva, tři, čtyři, pět, šest, sedm, osm, devět, deset	
✓/X	✓		✓	
Řekni básničku/písničku				
Neumím, ani se nepokusím				
12. Popis obrázku				
<p>bluše, kalicha, mnase, dšda, dítě, dítě, autem (tuto utlu řeká sám ve své), myš</p> <p>⇒ popis obrázku # domoslovný, poté pomocí dopomocných otázek, má letka? ušlech? odpovídá # domoslovně</p> <p>ma měšček? otázka medonka? ušlech? odpověď (př. to dítě? kalicha)</p> <p>to dítě? kam? kalicha? → fotička</p> <p>to dítě? dšda? → sám? mnase? → leam? jí dšda? → do lešičku</p> <p>to dítě? ušlech? → knazy? písčím</p>				

2/2

Příloha č. 8: Výstupní orientační vyšetření – chlapec č.1

ZÁZNAMOVÝ ARCH – vstupní/výstupní vyšetření											
Jméno dítěte:		Chlapec č.1									
Datum vyšetření:		24.2.									
1. Aktivní + pasivní slovní zásoba											
Ukaž, kde je ... (pasivní slovní zásoba)											
Hledaný obrázek:	ZÁMEK	HRNEČEK	POSTEL	STROM	LETADLO	KYTKA	OKO	SNĚHULÁK	KLUK	HŘEBEN	10/10
✓/X	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	
Řekni, co je na obrázku (aktivní slovní zásoba)											
Vybraný obrázek:	JAHODA	CITRON	MYŠ	HOLKA	ZMRZLINA	AUTO	TRIČKO	NŮŽKY	BOTY	DŮM	10/10
Odpověď dítěte:	jahoda	citrón	myš	holka	smazlina	auto	tričko	nůžky	boty	dům	
✓/X	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	
2. Obrázek dle použití											
Dítě ukáže obrázek podle pokynu											
Pokyn:	Z čeho pijeme	V čem spíme	Co si obouváme	Čím stříháme	Čím se češeme	V čem jezdíme					
Hledaný obrázek:	HRNEČEK	POSTEL	BOTY	NŮŽKY	HŘEBEN	AUTO					
✓/X	✓	✓	✓	✓	✓	✓					
3. Činnosti											
Ukaž mi, kdo ...											
Hledaný obrázek:	SEDÍ	JÍ	HRAJE SI	SPÍ	PIJE						
✓/X	✓	✓	✓	✓	✓						
4. Povolání											
a) Ukaž, kdo ...											
Pokyn:	Kdo léčí?	Kdo hasí?	Kdo vaří?	Kdo maluje?	Kdo stříhá vlasy?	Kdo se stará o zahradu?					

Hledaný obrázek:	DOKTOR	HASIČ	KUCHAR	MALÍŘ	KADEŘNICE	ZAHRADNÍK	6/6
✓/X	✓	✓	✓	✓	✓	✓	
b) Pojmenuj, co dělá určité povolání							
Povolání:	Doktor	Hasič	Kuchař	Malíř	Kadeřnice	Zahradník	
Správná odpověď:	LÉČÍ	HASÍ	VAŘÍ	MALUJE	STŘÍHÁ	STARÁ SE O ZAHRADU	6/6
Odpověď dítěte:	opemuje lidi	hasí oheň	vaří	maluje dům	stříhá vlasy	stará se o květiny a ovoc	
✓/X	✓	✓	✓	✓	✓	✓	
5. Antonyma							
a) Chápe jednoduché protiklady (ukaz mi, který dům je nízký X vysoký)							
Antonyma:	MALÝ x VELKÝ	VYSOKÝ x NÍZKÝ	HORKÝ x STUDENÝ	DLOUHÝ x KRÁTKÝ	SMĚJE x PLÁČE		
Odpověď dítěte:							
✓/X	✓	✓	✓	✓	✓		
b) Dítě doplní protiklady s názorem							
Vybraný obrázek:	Sladký	Tlustý	Pomalý	Čistý	Mladý		
Správná odpověď:	KYSELÝ	HUBENÝ	RYCHLÝ	ŠPINAVÝ	STARÝ		
Odpověď dítěte:	kyseľý	hubený	rychlý	špinavý	starý		
✓/X	✓	✓	✓	✓	✓		
c) Dítě tvoří protiklad							
Antonyma:	Malý	Starý	Horký	Čistý	Kyselý	Tlustý	
Správná odpověď:	VELKÝ	MLADÝ	STUDENÝ	ŠPINAVÝ	SLADKÝ	HUBENÝ	6/6
Odpověď dítěte:	velký	mladý	studený	špinavý	sladký	hubený	

✓/X	✓	✓	✓	✓	✓	✓
6. Nadřazené pojmy						
a) Dítě zařadí obrázky pod nadřazené pojmy (výběr obrázků ze stejné skupiny)						
Název skupiny:	OVOCE	ZELENINA	OBLEČENÍ	NÁBYTEK	ZVÍRATA	DOPRAVNÍ PROSTŘEDKY
Správná odpověď:	banán, hruška, jablko, jahoda, třešně	mrkev, okurka, paprika, rajče, ředkvička	čepice, džíny, ponožky, rukavice, tričko	postel, skříň, stůl, židle	kočka, králík, pes, slon, želva	auto, autobus, letadlo, vlak
Odpověď dítěte:	hruška, jablko, jablko, banán a třešně chyběly	mrkev, rajče, okurka, paprika, ředkvička	blezhoty, tričko, čepice, rukavice, ponožky	stůl, skříň, židle, postel	pes, kočka, slon, želva, Rena'le	auto, vlak, autobus, letadlo
✓/X	X	✓	✓	✓	✓	✓
b) Dítě tvoří nadřazené pojmy						
Název skupiny:	OVOCE	ZELENINA	OBLEČENÍ	NÁBYTEK	ZVÍRATA	DOPRAVNÍ PROSTŘEDKY
Odpověď dítěte:	zelmina	ovoce	oblečení	nábytek	zvířátka	dopravní prostředky
✓/X	X	X	✓	✓	✓	✓
c) Dítě identifikuje věci podle společných podstatných znaků – podej mi všechno						
Pokyn:	CO JÍME		CO JEZDÍ		CO SI OBLÉKÁME	
	banán, hruška, jablko, jahoda, třešně, mrkev, okurka, paprika, rajče, ředkvička		auto, autobus, vlak		čepice, džíny, ponožky, rukavice, tričko	
Odpověď dítěte:	banán, jablko, jahoda, hruška, třešně, okurka, mrkev, rajče, paprika, ředkvička		auto, vlak, autobus		čepice, tričko, ponožky, rukavice, džíny	

5/6

4/6

3/3

✓/X	✓	✓	✓	✓	✓	✓
7. Nesmysl na obrázku – V čem je obrázek nesmyslný?						
Vybraný obrázek:	Letadlo	Ramínko	Šnek	Mrkev	Židle	Strom
Správná odpověď:	LETADLO NEMÁ PTAČÍ KŘÍDLA	HÁČEK NEPATŘÍ DOLŮ, ALE NAHORU	ŠNEK NEMÁ DOMEČEK, ALE ULITU	MRKEV NENÍ MODRÁ, ALE ORANŽOVÁ	ŽIDLE NEMÁ TŘI NOHY, ALE ČTYŘI	NA STROMĚ NEROSTOU PAPRIKY
Odpověď dítěte:	letadlo má papírky s prameny	háček je dovně, musí být doady nahoru	šnek barva, ulička musí být	je modrá, má liste oranžová mrkev	je dva nožičky, čtyři	je tam paprika špatně
✓/X	✓	✓	✓	✓	✓	✓
8. Dějová posloupnost – dítě poskládá děj z obrázků						
Vybrané obrázky:	STAVĚNÍ SNĚHULÁKA	RŮST KYTKY	LÍHNUTÍ KUŘÁTKA	OBLÉKÁNÍ		
Odpověď dítěte:	jsou dvě koule → tedy jsou tři koule → až je celý sněhuláček	je dva květině → pak to pěstujeme → a je celá květina	je celý vajčák → je malá prasečká → když se vylétovejí	je celý maláček → má oblečení → pak oblékat košile a čepice → pak boty		
✓/X	✓	✓	✓	✓		
9. Synonyma – Jak bychom to mohli říct jinak?						
Vybrané obrázky:	DŮM	HOLKA	KLUK			
Správná odpověď:	chaloupka, stavení, barák	dívka, děvče, holčička	hoch, chlapec			
Odpověď dítěte:	domček, barák	holčička	Relutička			
✓/X	✓	✓	✓			
10. Homonyma – Kolik to má významů?						
Slovo:	KORUNA	OKO	MYŠ	ZUBY		
Správná odpověď:	královská koruna, peníze	lidské oko, volské oko	zvíře, myš k počítači	zuby v puse, zuby na pile		
Odpověď dítěte:	Koruna peníze a na pleci	oko jako vajčák, myš máme	zvíře, myš jako na PC	Zuby v puse, na pile, zub		

6/6

4/4

3/3

4/4

✓/X	✓	✓	✓	✓
11. Automatizované řady				
Pokyn:	DNY V TÝDNU pondělí, úterý, středa, čtvrtek, pátek, sobota, neděle		ČÍSELNÉ ŘADY 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10	
Odpověď dítěte:	úterý, středa, čtvrtek, pátek, sobota, neděle		jedna, dva, tři, čtyři, pět, šest, sedm, osm, devět, deset	
✓/X	X			✓
Řekni mi básničku/písničku				
KOULELA SE ZE DVORA, VEZIKÁNSKÁ BRAMBORA, NEVIDĚLA, NESLYŠELA, ŠE PANDA ZÁVOLA. KAM KOUKÁŠ TY ZÁVOLA, NA TEBE TY BRAMBORO.				
KDYBY TUDY PROŠEL VLAK, BYL BY Z TEBE BRAMBORÁK.				
} s mírnou pomocí, v řídké básni s pomocí s jednou větou				
12. Popis obrázku				
Já vidím, jak děda satíval mluvu a sešleučky. Miminke hraje šachy. Vidím, jak Petuška hraje fotbal. Holka, jak dává hrádka písku. Kolečka leouka z olema. Vidím sluníčko a mraky. Vidím jabříčka, jak nístou ma sbrně. A balíčka utír realitoty, ponožky a šůtko.				
=> při popisu obřepci vpadávaly předložky rovnáme si/se				

Příloha č. 9: Vstupní orientační vyšetření – chlapec č.2

ZÁZNAMOVÝ ARCH – vstupní/výstupní vyšetření										
Jméno dítěte:	Chlapec č.2									
Datum vyšetření:	9. 11.									
1. Aktivní + pasivní slovní zásoba										
Ukaž, kde je ... (pasivní slovní zásoba)										
Hledaný obrázek:	ZÁMEK	HRNEČEK	POSTEL	STROM	LETADLO	KYTKA	OKO	SNĚHULÁK	KLUK	HŘEBEN
✓/X	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Řekni, co je na obrázku (aktivní slovní zásoba)										
Vybraný obrázek:	JAHODA	CITRON	MYŠ	HOLKA	ZMRZLINA	AUTO	TRIČKO	NŮŽKY	BOTY	DŮM
Odpověď dítěte:	jaboda	citron	myš	holička	zmrzlina	auto	tričko	nůžky	boty	domček
2. Obrázek dle použití										
Dítě ukáže obrázek podle pokynu										
Pokyn:	Z čeho pijeme	V čem spíme	Co si obouváme	Čím stříháme	Čím se češeme	V čem jezdíme				
Hledaný obrázek:	HRNEČEK	POSTEL	BOTY	NŮŽKY	HŘEBEN	AUTO				
✓/X	✓	✓	✓	✓	✓	✓				
3. Činnosti										
Ukaž mi, kdo ...										
Hledaný obrázek:	SEDÍ	JÍ	HRAJE SI	SPÍ	PIJE					
✓/X	✓	✓	✓	✓	✓					
4. Povolání										
a) Ukaž, kdo ...										
Pokyn:	Kdo léčí?	Kdo hasí?	Kdo vaří?	Kdo maluje?	Kdo stříhá vlasy?	Kdo se stará o zahradu?				

Hledaný obrázek:	DOKTOR	HASIČ	KUCHAŘ	MALÍŘ	KADEŘNICE	ZAHRADNÍK	6/6
✓/X	✓	✓	✓	✓	✓	✓	
b) Pojmenuj, co dělá určité povolání							
Povolání:	Doktor	Hasič	Kuchař	Malíř	Kadeřnice	Zahradník	
Správná odpověď:	LÉČÍ	HASÍ	VAŘÍ	MALUJE	STŘÍHÁ	STARÁ SE O ZAHRADU	6/6
Odpověď dítěte:	léčí	hasí ohně	vaří	maluje	stříhá vlasy	ošetřuje zahradu	
✓/X	✓	✓	✓	✓	✓	✓	
5. Antonyma							
a) Chápe jednoduché protiklady (ukaz mi, který dům je nízký X vysoký)							
Antonyma:	MALÝ x VELKÝ	VYSOKÝ x NÍZKÝ	HORKÝ x STUDENÝ	DLOUHÝ x KRÁTKÝ	SMĚJE x PLÁČE		
Odpověď dítěte:							5/5
✓/X	✓	✓	✓	✓	✓	✓	
b) Dítě doplní protiklady s názorem							
Vybraný obrázek:	Sladký	Tlustý	Pomalý	Čistý	Mladý		
Správná odpověď:	KYSELÝ	HUBENÝ	RYCHLÝ	ŠPINAVÝ	STARÝ		5/5
Odpověď dítěte:	kyseľ	—	rychlý	špinavý	—		
✓/X	✓	X	✓	✓	X		
c) Dítě tvoří protiklad							
Antonyma:	Malý	Starý	Horký	Čistý	Kyselý	Tlustý	5/6
Správná odpověď:	VELKÝ	MLADÝ	STUDENÝ	ŠPINAVÝ	SLADKÝ	HUBENÝ	
Odpověď dítěte:	—	mladý	studený	špinavý	sladký	hubený	

✓/X	X	✓	✓	✓	✓	✓	
6. Nadřazené pojmy							
a) Dítě zařadí obrázky pod nadřazené pojmy (výběr obrázků ze stejné skupiny)							
Název skupiny:	OVOCE	ZELENINA	OBLEČENÍ	NÁBYTEK	ZVÍŘATA	DOPRAVNÍ PROSTŘEDKY	
Správná odpověď:	banán, hruška, jablko, jahoda, třešně	mrkev, okurka, paprika, rajče, ředkvička	čepice, džíny, ponožky, rukavice, tričko	postel, skříň, stůl, židle	kočka, králík, pes, slon, želva	auto, autobus, letadlo, vlak	hasič koncentrace
Odpověď dítěte:	mrkev, okurka, banán, jablko, hruška, třešně, jahoda → chytla	okurka, mrkev, rajče, paprika, ředkvička	čepice, džíny, tričko, ponožky, rukavice → chytla	stůl, židle, postel, skříň	pes, kočka, slon, želva, králík	auto, autobus, letadlo, vlak	4/6
✓/X	X	✓	X	✓	✓	✓	
b) Dítě tvoří nadřazené pojmy							
Název skupiny:	OVOCE	ZELENINA	OBLEČENÍ	NÁBYTEK	ZVÍŘATA	DOPRAVNÍ PROSTŘEDKY	
Odpověď dítěte:	okurka	okurka	plátek (prádlo)	malý stůl	zvířata	—	4/6
✓/X	X	✓	✓	✓	✓	X	
c) Dítě identifikuje věci podle společných podstatných znaků – podej mi všechno							
Pokyn:	CO JÍME		CO JEZDÍ		CO SI OBLÉKÁME		
	banán, hruška, jablko, jahoda, třešně, mrkev, okurka, paprika, rajče, ředkvička		auto, autobus, vlak		čepice, džíny, ponožky, rukavice, tričko		2/3
Odpověď dítěte:	mrkev, okurka, banán, hruška, jablko, paprika, rajče, ředkvička, jahoda, třešně		letadlo, auto, autobus, vlak		čepice, džíny, ponožky, rukavice, tričko		

✓/X	✓		×		✓	
7. Nesmysl na obrázku – V čem je obrázek nesmyslný?						
Vybraný obrázek:	Letadlo	Ramínko	Šnek	Mrkev	Židle	Strom
Správná odpověď:	LETADLO NEMÁ PTAČÍ KRÍDLA	HÁČEK NEPATŘÍ DOLŮ, ALE NAHORU	ŠNEK NEMÁ DOMEČEK, ALE ULITU	MRKEV NENÍ MODRÁ, ALE ORANŽOVÁ	ŽIDLE NEMÁ TŘI NOHY, ALE ČTYŘI	NA STROMĚ NEROSTOU PAPIKY
Odpověď dítěte:	ma' ptačí křídla	háček (mužička, ale pak ušlechtil, ale má háček správně být)	šnek má domeček, má ušnit ulitu	mrkev je modrá, má být oranžová	židly nemá nohu, má mít tři	židly si papírky, má být u stromě
✓/X	✓	✓	✓	✓	✓	
8. Dějová posloupnost – dítě poskládá děj z obrázků						
Vybrané obrázky:	STAVĚNÍ SNĚHULÁKA	RŮST KYTKY	LÍHNUTÍ KUŘÁTKA	OBLÉKÁNÍ		
Odpověď dítěte:	sežoural správně + papírek musí uvidět dít že bude → tedy jsou pak tři → dále mu pomáhaly, mlávek a hrnce	sežoural správně + papírek tedy je jeden děláček → tedy jsou dva žilky, pak jsme → vysoké žilky	okradel + papírek tedy navolení vejček → kůrky → je tam pak mládek	prohodil kůrku a žabky odhodl, tak papírek		
✓/X	✓	✓	✓	×		
9. Synonyma – Jak bychom to mohli říct jinak?						
Vybrané obrázky:	DŮM	HOLKA	KLUK			
Správná odpověď:	chaloupka, stavení, barák	dívka, děvče, holčička	hoch, chlapec			
Odpověď dítěte:	domeček, paráda	holčička	—			
✓/X	✓	✓	×			
10. Homonyma – Kolik to má významů?						
Slovo:	KORUNA	OKO	MYŠ	ZUBY		
Správná odpověď:	královská koruna, peníze	lidské oko, vojské oko	zvíře, myš k počítači	zuby v puse, zuby na pile		
Odpověď dítěte:	na hlavě peníze, zlatá koruna (peníze)	maje oko na bouřičku	zvíře	zuby na bouřičku		

doplněné na úroveň
6/6
5/4
2/3
1/4

✓/X	✓	×	×	×
11. Automatizované řady				
Pokyn:	DNY V TÝDNU		ČÍSELNÉ ŘADY	
	pondělí, úterý, středa, čtvrtek, pátek, sobota, neděle		1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10	
Odpověď dítěte:	pondělí, úterý, středa, čtvrtek, pátek, sobota, neděle		jedem, dva, tři, čtyři, pět, šest, sedm, osm, devět, deset	
✓/X	✓		✓	
Řekni básničku/pisničku				
<p>Babka má čtyři jablečka, dětoušek jim dává. Dy mi babko jablečko, budeme mít sládko. Hně dětoušek, měl rosiček,</p> <p>a babka župka. Jedou dětoušek má maounku, já si s tebou dupnu.</p>				
12. Popis obrázku				
<p>Ja' vidim, ja'ke babka Roopi do mléce. Vidim babka ma oteně. Taky, ja'ke malý miminko si hráje s autičkem. Vidim, ja'ke dětička je ma píseň. Ja' vidim babičku, ja'ke tři plátalo. Taky dětička satejva' sáhnatku. Mys' je venku. A to je všechno.</p> <p>⇒ obsáhly popis, tvoril složitější věty, používal přídavná, jable vidim' používat sunatku' si/se</p>				

2/2

Příloha č. 10: Výstupní orientační vyšetření – chlapec č.2

ZÁZNAMOVÝ ARCH – vstupní/výstupní vyšetření											
Jméno dítěte:	Chlapec č.2										
Datum vyšetření:	23.2										
1. Aktivní + pasivní slovní zásoba											
Ukaž, kde je ... (pasivní slovní zásoba)											
Hledaný obrázek:	ZÁMEK	HRNEČEK	POSTEL	STROM	LETADLO	KYTKA	OKO	SNĚHULÁK	KLUK	HŘEBEN	10/10
✓/X	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	
Řekni, co je na obrázku (aktivní slovní zásoba)											
Vybraný obrázek:	JAHODA	CITRON	MYŠ	HOLKA	ZMRZLINA	AUTO	TRIČKO	NŮŽKY	BOTY	DŮM	10/10
Odpověď dítěte:	jahoda	citron	myš	holčička	zmrzlina	autíčko	tričko	nůžky	boty	domček	
2. Obrázek dle použití											
Dítě ukáže obrázek podle pokynu											
Pokyn:	Z čeho pijeme	V čem spíme	Co si obouváme	Čím stříháme	Čím se češeme	V čem jezdíme					6/6
Hledaný obrázek:	HRNEČEK	POSTEL	BOTY	NŮŽKY	HŘEBEN	AUTO					
✓/X	✓	✓	✓	✓	✓	✓					
3. Činnosti											
Ukaž mi, kdo ...											
Hledaný obrázek:	SEDÍ	JÍ	HRAJE SI	SPÍ	PIJE						5/5
✓/X	✓	✓	✓	✓	✓						
4. Povolání											
a) Ukaž, kdo ...											
Pokyn:	Kdo léčí?	Kdo hasí?	Kdo vaří?	Kdo maluje?	Kdo stříhá vlasy?	Kdo se stará o zahradu?					

Hledaný obrázek:	DOKTOR	HASIČ	KUCHAŘ	MALÍŘ	KADEŘNICE	ZAHRADNÍK	6/6
✓/X	✓	✓	✓	✓	✓	✓	
b) Pojmenuj, co dělá určité povolání							
Povolání:	Doktor	Hasič	Kuchař	Malíř	Kadeřnice	Zahradník	
Správná odpověď:	LÉČÍ	HASÍ	VAŘÍ	MALUJE	STŘÍHÁ	STARÁ SE O ZAHRADU	
Odpověď dítěte:	léčí lidi	hasí vodu	vaří	maluje obrazy	stříhá vlasy	stará se o zahrady a stromy	
✓/X	✓	✓	✓	✓	✓	✓	
5. Antonyma							
a) Chápe jednoduché protiklady (ukaž mi, který dům je nízký X vysoký)							
Antonyma:	MALÝ x VELKÝ	VYSOKÝ x NÍZKÝ	HORKÝ x STUDENÝ	DLOUHÝ x KRÁTKÝ	SMĚJE x PLÁČE		5/5
Odpověď dítěte:							
✓/X	✓	✓	✓	✓	✓	✓	
b) Dítě doplní protiklady s názorem							
Vybraný obrázek:	Sladký	Tlustý	Pomalý	Čistý	Mladý		
Správná odpověď:	KYSELÝ	HUBENÝ	RYCHLÝ	ŠPINAVÝ	STARÝ		
Odpověď dítěte:	kyselejší	hubenější	rychlejší	špinavější	starší		
✓/X	✓	✓	✓	✓	✓		
c) Dítě tvoří protiklad							
Antonyma:	Malý	Starý	Horký	Čistý	Kyselý	Tlustý	
Správná odpověď:	VELKÝ	MLADÝ	STUDENÝ	ŠPINAVÝ	SLADKÝ	HUBENÝ	
Odpověď dítěte:	velký	mladý	studený	špinavý	sladký	hubený	
✓/X	✓	✓	✓	✓	✓	✓	

✓/X	✓	✓	✓	✓	✓	✓
6. Nadřazené pojmy						
a) Dítě zařadí obrázky pod nadřazené pojmy (výběr obrázků ze stejné skupiny)						
Název skupiny:	OVOCE	ZELENINA	OBLEČENÍ	NÁBYTEK	ZVÍŘATA	DOPRAVNÍ PROSTŘEDKY
Správná odpověď:	banán, hruška, jablko, jahoda, třešně	mrkev, okurka, paprika, rajče, ředkvička	čepice, džiny, ponožky, rukavice, tričko	postel, skříň, stůl, židle	kočka, králik, pes, slon, želva	auto, autobus, letadlo, vlak
Odpověď dítěte:	jablko, jablečko, štanoha, hruška, třešně	okurka, paprika, mrkev, rajče, ředkvička	džiny, tričko, čepice, ponožky, rukavice	stůl, židle, postel, skříň	pes, kočka, slon, želva, ponužka	vlak, letadlo, auto, autobus
✓/X	✓	✓	✓	✓	✓	✓
b) Dítě tvoří nadřazené pojmy						
Název skupiny:	OVOCE	ZELENINA	OBLEČENÍ	NÁBYTEK	ZVÍŘATA	DOPRAVNÍ PROSTŘEDKY
Odpověď dítěte:	ovoce	zeleň	oblečení	nábytek	zvířata	dopravní prostředky
✓/X	✓	✓	✓	✓	✓	✓
c) Dítě identifikuje věci podle společných podstatných znaků – podej mi všechno						
Pokyn:	CO JÍME		CO JEZDÍ		CO SI OBLÉKÁME	
	banán, hruška, jablko, jahoda, třešně, mrkev, okurka, paprika, rajče, ředkvička		auto, autobus, vlak		čepice, džiny, ponožky, rukavice, tričko	
Odpověď dítěte:	banán, hruška, jablko, jahoda, třešně, mrkev, okurka, paprika, rajče, ředkvička		auto, autobus, vlak		čepice, džiny, ponožky, rukavice, tričko	

✓/X	✓	✓	✓	✓	✓	
7. Nesmysl na obrázku – V čem je obrázek nesmyslný?						
Vybraný obrázek:	Letadlo	Ramínko	Šnek	Mrkev	Židle	Strom
Správná odpověď:	LETADLO NEMÁ PTAČÍ KŘÍDLA	HÁČEK NEPATŘÍ DOLŮ, ALE NAHORU	ŠNEK NEMÁ DOMEČEK, ALE ULITU	MRKEV NENÍ MODRÁ, ALE ORANŽOVÁ	ŽIDLE NEMÁ TŘI NOHY, ALE ČTYŘI	NA STROMĚ NEROSTOU PAPIKY
Odpověď dítěte:	ma' křídla jako ptáček	háček je obrácený, patří nahoru	domeček je špatně, šnek má ulitu	špatně je modrá mrkev	chybí nožička	papírka roste v zahradě
✓/X	✓	✓	✓	✓	✓	
8. Dějová posloupnost – dítě poskládá děj z obrázků						
Vybrané obrázky:	STAVĚNÍ SNĚHULÁKA	RŮST KYTKY	LÍHNUTÍ KUŘÁTKA	OBLÉKÁNÍ		
Odpověď dítěte:	uvidíš dvě koule → pak uvidíš tři → a je sněhuláček, ocimeme papoučky, mrkev a kůže, a tak, nic	tedy je předtím květináč → dva květináče, zalijeme → a vyrostl květináč	už vajíčko → rovine → a vylíhlo se kuřátko	koule je sněhulák → oblékne si tričko → oblékne si papouky → a tak, roste koule, tak si tak		
✓/X	✓	✓	✓	✓	✓	
9. Synonyma – Jak bychom to mohli říct jinak?						
Vybrané obrázky:	DŮM	HOLKA	KLUK			
Správná odpověď:	chaloupka, stavení, barák	dívka, děvče, holčička	hoch, chlapec			
Odpověď dítěte:	domeček, barák	holčička	chlapčiček, chlapeček			
✓/X	✓	✓	✓	✓	✓	
10. Homonyma – Kolik to má významů?						
Slovo:	KORUNA	OKO	MYŠ	ZUBY		
Správná odpověď:	královská koruna, peníze	lidské oko, volské oko	zvíře, myš k počítači	zuby v puse, zuby na pile		
Odpověď dítěte:	Koruna má dvě, peníz má	máme oko má kůže, a oko	na PC, myš je zvíře	zuby v puse, na pile jsou tak, zuby		

	placemí	ma jísto		
✓/X	✓	✓	✓	✓
11. Automatizované řady				
Pokyn:	DNY V TÝDNU		ČÍSELNÉ ŘADY	
	pondělí, úterý, středa, čtvrtek, pátek, sobota, neděle		1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10	
Odpověď dítěte:	pondělí, úterý, středa, čtvrtek, pátek, sobota, neděle		jedem, dva, tři, čtyři, pět, šest, sedm, osm, devět, deset	
✓/X	✓	✓	✓	✓
Řekni mi básničku/písničku				
<p>Koukala se ot dívka, utlečalaška klambona, mandla, medlyřela, ma mi padla sařona, beam koubkaš sařona, ma keke by klambona,</p> <p>Redyby bydy prošel vřele, byl by a keke klambona/ke. } bařem dopřel i s pohybem</p>				
12. Popis obrázku				
<p>Kořka leží ma oteně. To oteně je oteněmu. Hlebe si hrage s mičtem. Vope do něj Botička všer kařenoty, ponožky a kůčle. Děda sařiva mbeš a ředleučem. Holčička si hrage ma pišleu. Asi dila bařovleu. Jakolím řaly myšleu, jate leou řea. Kuminleu si hrage s aubičtem a vařičkou. Škou si maplařea ma sařete. Ma strome nosou řařička a řřemě.</p>				

Příloha č. 11: Vstupní orientační vyšetření – chlapec č.3

ZÁZNAMOVÝ ARCH – vstupní/výstupní vyšetření										
Jméno dítěte:	Chlapec č.3									
Datum vyšetření:	2.11									
1. Aktivní + pasivní slovní zásoba										
Ukaž, kde je ... (pasivní slovní zásoba)										
Hledaný obrázek:	ZÁMEK	HRNEČEK	POSTEL	STROM	LETADLO	KYTKA	OKO	SNĚHULÁK	KLUK	HŘEBEN
✓/X	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Řekni, co je na obrázku (aktivní slovní zásoba)										
Vybraný obrázek:	JAHODA	CITRON	MYŠ	HOLKA	ZMRZLINA	AUTO	TRIČKO	NŮŽKY	BOTY	DŮM
Odpověď dítěte:	jahoda	citron	myš	holka	smetana	autičko	buřko	nůžky	botičky	domek
2. Obrázek dle použití										
Dítě ukáže obrázek podle pokynu										
Pokyn:	Z čeho pijeme	V čem spíme	Co si obouváme	Čím stříháme	Čím se češeme	V čem jezdíme				
Hledaný obrázek:	HRNEČEK	POSTEL	BOTY	NŮŽKY	HŘEBEN	AUTO				
✓/X	✓	✓	✓	✓	✓	✓				
3. Činnosti										
Ukaž mi, kdo ...										
Hledaný obrázek:	SEDÍ	JÍ	HRAJE SI	SPÍ	PIJE					
✓/X	✓	✓	✓	✓	✓					
4. Povolání										
a) Ukaž, kdo ...										
Pokyn:	Kdo léčí?	Kdo hasí?	Kdo vaří?	Kdo maluje?	Kdo stříhá vlasy?	Kdo se stará o zahradu?				

Hledaný obrázek:	DOKTOR	HASIČ	KUČAŘ	MALÍŘ	KADEŘNICE	ZAHRADNÍK	4/6
✓/X	✓	✓	✓	✓	✓	✓	
b) Pojmenuj, co dělá určité povolání							
Povolání:	Doktor	Hasič	Kuchař	Malíř	Kadeřnice	Zahradník	
Správná odpověď:	LÉČÍ	HASÍ	VAŘÍ	MALUJE	STRÍHÁ	STARÁ SE O ZAHRADU	5/6
Odpověď dítěte:	léčí lidí	hasí ohně	vaří	maluje	foveka vlasů	hasí a o záhonky	
✓/X	✓	✓	✓	✓	✓	X	
5. Antonyma							
a) Chápe jednoduché protiklady (ukaž mi, který dům je nízký X vysoký)							
Antonyma:	MALÝ x VELKÝ	VYSOKÝ x NÍZKÝ	HORKÝ x STUDENÝ	DLOUHÝ x KRÁTKÝ	SMĚJE x PLÁČE		5/5
Odpověď dítěte:							
✓/X	✓	✓	✓	✓	✓		
b) Dítě doplní protiklady s názorem							
Vybraný obrázek:	Sladký	tlustý	Pomalý	Čistý	Mladý		
Správná odpověď:	KYSELÝ	HUBENÝ	RYCHLÝ	ŠPINAVÝ	STARÝ		1/5
Odpověď dítěte:	sladký	vyšší	pomalý	špinavý	vyšší		
✓/X	X	X	X	✓	X		
c) Dítě tvoří protiklad							
Antonyma:	Malý	Starý	Horký	Čistý	Kyselý	Tlustý	
Správná odpověď:	VELKÝ	MLADÝ	STUDENÝ	ŠPINAVÝ	SLADKÝ	HUBENÝ	2/6
Odpověď dítěte:	velký	vyšší	studený	špinavý	máma, matka	malý	

✓/X	✓	X	✓	X	X	X	
6. Nadřazené pojmy							
a) Dítě zařadí obrázky pod nadřazené pojmy (výběr obrázků ze stejné skupiny)							
Název skupiny:	OVOCE	ZELENINA	OBLEČENÍ	NÁBYTEK	ZVÍŘATA	DOPRAVNÍ PROSTŘEDKY	
Správná odpověď:	banán, hruška, jablko, jahoda, třešně	mrkev, okurka, paprika, rajče, ředkvička	čepice, džiny, ponožky, rukavice, tričko	postel, skříň, stůl, židle	kočka, králík, pes, slon, želva	auto, autobus, letadlo, vlak	5/6
Odpověď dítěte:	banán, hruška, mrkev, jablko, jahoda, třešně	mrkev, paprika, rajče, ředkvička, okurka	tričko, ponožky, rukavice, čepice	stůl, židle, skříň, postel	slon, kočka, králík, pes, želva	vlak, auto, autobus, letadlo	
✓/X	X	✓	✓	✓	✓	✓	
b) Dítě tvoří nadřazené pojmy							
Název skupiny:	OVOCE	ZELENINA	OBLEČENÍ	NÁBYTEK	ZVÍŘATA	DOPRAVNÍ PROSTŘEDKY	
Odpověď dítěte:	ovoce	zelenina	—	—	—	—	2/6
✓/X	✓	✓	X	X	X	X	
c) Dítě identifikuje věci podle společných podstatných znaků – podej mi všechno							
Pokyn:	CO JÍME		CO JEZDÍ		CO SI OBLÉKÁME		
	banán, hruška, jablko, jahoda, třešně, mrkev, okurka, paprika, rajče, ředkvička		auto, autobus, vlak		čepice, džiny, ponožky, rukavice, tričko		2/3
Odpověď dítěte:	jablko, banán, mrkev, třešně, hruška, jahoda, paprika, rajče, okurka, ředkvička		autobus, auto, letadlo, vlak		tričko, čepice, ponožky, rukavice, rukavice		

✓/X	✓		X		✓	
7. Nesmysl na obrázku – V čem je obrázek nesmyslný?						
Vybraný obrázek:	Letadlo	Ramínko	Šnek	Mrkev	Židle	Strom
Správná odpověď:	LETADLO NEMÁ PTAČÍ KŘÍDLA	HÁČEK NEPATŘÍ DOLŮ, ALE NAHORU	ŠNEK NEMÁ DOMEČEK, ALE ULITU	MRKEV NENÍ MODRÁ, ALE ORANŽOVÁ	ŽIDLE NEMÁ TŘI NOHY, ALE ČTYŘI	NA STROMĚ NEROSTOU PAPIKY
Odpověď dítěte:	byly křídla papírová	ma obnašes je špatně háček	špatně je dům	ma obnašes je špatně mrkev	židla má správně, ale chybí jedna noha	papírka je špatně
✓/X	✓	✓	✓	✓	✓	✓
8. Dějová posloupnost – dítě poskládá děj z obrázků						
Vybrané obrázky:	STAVĚNÍ SNĚHULÁKA	RŮST KYTKY	LÍHNUTÍ KUŘÁTKA	OBLEKÁNÍ		
Odpověď dítěte:	seděl, nepopsal - sněhulák má kaptu	prohodil 1 a 2 obnašes	kyte je kuraly -> praske -> a vynořilo se kuřátko	seděl, nepopsal		
✓/X	✓	X	✓	✓	✓	✓
9. Synonyma – Jak bychom to mohli říct jinak?						
Vybrané obrázky:	DŮM	HOLKA	KLUK			
Správná odpověď:	chaloupka, stavení, barák, domáček	dívka, děvče, holčička	hoch, chlapec, chlapeček			
Odpověď dítěte:				chlapeček		
✓/X	X	X	X	✓		
10. Homonyma – Kolik to má významů?						
Slovo:	KORUNA	OKO	MYŠ	ZUBY		
Správná odpověď:	královská koruna, peníze	lidské oko, volské oko	zvíře, myš k počítači	zuby v puse, zuby na pile		
Odpověď dítěte:	peníze	oko je body (ukončí suráka)	myš píse, piše	zuby v ústě přinesl chleba		

✓/X	X	X	X	X
11. Automatizované řady				
Pokyn:	DNY V TÝDNU		ČÍSELNÉ ŘADY	
	pondělí, úterý, středa, čtvrtek, pátek, sobota, neděle		1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10	
Odpověď dítěte:	pondělí, úterý, středa, čtvrtek, pátek, sobota, neděle		jedna, dva, tři, čtyři, pět, šest, sedm, osm, devět, deset	
✓/X	✓		✓	
Řekni básničku/písničku				
nikdy básničku nepsal písm				
12. Popis obrázku				
<p>je vidět píse. Holčička postaví snod a píse. Na obnašes je salnadrake (myslím tím dědu). -> poté doptala se, na otázky začala odpovídat</p> <p>Co dítě dělá? Závazí nahoru Co na něho nese? Holku a řepu</p> <p>Co dítě k tomu bude? Kope míčem.</p> <p>Co dítě k tomu? Kolem lesa má obnašes.</p> <p>Co dítě k tomu? Bolnice, ústí, halby, ponožky a šuce.</p>				

Příloha č. 12: Výstupní orientační vyšetření – chlapec č.3

ZÁZNAMOVÝ ARCH – vstupní/výstupní vyšetření											
Jméno dítěte:	Chlapec č. 3										
Datum vyšetření:	2.5.2										
1. Aktivní + pasivní slovní zásoba											
Ukaž, kde je ... (pasivní slovní zásoba)											
Hledaný obrázek:	ZÁMEK	HRNEČEK	POSTEL	STROM	LETADLO	KYTKA	OKO	SNĚHULÁK	KLUK	HŘEBEN	10/10
✓/X	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	
Řekni, co je na obrázku (aktivní slovní zásoba)											
Vybraný obrázek:	JAHODA	CITRON	MYŠ	HOLKA	ZMRZLINA	AUTO	TRIČKO	NŮŽKY	BOTY	DŮM	10/10
Odpověď dítěte:	jáhoda	citron	mys	holka	zmrzlina	auto	tričko	nůžky	boty	domček	
2. Obrázek dle použití											
Dítě ukáže obrázek podle pokynu											
Pokyn:	Z čeho pijeme	V čem spíme	Co si obouváme	Čím stříháme	Čím se češeme	V čem jezdíme					6/6
Hledaný obrázek:	HRNEČEK	POSTEL	BOTY	NŮŽKY	HŘEBEN	AUTO					
✓/X	✓	✓	✓	✓	✓	✓					
3. Činnosti											
Ukaž mi, kdo ...											
Hledaný obrázek:	SEDÍ	JÍ	HRAJE SI	SPÍ	PIJE						5/5
✓/X	✓	✓	✓	✓	✓						
4. Povolání											
a) Ukaž, kdo ...											
Pokyn:	Kdo léčí?	Kdo hasí?	Kdo vaří?	Kdo maluje?	Kdo stříhá vlasy?	Kdo se stará o zahradu?					

Hledaný obrázek:	DOKTOR	HASIČ	KUCHAŘ	MALÍŘ	KADEŘNICE	ZAHRADNÍK	6/6
✓/X	✓	✓	✓	✓	✓	✓	
b) Pojmenuj, co dělá určité povolání							6/6
Povolání:	Doktor	Hasič	Kuchař	Maliř	Kadeřnice	Zahradník	
Správná odpověď:	LÉČÍ	HASÍ	VAŘÍ	MALUJE	STŘÍHÁ	STARÁ SE O ZAHRADU	
Odpověď dítěte:	léčí	hasí oheň	vaří vodu	maluje	stříhá vlasy	peče zeleninu a rostejí zeleninu	
✓/X	✓	✓	✓	✓	✓	✓	
5. Antonyma							5/5
a) Chápe jednoduché protiklady (ukaz mi, který dům je nízký X vysoký)							
Antonyma:	MALÝ x VELKÝ	VYSOKÝ x NÍZKÝ	HORKÝ x STUDENÝ	DLOUHÝ x KRÁTKÝ	SMĚJE x PLÁČE		
Odpověď dítěte:							
✓/X	✓	✓	✓	✓	✓		
b) Dítě doplní protiklady s názorem							5/5
Vybraný obrázek:	Sladký	Tlustý	Pomalý	Čistý	Mladý		
Správná odpověď:	KYSELÝ	HUBENÝ	RYCHLÝ	ŠPINAVÝ	STARÝ		
Odpověď dítěte:	kyseľý	hubený	rychlý	špinavý	starý	starý - říká velkým, ale když se opírá	
✓/X	✓	✓	✓	✓	✓		
c) Dítě tvoří protiklad							6/6
Antonyma:	Malý	Starý	Horký	Čistý	Kyselý	Tlustý	
Správná odpověď:	VELKÝ	MLADÝ	STUDENÝ	ŠPINAVÝ	SLADKÝ	HUBENÝ	
Odpověď dítěte:	velký	mladý	studený	špinavý	sladký	hubený	

✓/X	✓	✓	✓	✓	✓	✓
6. Nadřazené pojmy						
a) Dítě zařadí obrázky pod nadřazené pojmy (výběr obrázků ze stejné skupiny)						
Název skupiny:	OVOCE	ZELENINA	OBLEČENÍ	NÁBYTEK	ZVÍŘATA	DOPRAVNÍ PROSTŘEDKY
Správná odpověď:	banán, hruška, jablko, jahoda, třešně	mrkev, okurka, paprika, rajče, ředkvička	čepice, džíny, ponožky, rukavice, tričko	postel, skříň, stůl, židle	kočka, králík, pes, slon, želva	auto, autobus, letadlo, vlak
Odpověď dítěte:	banán, hruška, jablko, jahoda, třešně	mrkev, rajče, okurka, paprika, ředkvička	čepice, rukavice, ponožky, džíny, tričko	stůl, postel, skříň, stůl	želva, slon, pes, kočka, králík	vlak, auto, letadlo, autobus
✓/X	✓	✓	✓	✓	✓	✓
b) Dítě tvoří nadřazené pojmy						
Název skupiny:	OVOCE	ZELENINA	OBLEČENÍ	NÁBYTEK	ZVÍŘATA	DOPRAVNÍ PROSTŘEDKY
Odpověď dítěte:	ovoce	zeleň	oblečení	nábytek	zvířátka	dopravní prostředky
✓/X	✓	✓	✓	✓	✓	✓
c) Dítě identifikuje věci podle společných podstatných znaků – podej mi všechno						
Pokyn:	CO JÍME		CO JEZDÍ		CO SI OBLÉKÁME	
	banán, hruška, jablko, jahoda, třešně, mrkev, okurka, paprika, rajče, ředkvička		auto, autobus, vlak		čepice, džíny, ponožky, rukavice, tričko	
Odpověď dítěte:	banán, hruška, jablko, třešně, mrkev, okurka, paprika, rajče, ředkvička		vlak, autobus, auto		čepice, džíny, ponožky, rukavice, tričko	

6/6

6/6

3/3

✓/X	✓	✓	✓	✓	✓	
7. Nesmysl na obrázku – V čem je obrázek nesmyslný?						
Vybraný obrázek:	Letadlo	Ramínko	Šnek	Mrkev	Židle	Strom
Správná odpověď:	LETADLO NEMÁ PTAČÍ KŘÍDLA	HÁČEK NEPATŘÍ DOLŮ, ALE NAHORU	ŠNEK NEMÁ DOMEČEK, ALE ULITU	MRKEV NENÍ MODRÁ, ALE ORANŽOVÁ	ŽIDLE NEMÁ TŘI NOHY, ALE ČTYŘI	NA STROMĚ NEROSTOU PAPIRKY
Odpověď dítěte:	letadla jsou špatně, mají papírky	háček nahoru	domček je špatně, má ulitu	špatně je modrá, mrkev, mrkev je oranžová	židle má čtyři nohy, čtyři nožičky	papírka roste v zemi
✓/X	✓	✓	✓	✓	✓	
8. Dějová posloupnost – dítě poskládá děj z obrázků						
Vybrané obrázky:	STAVĚNÍ SNĚHULÁKA	RŮST KYTKY	LÍHNUTÍ KUŘÁTKA	OBLÉKÁNÍ		
Odpověď dítěte:	sněhulka → sněhulka → a máme sněhulku, sněhulka má mrkev, čumec a míč	jedna řístka → dva řístky, potom jsme rozmnožili → a vyrostla kyčka	už vajčko → vajčko je prodáno a vajčko vstalo kuřátko	sněhulka → oblek → sněhulka → oblek → oblek → čepice a obušky		
✓/X	✓	✓	✓	✓	✓	
9. Synonyma – Jak bychom to mohli říct jinak?						
Vybrané obrázky:	DŮM	HOLKA	KLUK			
Správná odpověď:	chaloupka, stavení, barák	dívka, děvče, holčička	hoch, chlapec			
Odpověď dítěte:	domček	holčička	chlapčička			
✓/X	✓	✓	✓	✓	✓	
10. Homonyma – Kolik to má významů?						
Slovo:	KORUNA	OKO	MYŠ	ZUBY		
Správná odpověď:	královská koruna, peníze	lidské oko, volské oko	zvíře, myš k počítači	zuby v puse, zuby na pile		
Odpověď dítěte:	peníze, ma blaz	oko jako vajčko	počítačová myš je zvíře	zuby jsou na pile		

6/6

4/4

3/3

3/4

✓/X	✓	X	✓	✓
11. Automatizované řady				
Pokyn:	DNY V TÝDNU		ČÍSELNÉ ŘADY - místo čísel mi někdy čísla a hvězky	
	pondělí, úterý, středa, čtvrtek, pátek, sobota, neděle		1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10	
Odpověď dítěte:	pondělí, úterý, středa, čtvrtek, pátek, sobota, neděle		jedna, dva, tři, čtyři, pět, šest, sedm, osm, devět, deset	
✓/X	✓		X	= dopomoci, mupelá jsme níček spíše
Řekni mi básničku/písničku				
<p>Kudala se se dvanácti ušlechtilá bramborona. Veslyšela, mandala, se ma ni pada' odsona. Kam leušeč' by odsona, ma lebe by brambono.</p> <p>Kdyby šel projit vlake, by by s lebe brambono'le.</p> <p>} s pohybem</p>				
12. Popis obrázku				
<p>Kočka leží v ošně a dívá se na děti. Děda natěval u nějakou misku a ředkvičku. Na stromě visí jablko. Minúto hráje s leuškama, drakem a s autičko. Holčička stane' knoč a píska. Babička pouš'í kralupy, pomazky a bučo. Chlapčiček hráje ma fotbal. Uvadu jí šeda' myš.</p> <p>⇒ každý popis, chlapce pouš'í se šedá' ků, předložky, robos mu vypadne moudro' si se či se obýva' špate' sklavachin'</p>				